

พฤติกรรม การใช้สารเสพติด เสี่ยงต่อสุขภาพ ของ และเครือข่ายทางสังคม เยาวชนนอกสถานศึกษา

กนิษฐา ไทยกกล้า
เกรียงไกร พึ่งเชื้อ
สุชาดา ภัยลลิก्ली

สนับสนุนทุนโดย

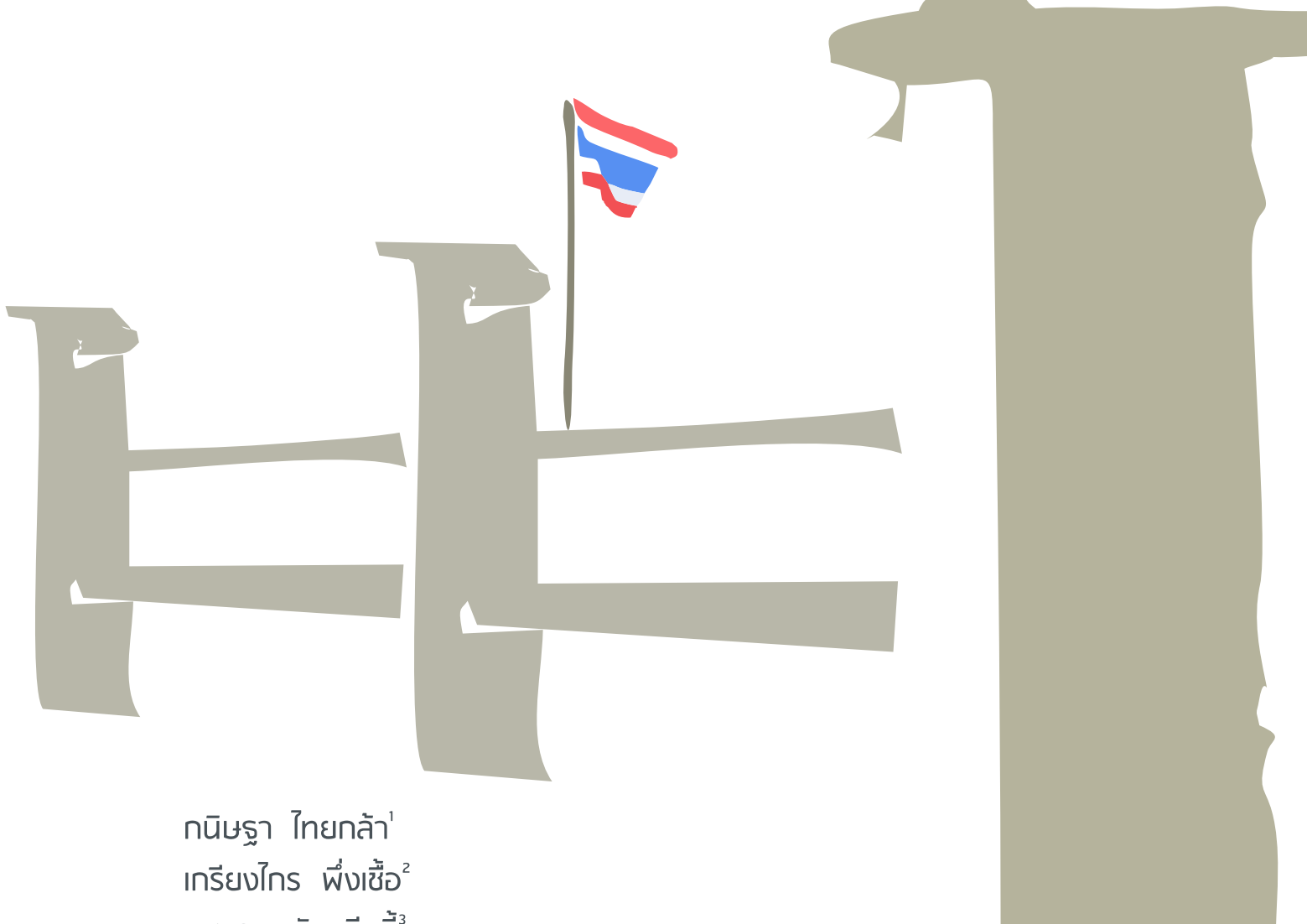

ภาควิชาการสาธารณสุข (กคส.)

พฤติกรรม การใช้สารเสพติด เสี่ยงต่อสุขภาพ และเครือข่ายทางสังคม ของเยาวชนนอกสถานศึกษา

กนิษฐา ไทกล้ำ¹
เกรียงไกร พึ่งชื่อ²
สุชาดา ภัยลี้กลี³

¹สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

²นักวิชาการอิสระ

³คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สนับสนุนทุนโดย

ภาควิชาการสารเสพติด (กบส.)

พฤติกรรมการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และเครือข่ายทางสังคมของเยาวชนนอกสถานศึกษา

กนิษฐา ไทยกกล้า
เกรียงไกร พึ่งเชื้อ
สุชาดา ภัยลี้กสิ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
นักวิชาการอิสระ
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ทีมเก็บรวบรวมข้อมูล

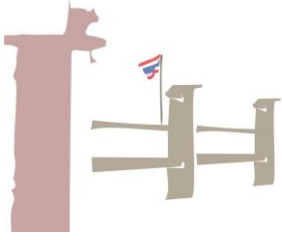
อุไรวรรณ พัฒนสัตยวงค์ เจตนภิศ ระยิบกุล

สนับสนุนทุนโดย

ภาควิชาการสารเสพติด (กอส.)

กรกฎาคม 2559

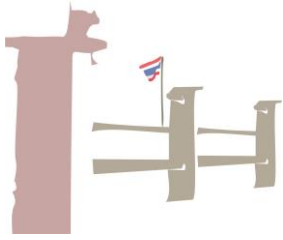
กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเล่มนี้ไม่อาจสำเร็จลงได้ หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งไม่อาจนำมากล่าวได้ทั้งหมด ผู้ที่ผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณ คือ ผู้อำนวยการสำนักงาน และคุณฉัตรดิศรินทร์ ลีมีโอภาสมณี นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงาน ปปส.ภาค 9 ผู้อำนวยการสำนักงาน และคุณบุญศรี ปุญฺญสิริ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการสำนักงาน ปปส.ภาค 4 คุณวิมณา เวทีกุล นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงาน ปปส.ภาค 3 บุคลากรส่วนข้อมูลและประมวลผล สำนักยุทธศาสตร์ และสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดสำนักงาน ป.ป.ส. ที่คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาและเสียสละเวลาช่วยทำการประสานงานในการเก็บข้อมูลทั้ง 4 พื้นที่ ขอขอบคุณ รศ.นพ.ชาญวิทย์ พรนภดล สาขาวิชาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ที่อนุญาตให้ใช้แบบทดสอบการติดเกม (ฉบับเด็ก) ผู้เขียนจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

กรกฎาคม 2559

คำนำ

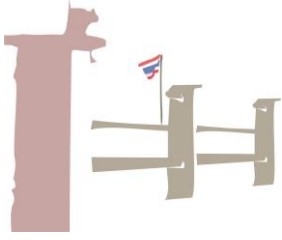
ปัญหาเยาวชนนอกสถานศึกษา เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากปัจจัยเสี่ยงหลายด้านที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงและแวดล้อมตัวเยาวชน ทั้งที่เป็นปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่นๆที่ส่งผลต่อการกลายเป็นเยาวชนนอกสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ครอบครัว หรือโรงเรียน สถานศึกษา ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษานำร่อง เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและเครือข่ายทางสังคมของเยาวชนนอกสถานศึกษา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเล่นการพนัน การเล่นเกมออนไลน์และการชิงรถจักรยานยนต์ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายทางสังคมของเยาวชนนอกสถานศึกษาและทำการศึกษาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างปัจจัยต่างๆเหล่านี้ เพื่อนำผลการศึกษาและข้อค้นพบที่เกิดขึ้นมาใช้สร้างแนวทางหรือส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการกลายเป็นเยาวชนนอกสถานศึกษาของเยาวชนที่แลดูจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆในปัจจุบัน ทั้งนี้งานวิจัยนี้ยังมุ่งที่จะนำเสนอเยาวชนนอกสถานศึกษาในอีกด้านหนึ่งให้สังคมและคนทั่วไปได้รับทราบและเข้าถึง โดยไม่มองเยาวชนที่กลายเป็นเยาวชนนอกสถานศึกษาในทางลบหรือมองว่าเยาวชนนอกสถานศึกษาเหล่านี้เป็นปัญหาทางสังคมเพียงด้านเดียว

คณะผู้วิจัย

กรกฎาคม 2559

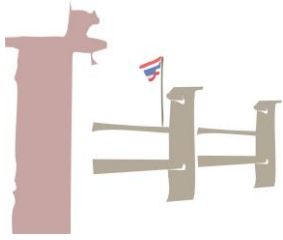
บทสรุปผู้บริหาร

พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งเรื่องการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเล่นเกมพนัน เกมออนไลน์และการชั่งรถจักรยานยนต์ พฤติกรรมการใช้ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ความสัมพันธ์ของเครือข่ายทางสังคม และพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนนอกสถานศึกษา โดยทำการศึกษา 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสงขลา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครปฐม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เยาวชนนอกสถานศึกษาแบบตัวต่อตัวทั้งสิ้น 1,373 คน เป็นเยาวชนชาย 933 คน เยาวชนหญิง 440 คน สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นเชิงคุณภาพจังหวัดละ 15 คน รวม 60 คน

ผลการศึกษา พบว่า สาเหตุที่ทำให้เยาวชนออกจากระบบการศึกษานี้เนื่องจาก ติดเพื่อนติดแฟน ร้อยละ 27.8 ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ ร้อยละ 23.1 ฐานะการเงินของครอบครัวทำให้ไม่มีเงินเรียน ร้อยละ 17.5 มีปัญหาที่โรงเรียนเช่น เรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น เรียนไม่ทันเพื่อน ร้อยละ 16.4 ห้องเรียนน่าเบื่อ ร้อยละ 13.9 พฤติกรรมเสี่ยงที่เคยในชีวิต เช่น สูบบุหรี่ ร้อยละ 62.1 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 69.5 เสพสารเสพติดชนิดใดๆ ร้อยละ 39.1 เล่นเกมทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ร้อยละ 77 เล่นการพนัน ร้อยละ 49.5 โดยพฤติกรรมในช่วง 1 ปีก่อนการสัมภาษณ์เยาวชนมีพฤติกรรมออนไลน์และออฟไลน์ ร้อยละ 58.1 เล่นการพนัน ร้อยละ 28.9 เสพสารเสพติดชนิดใดๆ ร้อยละ 19.2 เยาวชนร้อยละ 14.0 จัดได้ว่าเป็นผู้ได้รับความเสี่ยงสูงจากการใช้สารเสพติด พฤติกรรมการใช้สารเสพติดในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาเสพกลุ่มยากระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีน เช่น ยาบ้า ไอซ์ ยาอี ยาเค มากที่สุดร้อยละ 8.8 กัญชา ร้อยละ 8.5 น้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ ร้อยละ 4.7 สารระเหย ร้อยละ 1.7 และ ใบกระท่อม ร้อยละ 1.1 เยาวชนส่วนใหญ่มีปัญหาจากการเล่นเกม ร้อยละ 34.5 โดยเริ่มเกิดปัญหา ร้อยละ 13.4 เยาวชนชายมีความเสี่ยงในการมีปัญหาจากการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนหญิง พฤติกรรมการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเล่นเกมพนัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายจะเป็นจุดเริ่มต้นของความเสี่ยงด้านสุขภาพ เยาวชนที่เคยสูบบุหรี่ เล่นพนันมีโอกาสที่จะได้รับความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดระดับสูงมากกว่าเยาวชนที่ไม่มีพฤติกรรมดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกันเยาวชนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายหรือแก๊ง มีโอกาสที่จะได้รับความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดระดับสูง มีโอกาสที่จะมีปัญหาจากการเล่นเกม มากกว่าเยาวชนที่ไม่เป็นสมาชิกเครือข่าย หรือแก๊ง เยาวชนที่เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีโอกาสที่จะได้รับความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดระดับสูงมากกว่าเยาวชนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และเยาวชนที่เคยเล่นเกมพนันมีโอกาสที่จะมีปัญหาจากการเล่นเกม มากกว่าเยาวชนที่ไม่เล่นเกม พนัน เยาวชนที่มีพฤติกรรมเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เสพสารเสพติด เคยมีประสบการณ์เล่นพนัน และมีพฤติกรรมแต่ง/ตัดแปลงรถจักรยานยนต์มีความสัมพันธ์กับการประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ่อมรถมอเตอร์ไซด์อย่างมีนัยสำคัญ

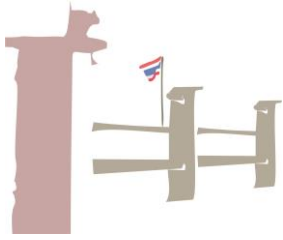
ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยเสี่ยงทั้งการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เล่นเกม เล่นพนัน เสพสารเสพติด การตกเตียงและชิงรถจักรยานยนต์ ฯลฯ นำไปสู่ปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้สารเสพติด ซึ่งรวมถึงบุหรี่และเหล้าในระดับที่เยาวชนนอกสถานศึกษาควรได้รับการบำบัด การที่จะประคับประคองเยาวชนนอกสถานศึกษาไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด หรือพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ควรต้องร่วมมือกันหลายภาคส่วน เริ่มตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคประชาสังคมช่วยกันปรับเปลี่ยนเยาวชนนอกสถานศึกษาให้เป็นพลังในการพัฒนาท้องถิ่นให้คนในท้องถิ่นเห็นว่ามีคุณค่าในทางกลับกันชุมชนก็มองเห็นคุณค่าในตัวเยาวชน เน้นพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีการพัฒนาทางจิตใจมากกว่าการพัฒนาทางด้านวัตถุ ในขณะที่เดียวกันควรที่จะพิจารณาระบบการศึกษาของไทย พยายามให้เด็กและเยาวชนอยู่ในระบบสถานศึกษาให้นานที่สุด หรือให้เยาวชนได้เข้าสู่ระบบการศึกษาตามอัตราเร็วที่สุด ทั้งนี้การศึกษานี้เป็นการศึกษาในมิติของเยาวชนนอกสถานศึกษาเท่านั้น จึงควรที่จะทำการศึกษาในมิติของบุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาภาคบังคับและการศึกษานอกโรงเรียน พร้อมกันนี้ควรที่จะทำการสำรวจถึงขนาดปัญหา จำนวนประชากรเยาวชนนอกระบบสถานศึกษาอย่างจริงจัง

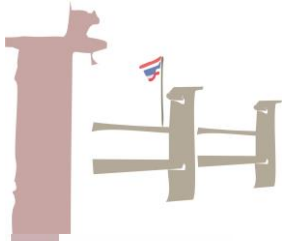
สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คำนำ	ค
บทสรุปผู้บริหาร	จ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.2 คำนิยาม	2
1.3 ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
บทที่ 2 วิธีการศึกษา	13
2.1 ขอบเขตของการวิจัย	13
2.2 ประชากร	13
2.3 แผนการสุ่มตัวอย่าง	13
2.4 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา	15
2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	16
2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	18
บทที่ 3 ผลการศึกษา	19
3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา	19
3.2 พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ	21
3.2.1 การเล่นเกมออนไลน์/ออฟไลน์	21
3.2.2 การพนัน	29
3.2.3 การซื้อรถจักรยานยนต์	35

สารบัญ (ต่อ)

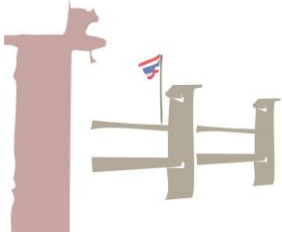
	หน้า
3.3 พฤติกรรมการใช้สารเสพติด	38
3.3.1 บริบทการใช้พืชเสพติดของเยาวชนนอกระบบสถานศึกษา	41
- กระตอมและน้ำต้มใบกระตอม	41
- กัญชา	53
- ยาบ้า	55
- ไอซ์	60
- ยาเค	63
- กาว/สารระเหย	64
3.3.2 พฤติกรรมการใช้ยารักษาโรคในทางที่ผิด	66
- ยาโปรโคดีลและยาทรามาโดล	66
3.4 เครือข่ายทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน	68
3.4.1 กรณีศึกษาตัวอย่างการรวมกลุ่มและเครือข่ายทางสังคม	73
3.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยง	79
3.5.1 ปัจจัยเสี่ยงด้านสารเสพติด	79
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 : ลักษณะเยาวชนนอกสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ	19
ตาราง 2 : ตารางแสดงพฤติกรรมการเล่นเกมน้ำหนักตามเพศ	24
ตาราง 3 : ตารางแสดงความซุกซุกของพฤติกรรมการเล่นเกมน้ำหนักตามข้อมูลทั่วไป	26
ตาราง 4 : ตารางแสดงความซุกซุกของการมีปัญหาจากการเล่นเกมน้ำหนักตามข้อมูลทั่วไป	28
ตาราง 5 : ตารางแสดงพฤติกรรมเสี่ยงด้านการพนันน้ำหนักรตามเพศ	31
ตาราง 6 : ตารางแสดงความซุกซุกของพฤติกรรมพนันน้ำหนักรตามข้อมูลทั่วไป	35
ตาราง 7 : ตารางแสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการซื้อรถจักรยานยนต์น้ำหนักรตามเพศ	36
ตาราง 8 : ตารางแสดงร้อยละพฤติกรรมเคยใช้สารเสพติดในชีวิตและในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาน้ำหนักรตามพื้นที่	40
ตาราง 9 : ตารางแสดงร้อยละพฤติกรรมเคยใช้สารเสพติดในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาน้ำหนักรตามพื้นที่	40
ตาราง 10 : ตารางแสดงร้อยละพฤติกรรมเคยใช้สารเสพติดในชีวิตและในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาน้ำหนักรตามเพศ	41
ตาราง 11 : ตารางแสดงจำนวนและร้อยละหารเป็นสมาชิกลักษณะเครือข่ายน้ำหนักรตามพื้นที่	70
ตาราง 12 : ตารางแสดงความซุกซุกของพฤติกรรมเสี่ยงสารเสพติดน้ำหนักรตามข้อมูลทั่วไป	79
ตาราง 13 : ตารางแสดงความซุกซุกของความเสี่ยงที่ได้รับจากการใช้สารเสพติดน้ำหนักรตามข้อมูลทั่วไป	82
ตาราง 14 : ตารางแสดงความซุกซุกของความเสี่ยงที่ได้รับจากการเสพสารเสพติดระดับสูง	83
ตาราง 15 : ตารางแสดงความซุกซุกของการมีปัญหาจากการเล่นเกมน้ำหนัก	83
ตาราง 16 : ตารางแสดงความซุกซุกของการประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ้อนรถมอเตอร์ไซด์	84

บทที่ 1

บทนำ

องค์กรยูเนสโกได้รายงานถึงผลการจัดการศึกษาให้เด็กเยาวชนอย่างเท่าเทียมกันยังเป็นปัญหาในระดับนานาชาติรวมทั้งประเทศไทย พบว่ามีเด็กวัยประถมศึกษาที่ยังอยู่นอกระบบการศึกษาทั่วโลกถึง 67 ล้านคน สำหรับประเทศไทยมีจำนวนสูงถึง 586,000 คน ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขที่สูงมากเมื่อเทียบกับประชากรวัยเรียน และเป็นอันดับ 5 ในทวีปเอเชีย และอันดับ 2 ของอาเซียน ซึ่งอันดับ 1 คือ อินเดีย ตามด้วยปากีสถาน บังคลาเทศ ฟิลิปปินส์ และไทย ทั้งนี้ระบบการนับจำนวนเด็กนอกระบบการศึกษาของประเทศอื่นๆ ในอาเซียนยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้ไม่ได้ตัวเลขที่รายงานอาจต่ำกว่าสถานการณ์ที่แท้จริง (กรุงเทพฯ, 2558) ที่ผ่านมามาทางสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาที่สำคัญที่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ได้แก่ กลุ่มที่ชอบมั่วสุมในร้านเกม/อินเทอร์เน็ต กลุ่มที่มีการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งคราว และกลุ่มรถซิ่ง รวมถึงพื้นที่เสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ สถานบันเทิง/สถานบริการ หอพัก และร้านเกม ด้วยแนวคิดเปลี่ยนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นพลังโดยจัดกิจกรรมนำเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ฝึกอบรมเป็นเยาวชนอาสาสมัครด้านยาเสพติดออกบริการสังคมในทุกจังหวัด ก็ยังไม่สามารถป้องกันปัญหายาเสพติดได้ ดังสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มหลักของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปีมากที่สุด โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 44.7-49.9 และเมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี พบว่ามีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 1.0-1.5 ถึงแม้ว่าจะมีสัดส่วนไม่มากก็ตาม แต่เป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากเป็นวัยที่ยังไม่รู้จักรักษาใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่ดี ทั้งนี้พบการเข้าบำบัดในเกือบทุกจังหวัด โดยตัวยาที่มักใช้ในเด็กกลุ่มนี้ คือ ยาบ้า ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เยาวชนกลุ่มอายุระหว่าง 15-19 ปีที่เข้ารับการบำบัดรักษา พบว่า ร้อยละ 77.7 เป็นเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาโดยมักจะมีเวลาว่างมากมักจะมีการรวมกลุ่มมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น มั่วสุมในร้านเกม/อินเทอร์เน็ต การชิงรถ การเที่ยวสถานบันเทิง/สถานบริการ เป็นต้น ในแต่ละกิจกรรมกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ มีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มในรูปแบบของเครือข่ายทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558)

ที่ผ่านมาเน้นการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มเยาวชนในระบบสถานศึกษาเป็นหลัก สำหรับของเยาวชนนอกสถานศึกษามีเพียงการศึกษาที่นำเยาวชนนอกระบบสถานศึกษามาอบรม ให้ความรู้ แต่ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มเยาวชนนอกระบบสถานศึกษามีได้ลดลง มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น ข้อมูลที่มีอยู่ไม่ชี้ขนาด

ของปัญหา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ รวมถึง ความต้องการที่แท้จริงของเยาวชนเหล่านั้น ดังนั้น การศึกษานี้จึงมีความสำคัญในการที่จะให้ทราบสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนนอกสถานศึกษา ความสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทยและเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มเยาวชนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนนอกสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเล่นเกมออนไลน์และการซิงรถจักรยานยนต์ของเยาวชนนอกสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาเครือข่ายทางสังคมของเยาวชนนอกสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับพฤติกรรมการใช้สารเสพติด พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพอื่นๆ ของเยาวชนนอกสถานศึกษา

1.2 คำนิยาม

เยาวชนนอกสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15-24 ปีโดยกำหนดให้สอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งไม่ได้ศึกษาในระบบโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย

พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง ลักษณะนิสัย พฤติกรรม โอกาสหรือเหตุการณ์และอื่นๆ ที่มีผลต่อการมีแนวโน้มให้เกิดพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดประเภทต่างๆ เช่น เล่นการพนัน เกมออนไลน์ ซิงรถ เทียวสถานบันเทิง เร่ร่อน ลักขโมยมีดสูม ทะเลาะวิวาท หนีเรียน

เครือข่ายทางสังคม หมายถึง การเชื่อมโยงคนหรือสิ่งของมากกว่าสองสิ่งขึ้นไปเข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น คนสองคนที่มีกิจกรรมด้วยกันจะได้รับการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยความสัมพันธ์ของกิจกรรมทั้งสองคน อาจมีความสัมพันธ์มากกว่าหนึ่งกิจกรรม

พฤติกรรมการใช้สารเสพติด หมายถึง ลักษณะนิสัย พฤติกรรม รูปแบบ วิธีการได้มาและการเสพสารเสพติด

สารเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม ซึ่งในการศึกษานี้รวมทั้งเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ บุหรี่ และการใช้ยารักษาโรคในทางที่ผิด เช่น เหล้า เบียร์ บุหรี่ ยาบ้า ยาอี สารระเหย เห็ดขี้ควาย เฮโรอีน แอลเอสดี โคเคน ไอซ์ กระท่อม กัญชา จีเอสซี บาร์ธซอลท์ บาร์บิทูเรต ป๊อปเปอร์ ผีน พิซีพี ยาเค ฟินาซีแพม โดมิกูม มิตาโซแลม ไมตาโซแลม โรฮิบนอล ไดอะซีแพม อัลปราโซแลม อีฟีดรีน ยาแก้แพ้/ยาแก้ปวด ยาน้ำแก้ไอที่มีส่วนผสมโคเดอีน เป็นต้น

การพนัน ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) หมายถึง การเล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นใดโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ ไหวพริบ เล่ห์เหลี่ยม ฝีมือ และโชค ขณะที่ความหมายตามกฎหมายนั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ไม่ได้กำหนดนิยามความหมายของคำว่า “พนัน” ไว้โดยเฉพาะ แต่กำหนดการเล่นที่จัดเป็นการพนันไว้ในบัญชีแนบท้ายพระราชบัญญัติ

เกมออนไลน์ หมายถึง เกมที่ต้องเล่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และจะต้องเล่นเกมออนไลน์ผ่าน Server โดยข้อมูลต่างๆ ของผู้เล่นจะต้องถูกเก็บไว้ใน Server ซึ่งในการเล่นเกมนั้นผู้เล่นอาจจะต้องเสียค่าบริการเล่นเกมตามอัตราที่ผู้ให้บริการกำหนดไว้

1.3 ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาต่างๆ ได้ให้คำนิยามเยาวชนนอกสถานศึกษาแตกต่างกัน ดังนี้

ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ มปป.) ได้ให้ความหมายเยาวชนนอกสถานศึกษา คือ เยาวชนที่มีประวัติระบุว่าไม่ได้กำลังเรียนในสถานศึกษา แต่ทำงานในภาคเกษตรกรรม รับจ้าง ขนส่ง แรงงาน ค่าขาย ว่างงาน

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2554) ได้ให้ความหมาย เยาวชนนอกสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 3-25 ปี ซึ่งไม่ได้ศึกษาในระบบโรงเรียนวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย

ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ, 2555) ได้ให้ความหมาย เยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาเยาวชนอายุ 7-24 ปี ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในพื้นที่นอกสถานศึกษา คือ เยาวชนที่รวมตัวเป็นกลุ่มแก๊ง ก่อความเดือดร้อน เช่น แข่งรถ ใช้ความรุนแรง/ทะเลาะวิวาท - เที่ยวสถานบริการ/สถานบันเทิง หรือมั่วสุมในยามกลางคืน- ลักเล็กขโมยน้อย- เร่ร่อน- หนีเรียน/ มั่วสุมอยู่ในร้านเกม/อินเทอร์เน็ต

ในประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา มีความเปราะบางและมีความเสี่ยงต่อการเข้าสู่วงจรยาเสพติดมากกว่ากลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา ได้แก่ ออกจากโรงเรียนตั้งแต่อายุน้อย ไม่มีงานทำ/ตงาน ไม่ได้อยู่ร่วมกับครอบครัว/ไม่ได้อยู่ภายใต้การดูแลและควบคุมของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ครอบครัวแตกแยกหรืออยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (one-parent families) ครอบครัวมีประวัติการใช้ยาเสพติด การย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในเขตเมือง/ชุมชนที่มีอาชญากรรมสูงหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีกลุ่มหรือแก๊งเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นต้น (WHO, 1981)

พินิจ ลาภานานนท์ และคณะ (พินิจ ลาภานานนท์ และคณะ, 2554) ทำการศึกษาสถานการณ์พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทยเป็นการสำรวจประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จาก 16 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวนรวมทั้งสิ้น 5,042 ตัวอย่าง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนตุลาคมพ.ศ.

2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาการเล่นพนัน พฤติกรรมการเล่นพนัน และผลกระทบของการพนันที่มีต่อประชากรศึกษาและครอบครัว รวมถึงเงื่อนไขและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการจัดให้มีบ่อนพนันถูกกฎหมาย การเปิดให้มีร้านรับแทงพนันรูปแบบต่างๆ ที่ถูกกฎหมาย และความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการของภาครัฐในการดำเนินการซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาล และข้อเสนอแนะอื่นๆ ในเรื่องการจัดกาารจัดการเรื่องการพนันของภาครัฐ ผลการศึกษาพบว่าประชากรศึกษาถึงร้อยละ 77.1 เคยมีประสบการณ์เล่นการพนันมาก่อน โดยห่วยใต้ดินเป็นการเล่นพนันครั้งแรกของประชากรศึกษาส่วนใหญ่ ซึ่งเริ่มเล่นการพนันเพราะชอบเสียงโชคและเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และโดยมากเริ่มเล่นการพนันด้วยตนเอง โดยไม่มีใครชวน ทั้งนี้ในกลุ่มประชากรศึกษาที่ยังคงเล่นการพนันมาจนถึงช่วงรอบปีที่ผ่านมา มีร้อยละ 64.2 ผู้ที่ยังคงเล่นในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา มีร้อยละ 62.1 และผู้ที่ยังคงเล่นการพนันอยู่ในขณะที่สำรวจข้อมูลมีร้อยละ 58.9 โดยผลจากการประมาณการประชากรที่เล่นการพนันในปี 2553 พบว่าทั่วประเทศมีนักพนันเกือบ 32 ล้านคน โดยเป็นคนในชนบทมากกว่าคนในเมืองและเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย นักพนันเหล่านี้อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด รองลงมาเป็นภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ปัจจุบันสังคมไทยมีสารพัดการพนันที่ล่อใจให้เล่น ทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ตั้งแต่สลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน การพนันบอล ไฮโล ชนไก่ ชกมวย และหวยประเภทอื่นๆ เช่น หวยออมสิน หวย ธกส. แต่สลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินเป็นการพนันที่คนไทยนิยมเล่นกันมาก เพราะสามารถหาซื้อและเล่นพนันได้ทั่วไป จากประมาณการจำนวนประชากรที่เล่นพนันในปี 2553 ขนาดนิยมซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินพบว่า มีผู้ที่นิยมเล่นหวยใต้ดินทั้งสิ้น 19,908 ล้านคน มากกว่าผู้ที่นิยมเล่นสลากกินแบ่งรัฐบาลที่มี 19,180 ล้านคน ทั้งนี้โดยเปรียบเทียบนักพนันในกรุงเทพมหานครและเขตเมืองนิยมเล่นสลากกินแบ่งรัฐบาลมากกว่าหวยใต้ดิน ขณะที่ในชนบทนิยมเล่นหวยใต้ดินมากกว่าเล่นสลากกินแบ่งรัฐบาล ในประเด็นเรื่องผลกระทบของการพนันนั้น จากการสำรวจข้อมูลพบว่าประชากรศึกษาส่วนมากคิดว่าการพนันไม่มีผลให้ตนเองและครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นหรือยากจนลง การเล่นพนันไม่ได้ทำให้เกิดปัญหารุนแรงต่อตนเอง ต่อการงาน หรือชีวิตครอบครัว และไม่เคยถูกลงโทษจากการเล่นการพนัน สำหรับการสำรวจความคิดเห็นต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการปัญหาการพนันของรัฐบาล มีหลายประเด็นที่น่าสนใจคือ ประเด็นแรกความคิดเห็นต่อการทำให้บ่อนการพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย พบว่าส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับการเปิดการพนันเสรีในรูปแบบต่างๆ ซึ่งรวมถึงร้านรับแทงพนันรูปแบบต่างๆ อย่างที่เปิดให้บริการในต่างประเทศ หากมีความพยายามจะดำเนินการเปิดร้านรับแทงพนันที่ถูกกฎหมาย มีแนวโน้มจะถูกต่อต้านมากกว่าการให้ความสนับสนุน ซึ่งรวมถึงประเด็นเรื่องความพยายามเพิ่มโอกาสในการเล่นพนันของคนไทย ด้วยการนำสลากลอตโต้และสลากรัฐผลทันที (ด้วยการชุดหรือลอก) เข้ามาเล่นนอกเหนือจากการออกสลากกินแบ่งรัฐบาล

วงธรรม สรณะ(วงธรรม สรณะ, 2556) ศึกษาการเล่นการพนันของเยาวชนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพนันของนักศึกษาและผลกระทบจากการเล่นการพนันของนักศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความครอบคลุมทั้งในด้านที่ไม่สามารถวัดผลในเชิงตัวเลขและในด้านที่ไม่สามารถวัดผลในเชิง

นามธรรมได้ โดยมีเครื่องมือได้แก่แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่นักศึกษาภาคปกติของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตซึ่งมีจำนวน 191 คนใช้วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย และใช้วิธีการตีความข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานระหว่างเรียนหนังสือ ผู้ปกครองนักศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างเกษตรกรและทำประมง นักศึกษาส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา/ผู้ปกครอง และอยู่หอพักเอกชน ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการศึกษาได้รับจากบิดามารดา/ผู้ปกครอง เงินกู้ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพนัน พบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพนันพอสมควร ร้อยละ 76.96 ตอบว่าลอตเตอรี่ไม่ใช่การพนัน ผลศึกษาผลกระทบจากการเล่นการพนันของนักศึกษาพบว่า การพนันมีผลกระทบด้านการเรียนโดยนอกจากจะทำให้เป็นคนที่ขาดความรับผิดชอบและหมกมุ่นอยู่กับความระทึกใจจากการเล่นการพนันแล้ว ยังทำให้การเรียนไม่ดีและอาจต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ในส่วนผลกระทบด้านสังคม พบว่าการเล่นการพนันทำให้เกิดผลกระทบในด้านสังคม เช่น เป็นต้นของอาชญากรรมในสังคม ส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจที่ครอบครัวและคนใกล้ชิด และยังมีผลกระทบด้านเศรษฐกิจอีกด้วย โดยพบว่า การพนันส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายการเรียน เช่น ค่าเทอมทำให้เกิดปัญหาหนี้สิน เกิดผลเสียต่อการทำงาน เป็นต้น

คงกริช เล็กศรีนาคและคณะ (คงกริช เล็กศรีนาค และคณะ, 2555) พฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนกรณีศึกษา:เขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน ปัจจัยสาเหตุของการเล่นพนัน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสาเหตุกับพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน ผลลัพธ์ของการเล่นพนัน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเล่นพนันกับผลลัพธ์ของการเล่นพนันของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนที่เล่นการพนันในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 ราย จากผลการศึกษาพบว่า เยาวชน 400 รายส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 92.8 ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 มีอายุระหว่าง 15-20 ปี ด้านการศึกษาพบว่าร้อยละ 83.5 ยังคงทำการศึกษาอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีโดยมีรายได้สูงสุดไม่เกิน 6,000 บาทต่อเดือน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.8 ได้รับรายได้มากกว่า 2 แหล่งที่มา ส่วนใหญ่ที่มาของรายได้มาจากผู้ปกครอง พิจารณาความถี่ในการเล่นพนันพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 72 เล่นพนันอย่างน้อย 1-3 วันต่อสัปดาห์ ด้านสถานที่หรือช่องทางการเล่นพนันของเยาวชน พบว่าร้อยละ 89.8 เล่นที่บ้านเพื่อนหรือที่พักอาศัยของเพื่อน ค่าใช้จ่ายในการเล่นพนันแต่ละครั้ง 1,000-2,000 บาทการให้น้ำหนักปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเล่นพนันอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การมีเพื่อนเล่นพนันส่งผลให้เล่นพนัน ปัจจัยด้านโครงสร้างที่ส่งผลในการเล่นพนันอยู่ในลำดับมากที่สุดคือการได้รับสื่อข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งพนัน วิธีการเล่นพนัน ปัจจัยด้านทัศนคติและแรงจูงใจในการเล่นพนันที่ให้น้ำหนักในระดับมากที่สุดได้แก่ เป็นช่องทางหาเงินและต้องการเงินที่เสียไปคืน การให้น้ำหนักผลลัพธ์ด้านอารมณ์และกายภาพอยู่ในลำดับมากที่สุดได้แก่ เคยคิดเลิกพนันแต่เลิกไม่ได้ทำให้สูญเสียความมั่นใจ เครียด และปล่อยเลยตามเลย ผลลัพธ์ด้านปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมให้น้ำหนักในลำดับมากที่สุดได้แก่ การโกหกคนในครอบครัวเพื่อการไปเล่นพนัน การทะเลาะกับคนในครอบครัว เพราะการพนัน การขโมยเงินของคนในครอบครัวเพราะผลจากการพนันและต้องกู้ยืมเงินมาเพื่อการพนัน ผลลัพธ์ด้านพฤติกรรมเด็กเกรและการศึกษาของเยาวชนอยู่ในลำดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ การขาดเรียนเพราะไปเล่นการพนัน การเสียสมาธิหรือหลับในระหว่างเรียน ผลการเรียนตกต่ำ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547) ได้ทำการสำรวจการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่ากลุ่มอื่น จากร้อยละ 39.7 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 51.9 ในปี 2554 และคาดว่า การใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มวัยรุ่นนี้จะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ กลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-24 ปี มักใช้อินเทอร์เน็ต ค้นหาข้อมูลทั่วไป/สินค้าหรือบริการมากที่สุด ร้อยละ 79.6 เล่นเกมดาวนโหลดเกม ร้อยละ 65.4 อ่านข่าวสาร หนังสือพิมพ์ แม็กกาซีนต่างๆ ร้อยละ 57.4 ดาวน์โหลดหนัง เพลง ดูทีวี วิดีโอ ฟังวิทยุ ร้อยละ 56.4 รับ-ส่งอีเมล ร้อยละ 55.9 เป็นต้น

เพิ่มบุญ เอี่ยมสุภชาติ (เพิ่มบุญ เอี่ยมสุภชาติ, 2554) กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลให้ตลาดเกมออนไลน์ขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากการเติบโตของอินเทอร์เน็ต การพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ทำให้อินเทอร์เน็ตมีความเร็วเพิ่มมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการถูกลง เครื่องคอมพิวเตอร์ยุคใหม่ยังมีประสิทธิภาพการประมวลผลภาพที่ดีขึ้นเร็วมากขึ้น และมีราคาถูกลง รูปแบบของเกมที่สามารถเล่นออนไลน์ได้ ผู้เล่นแต่ละคนสามารถที่จะปฏิสัมพันธ์ (Interactive) กับผู้เล่นคนอื่นๆ ได้มากมายหลายทาง อาทิ การพูดคุย (Chat) การร่วมมือกัน (Party) การแลกเปลี่ยนและการซื้อขาย (Trade) การร่วมกลุ่มกันเป็นสมาคม (Guild) และอื่นๆ อีกมากมายด้วยรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ที่หลายหลากนี้เอง ทำให้เกิดสังคมเสมือนขึ้นในเกม ทำให้ผู้เล่นมีจุดมุ่งหมายในการเล่นที่แตกต่างและมากกว่าเกมทั่วไป ไม่เพียงเท่านั้น รูปแบบสังคมในเกมยังช่วยให้อายุของเกม (Life Cycle) ยาวนานกว่าเกมอื่นๆ ไปอีกด้วย การป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับในโลกเกมออนไลน์ และการก๊อปปี้กลับให้ผลตรงกันข้ามคือ ยิ่งก๊อปปี้เยอะยิ่งดี เหตุเพราะเกมออนไลน์แม้ว่าจะสามารถก๊อปปี้ตัวเกมได้ก็ตาม แต่ผู้เล่นยังจำเป็นต้องเชื่อมต่อและล็อกอิน (Login) เข้าเล่นเกมที่เครื่องเกม แต่ได้มาจากการเติมเวลา (Air Time) หรือการซื้อพรีเมียมไอเทม (Premium Item) ของผู้เล่นเป็นหลัก เกมออนไลน์จะมีรูปแบบธุรกิจที่สร้างรายได้ได้อย่างต่อเนื่องจาก 2 ช่องทางใหญ่ๆ คือแบบเก็บค่าเล่นตามเวลา (Air Time) โดยวิธีนี้จะสามารถเก็บเงินจากผู้เล่นทุกคนที่อยู่ในเกมได้อย่างสม่ำเสมอหากผู้เล่นยังเล่นเกมอยู่ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเกมออนไลน์ส่วนใหญ่ก็มักไม่ใช้วิธีการเก็บเงินวิธีนี้แล้ว และเปลี่ยนเป็นการขายพรีเมียมไอเทม (Premium Item) ให้กับผู้เล่นแทนเนื่องจากสามารถสร้างรายได้ได้ดีกว่า แบบขายพรีเมียมไอเทม (Premium Item) ให้กับผู้เล่น ผู้เล่นจะไม่เสียค่าบริการในการเล่น แต่ผู้พัฒนาเกมจะมีการขายสินค้าพิเศษ เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย บัตรเพิ่มค่าพลังต่างๆ หรือ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในเกมให้กับผู้เล่น

ชาญวิทย์ พรนภดล และคณะ(ชาญวิทย์ พรนภดลและคณะ, 2557) ได้พัฒนาแบบทดสอบการติดเกม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบทดสอบการติดเกม สำหรับเด็กและวัยรุ่น วิธีการศึกษา ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบทดสอบการติดเกม (Game Addiction Screening Test: GAST) 2 ฉบับ คือ ฉบับเด็กและฉบับผู้ปกครอง แต่ละฉบับมีข้อคำถาม 16 ข้อ เพื่อประเมินปัญหาการเล่น 3 ด้าน ได้แก่ การหมกมุ่นกับเกม (preoccupation with game) การสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่น (loss of control) และการสูญเสียหน้าที่ความรับผิดชอบ (function impairment) ผู้วิจัยทดสอบค่าความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบทดสอบ โดยการหาค่าความคงที่ภายใน (internal consistency - Cronbach's alpha) และทดสอบค่าความแม่นยำตรงตามเกณฑ์ (criterion validity) โดยการหาค่าความไว (sensitivity) และความจำเพาะ

(specificity) จุดตัดคคะแนนที่เหมาะสมคำนวณจากการหาพื้นที่ใต้กราฟ (area under curve; AUC) ของ receiver operating characteristic curves (ROC curves) ผู้วิจัยทดสอบหาความแม่นยำตรงทางโครงสร้าง (construct validity) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 7,000 ราย ได้แก่ เด็กนักเรียน 4,900 ราย และผู้ปกครอง 2,100 ราย สุ่มจาก 14 จังหวัด ครอบคลุม 4 ภาคของประเทศไทย แบบทดสอบการติดเกมฉบับเด็กและวัยรุ่น มีความคงที่ภายใน Cronbach's alpha เท่ากับ 0.92 และฉบับผู้ปกครองมีความคงที่ภายในเท่ากับ 0.94 เมื่อแยกวิเคราะห์ตามเพศ เด็กและวัยรุ่นชายแบบคัดกรองนี้ มีความไวร้อยละ 68.5 และความจำเพาะร้อยละ 89.3 ที่จุดตัดคคะแนนที่ 24 คะแนนขึ้นไป ฉบับเด็กและวัยรุ่นหญิง มีความไว ร้อยละ 88.2 และความจำเพาะร้อยละ 88.3 ที่จุดตัดคคะแนนที่ 16 คะแนนขึ้นไป และฉบับผู้ปกครอง มีความไวร้อยละ 91.6 และความจำเพาะร้อยละ 88.2 ที่จุดตัดคคะแนนที่ 20 คะแนนขึ้นไป

ปราณี สุทธิสุขนธ์ และคณะ(ปราณี สุทธิสุขนธ์และคณะ, 2551) ได้ทำการศึกษาเส้นทางเข้าสู่ยาเสพติด วัยรุ่น วัยเรียน โดยวัยรุ่น วัยเรียน เป็นวัยที่ดำเนินชีวิตอยู่ในช่วงหัวเรียวหัวต่อ เป็นวัยที่ใฝ่หาความรู้ อยากเห็น อยากลองของใหม่ รักพวกพ้อง รักเพื่อน เชื่อเพื่อน และเป็นวัยที่มองหาแบบอย่างเพื่อดำเนินรอยตามแบบในช่วงของวัยรุ่นควรมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต และครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญสิ่งแรกที่ต้องให้การอบรม สั่งสอน ดูแล รองลงมาคือสถานที่ให้การศึกษา ให้ความรู้ พัฒนาคนให้มีศักยภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี เยาวชนทุกคนควรสร้างภูมิคุ้มกันสิ่งแวดล้อมให้กับตัวเอง ในการไม่หลงผิดเดินเข้าสู่วงจรของยาเสพติด ปัญหาที่พบมากที่สุดในการเดินเข้าสู่เส้นทางของยาเสพติดของวัยรุ่น วัยเรียน คือ การดื่มสุรา และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเที่ยวสถานบันเทิง การเล่นเกมพนัน การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ปัญหาครอบครัว (ครอบครัวไม่มีความอบอุ่น) สิ่งแวดล้อม (มีแหล่งยาเสพติดกระจายอยู่ในหมู่บ้าน) เศรษฐกิจ (ว่างงาน มีหนี้สิน) และ จากตัวเอง (อยากรู้ อยากลอง) กระบวนการจะค่อยๆ พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ พัฒนาขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งติดยาเสพติดในที่สุด

มูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทย สาขาภาคเหนือตอนบน ศึกษารูปแบบวัฒนธรรมย่อยและกลไกการมีส่วนร่วมของเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษาในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เสี่ยงเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเครือข่าย กลุ่มเยาวชนในพื้นที่กรณีศึกษาที่ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ศึกษากลไกการมีส่วนร่วมของกลุ่ม เครือข่ายเยาวชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและเพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินงานของเครือข่าย กลุ่มเยาวชนในพื้นที่กรณีศึกษาที่ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กลุ่มตัวอย่าง คือ เครือข่ายกลุ่มเยาวชน จำนวนทั้งสิ้น 35 คน ได้แก่ กลุ่มเยาวชน แก๊ง NDR เครือข่ายลดพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนชุมชนเมืองเชียงใหม่ 5 คน กลุ่มไรเดอร์ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 13 คน กลุ่ม P_Modifies เทศบาลเมืองป่าตอง อำเภอกระบุรี จังหวัดภูเก็ต 6 คน และกลุ่ม เยาวชนนักเที่ยวในพื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดลำพูน 11 คน วิธีการสุ่มตัวอย่าง คือ วิธีการสุ่มแบบ Snow Ball เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ วิธีการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) และ การทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมด มาจัดรูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูลและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนำมาเรียบเรียงและสรุปให้อยู่ในแนวคิดทฤษฎีและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

วัฒนธรรมย่อยของเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา 1) กลุ่มเอ็น ดี อาร์ จังหวัด เชียงใหม่ การก่อเกิดวัฒนธรรมย่อย เกิดจากการใช้ความรุนแรงของกลุ่มเยาวชนในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะ การแก้แค้น การเกิดเครือข่ายกลุ่มเยาวชน เกิดจากความศรัทธา ความเชื่อ หรือปรัชญาของกลุ่มที่เชื่อว่า เมื่อ ความรุนแรงเป็นทางเลือกของการแก้ปัญหา การรวมตัวกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ การเติบโตของกลุ่มขึ้นอยู่กับ การยอมรับของกลุ่มหรือแก๊งต่างๆ การถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งแนวตั้ง คือ การสั่งการ การกำหนดจากแกนนำกลุ่ม และแนวนราบ คือ การถ่ายทอดผ่านความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในกลุ่ม 2) กลุ่มไรเตอร์ จังหวัดกาญจนบุรีกลุ่มไรเตอร์ รวมตัวกันทำกิจกรรมในสิ่งที่พวกเขา รัก และถนัดโดยที่ไม่มีใครบังคับ โดยใช้รถจักรยานยนต์รุ่นเก่าเป็น เครื่องมือสื่อสารถึงการเป็นพวกเดียวกัน เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่ขับรถ “รุ่นเก่า” เพื่อทำกิจกรรม สาธารณประโยชน์ การกำหนดวัฒนธรรมย่อยของผู้นำกลุ่ม/ผู้ตามกลุ่ม รูปแบบการสร้างเสริม การตัดสินใจ และส่งเสริมวัฒนธรรมย่อยของกลุ่ม จะอยู่ด้วยการมีกฎระเบียบ กติกา ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง กิจกรรมที่ทำเป็น การสร้างสรรค์สังคมมากกว่าการไปก่อเหตุรุนแรงหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดบทบาทของผู้นำกลุ่มจะเข้าใจถึง ปัญหาและความต้องการของเยาวชนในกลุ่ม การตั้งกติกาที่เป็นแนวปฏิบัติของกลุ่มเป็นข้อตกลงที่สมาชิกทุกคนช่วยกันคิด และยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ 3) กลุ่ม P_Modifies จังหวัดภูเก็ต วัฒนธรรมย่อยของกลุ่ม เป็นเรื่องการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เป็นการเปิดพื้นที่และให้โอกาสเพื่อให้เกิดความรักความเข้าใจ ความ เข้มแข็ง จุดรวมใจของกลุ่ม P_Modifies ส่วนมากคือการเล่นดนตรีและกีฬา แต่ก็มีมารวมตัวกันเพื่อแข่งรถซึ่ง หัวหน้ากลุ่มได้รับการยอมรับ เพราะความเข้าใจและมีน้ำใจต่อเพื่อนในกลุ่มค่านิยมของการเข้ากลุ่มคือการทำ สิ่งที่สร้างให้เกิดการยอมรับต่อสังคม 4) กลุ่มเยาวชนนักเที่ยวในพื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดลำพูน วัฒนธรรมย่อย ประกอบด้วยภูมิหลังของเครือข่ายกลุ่มเยาวชน เกิดจากการรวมกลุ่มของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงใน พื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรม มักเป็นเด็กวัยรุ่นที่เข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรม ทั้งที่เป็นคนท้องถิ่น และเป็น คนต่างถิ่นมาอยู่รวมกัน วัฒนธรรมย่อยของกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่จะแสดงออกถึงคนมีเสน่ห์เป็นที่ต้องการของคน อื่น ซึ่งแสดงออกโดยการมีแฟน การมีเพศสัมพันธ์ และการใช้ยาเสพติดร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างไรก็ตาม เยาวชน กลุ่มนี้ก็เริ่มรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมที่ดีให้กับสังคม พยายามทำความเข้าใจในความแตกต่าง มีมุมมองทาง สังคมที่เปิดกว้าง และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้นกลไกการมีส่วนร่วมของเครือข่ายกลุ่มเยาวชน นอกสถานศึกษา (มูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทย สาขาภาคเหนือตอนบน, 2550)

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557) ได้ทำการการศึกษารูปแบบการดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเยาวชนกลุ่ม เสี่ยงนอกสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์เยาวชนกลุ่มเสี่ยง ด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง กับปัญหา ยาเสพติด และบริบทที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงภายใต้วิถีปฏิบัติของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาใน พื้นที่นำร่อง 2) เพื่อศึกษาแนวคิด รูปแบบการดำเนินกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดใน เยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงของปัญหา และความสำเร็จของการดำเนิน กิจกรรมในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาในพื้นที่นำร่อง 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดและรูปแบบการ ดำเนินกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ศึกษา และกรณีศึกษาใน

ต่างประเทศ และ 4) เพื่อเสนอแนะรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) จากแหล่งข้อมูลสำคัญ การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับแนวคิดและรูปแบบการดำเนินกิจกรรมในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงกรณีศึกษาการดำเนินกิจกรรมในต่างประเทศ เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในประเทศไทยและพื้นที่นาร่อง และการศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินกิจกรรมโดยตรง

การพิจารณารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาไปใช้กับเยาวชนหญิงที่อยู่นอกสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนา รูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนกลุ่มนี้ ในพื้นที่นาร่อง ซึ่งยังไม่มีกิจกรรมกับเยาวชนหญิงนอกสถานศึกษา (ยกเว้น กรณีอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้นำกิจกรรมไปใช้ผสมผสานระหว่างเยาวชนชายและเยาวชนหญิงในสถานศึกษา) จึงยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่าโมเดลดังกล่าวหากนำไปใช้ในเยาวชนเพศหญิงนอกสถานศึกษาจะมีความอ่อนไหวในประเด็นทางเพศ หรือ Gender Sensitivity มากน้อยเพียงใด และมีอิทธิพลเพียงพอให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในระยะยาวของเยาวชนเพศหญิงได้ด้วยหรือไม่

ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ 2555, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2558, ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ มปป.) จึงได้มีคำสั่ง ที่ 19/2556 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2556 กำหนดแผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ปี 2557 เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการปฏิบัติงานอย่างเช่น แผนการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด มีวัตถุประสงค์เพื่อลดพื้นที่เสี่ยง/ปัจจัยเสี่ยง โดยการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน อายุ 13-20 ปี ตลอดจนสนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านการป้องกันยาเสพติดเชิงรุกผ่านสื่อทุกรูปแบบ ให้ต่อเนื่องจากปี 2556 โดยเน้นเพิ่มเติมกิจกรรมเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ ให้จังหวัด/อำเภอ จัดตั้งชุดปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ จังหวัด/อำเภอละ 1 ชุด ออกปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด และสำรวจคัดกรองเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา อายุ 13-20 ปี ที่มีความเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติดในเกณฑ์สูงในหมู่บ้าน/ชุมชน พร้อมทั้งมอบหมายฝ่ายปกครอง ประสานงานและบูรณาการแนวทางการปฏิบัติกับการศึกษานอกโรงเรียน หรือการศึกษานอกระบบ สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก สาธารณสุข ทหาร และตำรวจ เพื่อคัดกรองเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ไขพฤติกรรม เสริมสร้างวินัย ปรับมุมมองที่มีต่อตนเอง เปลี่ยนบุคลิกใหม่ รวมทั้งฝึกอบรมการปฏิบัติงานบริการสังคมและชุมชน ตลอดจนดำเนินมาตรการป้องกันเชิงรุก แบบเคลื่อนที่ (Mobile team) ประกอบด้วย โครงการลดกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาด้านภัยยาเสพติด การดำเนินงานโดยให้จังหวัด/อำเภอ มอบหมายข้าราชการฝ่ายปกครอง สำรวจคัดกรองเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา อายุ 13 - 20 ปี ที่มีความเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติดในเกณฑ์สูงในหมู่บ้าน/ชุมชน และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายในจังหวัด เช่น การศึกษานอกโรงเรียน สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก สาธารณสุข ทหาร และตำรวจ คัดกรองและนำเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จังหวัดละ 100 คน เข้าฝึกอบรมหลักสูตรเยาวชนอาสาสมัครชาติด้านภัยยาเสพติด(ยอส.) ระยะเวลา 3 คืน 4 วัน เพื่อปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรม

เสริมสร้างวินัย ปรับมุมมองที่มีต่อตนเอง เปลี่ยนบุคลิกใหม่ เพื่อเข้าเป็นแนวร่วมพลังแผ่นดินช่วยเหลืองานฝ่ายปกครอง ตำรวจ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ตลอดจนการบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนร่วมในพื้นที่ โดยเฉพาะด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด เป้าหมายดำเนินงาน 7,600 คน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2558) ได้มีการกำหนดมาตรการและแนวทางการดำเนินงาน แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558 สำหรับกลุ่มวัยรุ่นนอกสถานศึกษา มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันในเยาวชนผ่านกิจกรรมอาสา และสร้างการเรียนรู้เชิงป้องกันให้กับครอบครัวกลุ่มเสี่ยง สร้างแรงจูงใจในชีวิต โดยกระทรวงมหาดไทยกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) รับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำรวจและค้นหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา และชักจูง ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและผู้นำเยาวชนเข้ารับการอบรมฯ
- 2) ป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา ด้วยแนวคิดเปลี่ยนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นพลัง โดยจัดอบรมหลักสูตรเยาวชนอาสาสมัครรักษาดินแดนต้านภัยยาเสพติด (ยอส.) เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและพัฒนาทักษะการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการบริการสังคมและชุมชน
- 3) นำเยาวชนอาสาสมัครรักษาดินแดนต้านภัยยาเสพติด (ยอส.) ที่ผ่านการอบรมในปีงบประมาณที่ผ่านมาและปีงบประมาณ 2558 ปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือเจ้าหน้าที่/อาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.) ในการปฏิบัติงานบริการสังคมและชุมชน
- 4) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชนนอกสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมเสี่ยงให้เป็นผู้มีเป้าหมายในชีวิต และหันมาเป็นเยาวชนอาสาเพื่อเป็นพลังในการพัฒนาสร้างสรรค์ชุมชน และท้องถิ่นของตน
- 5) สร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่ครอบครัวของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวที่มีผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมถึงส่งเสริมให้มีกิจกรรม/ระบบป้องกันให้คำแนะนำและประคับประคองดูแลช่วยเหลือครอบครัวที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และครอบครัวผู้ผ่านการบำบัดรักษา

การศึกษาเครือข่ายทางสังคม(Social network) (รุจเรขา วิทยายุทธภูมิกุล และ น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2555) เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจในสังคมยุคปัจจุบัน สามารถอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะโครงสร้างของเครือข่ายความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นการเชื่อมโยงคนหรือสิ่งของมากกว่าสองสิ่งขึ้นไปเข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น คนสองคนที่ทำงานด้วยกันจะได้รับการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยความสัมพันธ์ของการทำงาน ทั้งสองคนอาจมีความสัมพันธ์มากกว่าหนึ่งชนิดเช่น ทำงานด้วยกันและมีความสัมพันธ์ทางสังคมหลังเลิกงานด้วย ดังนั้น ทั้งคู่จึงถูกผูกมัดด้วยความสัมพันธ์ทุกชนิดที่มีอยู่ การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมจะวิเคราะห์สิ่งที่ใช้ผูกมัดหรือเชื่อมโยงและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งทิศทางการเชื่อมโยงและความแข็งแกร่งของความสัมพันธ์ด้วยเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เพื่อนสนิท หรือผู้ทำงานร่วมกันยาวนานมักมีความรู้สึกไว้นือเชื่อใจกัน

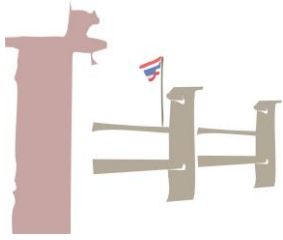

Carl Latkin และคณะ (Carl Latkin. Wallace Mandell. Maria Oziemkowsk. David Celentanob. David Vlahov. Margaret Ensminger b. Amy Knowlton b, 1995) ทำการศึกษาโครงสร้างเครือข่ายทางสังคมและศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคมในการพฤติกรรมเสี่ยงติดเชื้อเอชไอวีของผู้ใช้สารเสพติดเฮโรอีนและโคเคนชนิดฉีด พื้นที่ศึกษาคือ พื้นที่ชั้นในของเขตเมืองบัลติมอร์ จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 293 ตัวอย่าง ร้อยละ 89 ที่รายงานว่ามีสมาชิกในครอบครัวเป็นสมาชิกของเครือข่ายทางสังคมผู้ใช้ยา ความหนาแน่นของเครือข่ายและขนาดผู้ฉีดยาเสพติดเครือข่ายย่อยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความถี่ของการฉีดยาเสพติด ซึ่งผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการวิเคราะห์โดยใช้เครือข่ายทางสังคมนั้นอาจจะเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์สำหรับการทำความเข้าใจบริบททางสังคมของกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV / AIDS

Tongwoo Suh และคณะ (Tongwoo Suh. Wallace Mandell. Carl Latkin. Joohyung Kim, 1997) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเครือข่ายทางสังคมและเอชไอวีที่มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการฉีดสารเสพติด สุ่มตัวอย่างจากผู้ฉีดยาเสพติดบริเวณถนนในเมืองบัลติมอร์ รัฐแมริแลนด์ จำนวน 499 คน วิเคราะห์ข้อมูลเครือข่ายโครงสร้างของกลุ่มผู้ใช้สารเสพติดชนิดฉีด พบว่า ลักษณะเครือข่ายทางสังคมของผู้ฉีดยาเสพติดมักมาจากเครือข่ายครอบครัว การมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งมีรูปแบบในการแบ่งปันเข็มฉีดยาซึ่งกันและกัน ในขณะที่เครือข่ายผู้ใช้ยาขนาดใหญ่มีรูปแบบที่แตกต่างกันซึ่งเน้นในเชิงพาณิชย์มากกว่าการแบ่งปัน ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของเครือข่ายทางสังคมส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงการติดเชื้อเอชไอวีที่ต่างกันด้วย

ขวัญเมือง แก้วดำเกิง และคณะ (ขวัญเมือง แก้วดำเกิง สุวิมล ว่องวานิช และ โชติกา ภาษีผล, 2552) ศึกษาเครือข่ายทางสังคมและระดับดัชนีสุขภาพโรงเรียนในฐานะตัวแทรกแซงที่ส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานในลักษณะการอธิบายตามหลัง มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยคุณลักษณะโรงเรียนกับตัวแปรเครือข่ายทางสังคม และตัวแปรการจัดบริการสุขภาพตามระดับดัชนีสุขภาพโรงเรียน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยคุณลักษณะโรงเรียน ตัวแปรเครือข่ายทางสังคม และตัวแปรการจัดบริการสุขภาพตามระดับดัชนีสุขภาพโรงเรียน กับสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อเปรียบเทียบเครือข่ายทางสังคมในโรงเรียนที่มีคุณภาพการจัดบริการสุขภาพตามระดับดัชนีสุขภาพโรงเรียนแตกต่างกัน การวิจัยแบ่งเป็นสามระยะคือ ระยะที่หนึ่ง พัฒนาระบบดัชนีสุขภาพโรงเรียน ระยะที่สองสำรวจสภาพและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และระยะที่สาม ศึกษาเครือข่ายทางสังคมเชิงลึกรายกรณี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น วิจัยในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี และกรุงเทพมหานคร รวมจำนวน 247 โรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากโรงเรียนทั่วประเทศ และกลุ่มตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายทางสังคมในโรงเรียนที่คัดเลือกศึกษารายกรณี จำนวน 3 แห่ง รวมจำนวน 181 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติภาคบรรยาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยวิธีวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้การวิเคราะห์

ความแปรปรวนแบบสามทางและแบบทางเดียว วิเคราะห์โมเดลโครงสร้างด้วยโปรแกรม LISREL 8.7 วิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม ด้วยโปรแกรม UCINET 6.187 และ NetDraw 2.081 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า เครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการจัดบริการสุขภาพฯ และสุขภาวะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการจัดบริการสุขภาพฯ มีความสัมพันธ์กับสุขภาวะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยคุณลักษณะโรงเรียน ได้แก่ (ก) สังกัดของโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคม การจัดบริการสุขภาพฯ และสุขภาวะของนักเรียน (ข) ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการจัดบริการสุขภาพฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคม และสุขภาวะของนักเรียน และ (ค) สัดส่วนครูต่อนักเรียนมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมและการจัดบริการสุขภาพฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับสุขภาวะของนักเรียน ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของตัวแปร พบว่า เครือข่ายทางสังคมและการจัดบริการสุขภาพฯ มีค่าอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของนักเรียนแตกต่างกัน โดยเครือข่ายทางสังคมมีขนาดอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของนักเรียนเท่ากับ 0.18 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการจัดบริการสุขภาพฯ เท่ากับ 0.24 และพบว่า การจัดบริการสุขภาพฯ มีขนาดอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของนักเรียนเท่ากับ 0.35 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลโครงสร้างการส่งเสริมสุขภาวะของนักเรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2=114.64$, $df=94$, $p=0.07$, $GFI=0.948$, $AGFI=0.915$, $RMR=0.051$) ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาวะนักเรียน และการจัดบริการสุขภาพฯ ระหว่างโรงเรียนที่มีลักษณะเครือข่ายทางสังคมด้านโครงสร้าง ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน พบว่า สุขภาวะของนักเรียนได้รับอิทธิพลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเครือข่ายทางสังคมในด้านโครงสร้างและด้านปฏิสัมพันธ์ ส่วนการจัดบริการสุขภาพฯ ไม่ได้ได้รับอิทธิพลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ลักษณะเครือข่ายทางสังคมดังกล่าว การศึกษาเปรียบเทียบเครือข่ายทางสังคมของโรงเรียน 3 แห่ง โดยการวิเคราะห์บุคคลศูนย์กลางและการวิเคราะห์แบบทั้งเครือข่ายชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพการจัดบริการแตกต่างกัน จะมีลักษณะเครือข่ายทางสังคมที่แตกต่างกันด้วยผลการเปรียบเทียบเครือข่ายทางสังคมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีการจัดบริการสุขภาพฯ แตกต่างกัน พบว่า ขนาดของเครือข่าย (network size) การรวมศูนย์ (centralization) และการจัดกลุ่ม (clustering) สามารถใช้จำแนกความแตกต่างระหว่างโรงเรียนที่มีคุณภาพการจัดบริการสุขภาพแตกต่างกันได้ดี ส่วนค่าความหนาแน่นของเครือข่าย (density) และการประสานศูนย์กลาง (eigenvector centrality) ใช้จำแนกได้ไม่ชัดเจน

บทที่ 2

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจแบบตัดขวาง (cross-sectional surveys) ที่ผสมผสานการสำรวจเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

2.1 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ทำในเยาวชนนอกระบบสถานศึกษา อายุ 15-24 ปี 4 พื้นที่ คือ เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลาและนครปฐม

2.2 ประชากร

ประชากรเยาวชน อายุ 15-24 ปี ทั้งประเทศ มีจำนวน 9,426,862 คน (กรมการปกครอง, 2557) เยาวชนนอกระบบการศึกษามีจำนวน 1,504,091 คน

ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนเยาวชนนอกระบบการศึกษา 51,902 คน จังหวัดขอนแก่นมีจำนวนเยาวชนนอกระบบการศึกษา 143,407 คน จังหวัดสงขลามีจำนวนเยาวชนนอกระบบการศึกษา 86,337 คน และจังหวัดนครปฐมมีจำนวนเยาวชนนอกระบบการศึกษา 64,087 คน

2.3 แผนการสุ่มตัวอย่าง

สัดส่วนเยาวชนนอกระบบการศึกษา อายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 (กรมการปกครอง 2557, กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ 2557) ความคลาดเคลื่อน 0.03 อัตราการตอบกลับ 0.8 ความแปรปรวนของการสุ่มตัวอย่าง 3 โดยใช้สูตรการประมาณค่าสัดส่วน (Population Proportion) (Wayne W.D. 1995, Ngamjarus C. Chongsuivatwong V., 2014) ขนาดตัวอย่างจำนวนขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 1,373 ตัวอย่าง

$$n = \frac{N\sigma^2 z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2}{d^2(N-1) + \sigma^2 z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2}$$

การศึกษาครั้งนี้ทั้งการสำรวจเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

1. เลือกพื้นที่จังหวัดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยให้เป็นตัวแทนของจังหวัดในแต่ละภูมิภาค

จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง(คน)
เชียงใหม่	371
ขอนแก่น	436
สงขลา	347
นครปฐม	219
รวม	1,373

2. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ให้กระจายไปในแต่ละสถานที่ตามรูปแบบของ Venue Sampling คือ สุ่มตัวอย่างพื้นที่ที่เยาวชนทำกิจกรรมร่วมกัน ด้วยการนำรายงานผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในเยาวชนนอกสถานศึกษาของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ(15) เครือข่ายผู้ใช้ยาเสพติด และสมาคมเพื่อการพัฒนาสังคมไทย มาทำเป็นกรอบการสุ่มตัวอย่าง เช่น พื้นที่ในชุมชนที่ใช้เป็นที่รวมตัว ร้านเกม/อินเทอร์เน็ต สถานที่ซึ่งรถจักรยานยนต์ ฯลฯ สุ่มพื้นที่ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. เมื่อได้พื้นที่ที่เยาวชนนอกระบบสถานศึกษาทำกิจกรรมร่วมกัน ขอความร่วมมือจาก กลุ่ม NGO's ที่ดูแลเยาวชนนอกระบบสถานศึกษาแต่ละกลุ่มในแต่ละพื้นที่ เช่น สมาคมเพื่อการพัฒนาสังคมไทย เครือข่ายภาคประชาชนต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น สุ่มตัวอย่างกลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษากลุ่มแรกหน่วยแรกที่ทีมพนักงานสัมภาษณ์พบเจอ และเก็บข้อมูลเยาวชนทุกคนที่อยู่ในกลุ่มหรือในบริเวณเดียวกันทุกคนซึ่งอยู่ในบริเวณดังกล่าวและยินดีที่จะให้ข้อมูล จนได้เยาวชนนอกระบบสถานศึกษาครบตามที่ต้องการ

4. การสุ่มตัวอย่างสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจงจากหน่วยตัวอย่างเชิงปริมาณที่มีความพร้อม มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องของเกม พนัน ซึ่งรถจักรยานยนต์ และสารเสพติด และยินดีที่จะให้ข้อมูล พื้นที่ละ 15 ตัวอย่าง รวม 4 พื้นที่ 60 ตัวอย่าง

เกณฑ์การคัดอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย (inclusion criteria)

1. เป็นเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่มีอายุ 15-24 ปี
2. มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่าง คือ เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด
การเล่นพนัน เกมออนไลน์
3. เป็นเยาวชนไทยที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้
4. ยินดีเข้าร่วมโครงการ

เกณฑ์การคัดอาสาสมัครออกจากโครงการวิจัย (exclusion criteria)

1. เยาวชนที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้
2. ไม่สามารถและเข้าใจภาษาไทยได้
3. ไม่สามารถติดตามและนัดหมายได้ในเวลาที่กำหนด

2.4 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

การสำรวจครั้งนี้เป็นการผสมผสานการสำรวจเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อขอใช้ข้อมูลระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด ศูนย์การศึกษาครอบครัวและนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เครือข่ายผู้เฒ่ายาเสพติด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด ศูนย์ฝึกและอบรมเยาวชน กลุ่ม NGO's ที่ดูแลเยาวชนนอกระบบสถานศึกษา ในแต่ละพื้นที่ เช่น สมาคมเพื่อการพัฒนาสังคมไทย เครือข่ายภาคประชาชนต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และนครปฐม เป็นต้น นำข้อมูลมาทำเป็นกรอบสำหรับการสุ่มตัวอย่าง และเป็นข้อมูลพื้นฐานสะท้อนบริบท สถานการณ์ปัญหาในแต่ละพื้นที่

2. ติดต่อประสานงานศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดของทั้ง 4 พื้นที่เพื่อเข้าพื้นที่ดำเนินการสำรวจ เพื่อยืนยันข้อมูลพื้นที่เสี่ยงของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในแต่ละพื้นที่ และเพื่อขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อทำการสำรวจ ประสานงานและขอความร่วมมือจากผู้ประสานพื้นที่ของสำนักงาน ปปส. ภาค เครือข่ายภาคประชาชนต่อต้านยาเสพติด ผู้นำชุมชนที่ดูแลเยาวชนในพื้นที่นั้นๆ ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการสำรวจการวิจัยเชิงปริมาณ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเยาวชนนอกระบบการศึกษาตอบแบบสอบถามการสำรวจพฤติกรรมการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและเครือข่ายทางสังคมของเยาวชนนอกสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามโครงสร้าง (Structured Questionnaires) โดยเยาวชนนอกสถานศึกษาจะต้องมีอายุ 15-24 ปี จำนวนทั้งสิ้น 1,373 ตัวอย่าง

4. ดำเนินการสำรวจการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้แบ่งกระบวนการในการเก็บข้อมูลดังนี้คือ

- 4.1 เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) ไม่มีการจดบันทึกการสังเกตโดยทันที ต้องการทำให้เข้ากับธรรมชาติ และไม่ก่อให้เกิดความระแวงความสงสัยจากกลุ่มตัวอย่าง การจดบันทึกเหตุการณ์ รูปแบบของพฤติกรรม เมื่อมีโอกาสเหมาะสมหลังจากการสังเกต เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

- 4.2 เก็บข้อมูลเชิงลึกโดยใช้การสัมภาษณ์ตัวต่อตัวด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Questionnaires) พื้นที่ละ 15 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 60 ตัวอย่าง โดยพิจารณาความพร้อมการยินดีที่จะให้ข้อมูลของเยาวชนนอกระบบสถานศึกษา

ทีมวิจัยหลักในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ทีมจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และรับผิดชอบการเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสงขลา จังหวัดขอนแก่น รวมถึงการเป็นทีมที่เลี้ยงให้กับทีมนักวิจัยในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

5. การตรวจสอบความสมบูรณ์ ความครบถ้วนหลังจากจบการสัมภาษณ์
6. นำเข้าข้อมูลเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ
7. บริหารจัดการข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน ความสอดคล้องของข้อมูล
8. วิเคราะห์และสรุป เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์
9. ทิมวิจัยแต่ละพื้นที่ ประสานงาน ติดต่อเพื่อคืนข้อมูล รายงานผลการสำรวจและคืนข้อมูล

ให้แก่หน่วยงานในต่างๆ ในพื้นที่

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

แบบสอบถามสำหรับเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษาสุดท้าย (ก่อนอยู่นอกระบบ) สาเหตุของการหยุดเรียน การจัดการของโรงเรียน อาชีพ แหล่งที่มาของรายได้ สถานภาพที่พักอาศัย สถานภาพครอบครัว อาชีพบิดาและมารดา การรับรู้เรื่องการหยุดเรียนของพ่อแม่ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 เครือข่ายทางสังคม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในกลุ่ม จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือต่างกลุ่ม การรู้จักกลุ่ม/เครือข่ายที่เยาวชนมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม (ผู้มีอิทธิพลภายในกลุ่ม ผู้ตาม คนในครอบครัว เพื่อน แฟน เป็นต้น) การรู้จักสมาชิกของกลุ่มอื่น (ทั้งพื้นที่เดียวกันและต่างพื้นที่) ความถี่ในการมีส่วนร่วมกับเครือข่าย พื้นที่หรือสถานที่รวมตัวของเครือข่าย เป็นต้น

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ประกอบด้วย เกี่ยวกับการเล่นเกมออนไลน์ การเล่นเกมพนัน พฤติกรรมการซิงกรมอเตอร์ไซด์ และพฤติกรรมการใช้สารเสพติด

1) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ การเคยเล่นออนไลน์ในชีวิต การเล่นในปีที่ผ่านมา อายุที่เริ่มเล่นเกมออนไลน์ครั้งแรก ประเภทที่เกมออนไลน์เล่นครั้งแรก ระยะเวลาที่ใช้ในการเล่น เกม ช่วงเวลาที่เล่น สถานที่เล่น ค่าใช้จ่ายในการเล่น ประเภทเกมที่ชอบเล่น วัตถุประสงค์ในการเล่น การหมกมุ่นกับเกม การสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่น เกม และการสูญเสียหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป็นต้น ตามแบบทดสอบการติดเกม (GAST) ฉบับเด็ก (ชาญวิทย์ พรนภดล, บัณฑิต ศรไพศาล และคณะ, 2557)

2) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนัน การเคยเล่นการพนันในชีวิต การเล่นในปีที่ผ่านมา อายุที่เริ่มเล่นพนันครั้งแรก ประเภทพนันที่เล่นครั้งแรก การเล่นพนันอย่างต่อเนื่อง ความถี่ในการเล่นพนัน ประเภทของการเล่นพนัน และจำนวนเงินที่ใช้เล่นการพนันแต่ละครั้ง แหล่งที่มาของเงินที่ใช้ในการเล่นพนัน สาเหตุที่ทำให้เข้าสู่การเล่นการพนัน เป็นปัจจัยที่เอื้อหรือส่งผลให้เกิดการเข้าสู่การเล่นการพนันของเยาวชน (การเล่นเพื่อการเสี่ยงโชค การระบายความเครียด ความสนุกตื่นเต้นท้าทาย ไม่มีอะไรทำ และความรู้สึกเลือนลอย) การอยู่ในชุมชนที่มีการเล่นการพนัน

3) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการซึ่งรถจักรยานยนต์ การมีรถจักรยานยนต์ การเกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ การเป็นผู้ขี่ การเป็นผู้ซ้อน การใส่หมวกนิรภัย การมีแฟน เพื่อน ญาติเป็นนักซิ่ง การแต่งดัดแปลงรถจักรยานยนต์ เป็นต้น

4) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติด การรับรู้สื่อต่างๆที่เกี่ยวกับสิ่งเสพติด ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ แบบคัดกรอง ASSIST-Y ฉบับสำหรับใช้กับวัยรุ่น อายุ 15-17 ปี มีข้อคำถามที่ดัดแปลงมาจาก ASSIST ฉบับเต็ม โดยตัดคำถามบางข้อที่ไม่เกี่ยวกับเยาวชนออกไป เช่น คำถามเรื่องการใช้สารเสพติดแบบฉีด และเปลี่ยนข้อความบางข้อ เพื่อให้เหมาะสมสำหรับเยาวชน (Drug and Alcohol Services South Australia (DASSA)) (สาวิตรี อัจฉนวงศ์กรชัย, สุวรรณ อรุณพงศ์ไพศาล และคณะ, 2554) ประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ แต่ละข้อจะมีข้อย่อยถามเกี่ยวกับการใช้และปัญหาที่เกิดจากการใช้สารเสพติดในแต่ละกลุ่ม ได้แก่ บุหรี่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กัญชา โคเคน สารกระตุ้นประสาทกลุ่มแอมเฟตามีน สารระเหย ยาหล่อมประสาทหรือยานอนหลับ ยาหล่อมประสาท สารกลุ่มฝิ่นและสารอื่นๆ โดย

ข้อที่ 1 ถามเกี่ยวกับประสบการณ์ใช้สารฯในชีวิต

ข้อที่ 2 ถามเกี่ยวกับความถี่ในการใช้สารฯในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

ข้อที่ 3 ถามเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดเมื่อคุณไม่ได้อยู่ในสถานการณ์สังคมปกติหรืออยู่กับเพื่อน

ข้อที่ 4 ถามเกี่ยวกับความถี่ในการเกิดปัญหาสุขภาพ สังคม กฎหมาย หรือการเงินเนื่องจากการใช้สารฯในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

ข้อที่ 5 ถามเกี่ยวกับความถี่ในการเกิดปัญหาในหน้าที่ความรับผิดชอบในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

ข้อที่ 6 ถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของคนอื่นที่มีต่อผู้ที่ใช้สารเสพติด

ข้อที่ 7 ถามเกี่ยวกับความพยายามเลิกหรือหยุดใช้สารฯแต่ไม่ประสบความสำเร็จหรือไม่

ข้อที่ 8 ถามเกี่ยวกับวิธีการใช้สารฯโดยการฉีดหรือไม่

ประเด็นคำถามเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงลึก มีประเด็น เช่น ลักษณะ รูปแบบการรวมกลุ่ม เครือข่าย บทบาทของตนในกลุ่ม กิจกรรม/พฤติกรรมต่างๆ ของกลุ่มที่เสี่ยงต่อสุขภาพ (ยาเสพติด พนัน เกมออนไลน์ รถซิ่ง เป็นต้น) ทักษะคิด ความคิดเห็นของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง(เป็นปัญหา ก่อความเดือดร้อนหรือไม่) ความต้องการของเยาวชน (พื้นที่สำหรับการแสดงออก การยอมรับ การดูแล) มุมมองของเยาวชนในการจัดการปัญหาของตนเอง ฯลฯ

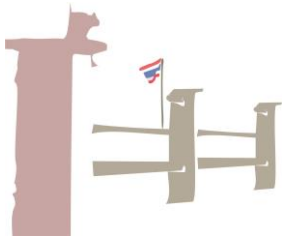
2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละและ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยง โดยใช้ การวิเคราะห์ทั้งแบบ bivariate โดยใช้ Chi-square หรือ multivariate หรือ Binary logistic regression

การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Net-work Analysis: SNA) โดยวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์มากที่สุดและน้อยที่สุดของเยาวชนนอกสถานศึกษาในเครือข่ายสังคม วิเคราะห์จากความเป็นจุดศูนย์กลางจากระดับ(Degree centrality) ความเป็นจุดศูนย์กลางจากความใกล้ชิด(Closeness Centrality) ความเป็นสะพานเพื่อเชื่อมกลุ่มต่างๆ (Between Centrality) (อัฐพร กิ่งบุญ ฌัฐวุฒิ ปั้นรูป, 2014) วิเคราะห์ความสัมพันธ์และโครงสร้างของเครือข่ายจากขนาด ความหนาแน่นของเครือข่าย ขนาดเครือข่ายย่อยของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติด จำนวนของเพื่อนที่อยู่ในเครือข่าย เพื่อน คนรู้จักที่อยู่ต่างเครือข่าย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเกี่ยวกับลักษณะที่ปรากฏให้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเครือข่าย การนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปและบรรยายข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อตอบคำถามตามประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดให้อย่างครบถ้วน โดยมีขั้นตอนคือ ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา การตีความหมาย การแยกแยะข้อมูล การหาความเหมือนและความแตกต่าง การจัดกลุ่ม/ประเภท การให้น้ำหนัก การตรวจสอบความถูกต้องและความแม่นยำของข้อมูล ทำการวิเคราะห์แบบอุปมาน (inductive method) (Anselm L. Strauss and Juliet M. Corbin, 1998) ตีความสร้างข้อสรุปที่แสดงความสัมพันธ์ของสภาวะแวดล้อมและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

ผลการศึกษา

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

เยาวชนนอกสถานศึกษาทั้งในและนอกเขตเทศบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,373 คน เยาวชนชาย ร้อยละ 68 เยาวชนหญิง ร้อยละ 32 อายุเฉลี่ย 18.7 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 90.2 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดก่อนที่จะออกจากระบบการศึกษา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 49.9 และมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 37.5 สาเหตุที่ออกจากโรงเรียนส่วนใหญ่คือ ติดเพื่อน ติดแฟน ร้อยละ 27.8% รองมาคือ ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ ร้อยละ 23.1% และฐานะการเงินของครอบครัว ร้อยละ 17.5 เยาวชนนอกสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 44.9 รับจ้าง ร้อยละ 37.1 ส่วนมากผู้ปกครองทำอาชีพรับจ้างทั่วไปและเกษตรกร ร้อยละ 63.7 ค่าขาย กิจการส่วนตัว ร้อยละ 23.6 (ตาราง 1)

ตาราง 1 ลักษณะเยาวชนนอกสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

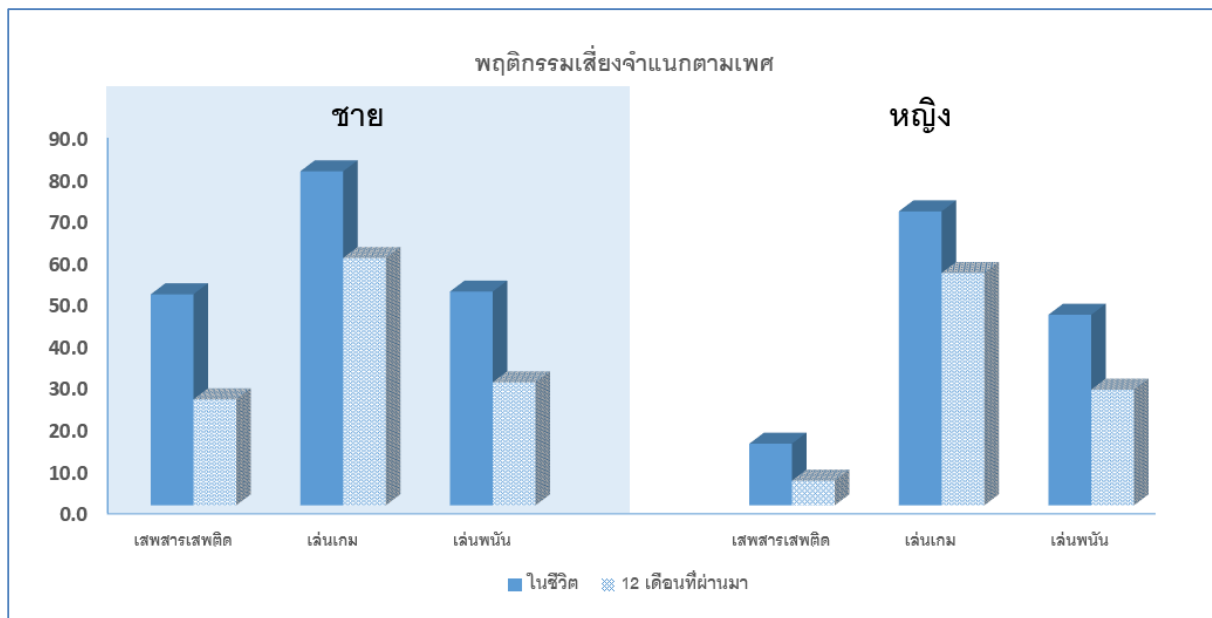
	พื้นที่				
	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	นครปฐม	รวม
จำนวน	371	436	347	219	1,373
เพศ					
ชาย	262(70.6)	351(80.5)	169(48.7)	151(68.9)	933(68)
หญิง	109(29.4)	85(19.5)	178(51.3)	68(31.1)	440(32)
อายุ					
< 20 ปี	250(67.4)	292(67)	231(66.6)	157(71.7)	930(67.7)
20 ปีขึ้นไป	121(32.6)	144(33)	116(33.4)	62(28.3)	443(32.3)
ศาสนา					
พุทธ	352(94.9)	431(98.9)	238(68.6)	217(99.1)	1238(90.2)
คริสต์	19(5.1)	5(1.1)	3(0.9)	2(0.9)	29(2.1)
อิสลาม	0(0)	0(0)	106(30.5)	0(0)	106(7.7)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	พื้นที่				รวม
	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	นครปฐม	
จำนวน	371	436	347	219	1,373
ระดับการศึกษาก่อนออกนอกระบบ					
ไม่เคยเรียน	16(4.3)	4(0.9)	3(0.9)	11(5)	34(2.5)
ประถมศึกษา	78(21)	156(35.8)	102(29.4)	179(81.7)	515(37.5)
มัธยมศึกษาตอนต้น	211(56.9)	213(48.9)	236(68)	25(11.4)	685(49.9)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	39(10.5)	27(6.2)	5(1.4)	0(0)	71(5.2)
อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) อนุปริญญา ปริญญาตรี	27(7.3)	36(8.3)	1(0.3)	4(1.8)	68(5)
อาชีพ					
ว่างงานไม่ได้ประกอบอาชีพ	144(38.8)	231(53)	158(45.5)	83(37.9)	616(44.9)
รับจ้างแรงงาน	174(46.9)	140(32.1)	113(32.6)	82(37.4)	509(37.1)
ทำนา/ทำไร่/ทำสวน	4(1.1)	21(4.8)	18(5.2)	2(0.9)	45(3.3)
ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	26(7)	25(5.7)	42(12.1)	36(16.4)	129(9.4)
พนักงานบริษัท หรือร้านค้า	23(6.2)	19(4.4)	16(4.6)	16(7.3)	74(5.4)
อาชีพของครอบครัว					
ว่างงาน	26(7)	14(3.2)	9(2.6)	18(8.2)	67(4.9)
รับจ้าง/เกษตรกร	246(66.3)	302(69.3)	211(60.8)	116(53)	875(63.7)
ธุรกิจส่วนตัว	77(20.8)	88(20.2)	93(26.8)	66(30.1)	324(23.6)
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท	22(5.9)	32(7.3)	34(9.8)	19(8.7)	107(7.8)
สาเหตุที่ทำให้เยาวชนไม่เรียนหนังสือ					
ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ	79(21.3)	176(40.4)	14(4)	48(21.9)	317(23.1)
มีปัญหาที่โรงเรียนเช่น เรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น เรียนไม่ทันเพื่อน	66(17.8)	87(20)	35(10.1)	37(16.9)	225(16.4)
ห้องเรียนน่าเบื่อ	45(12.1)	104(23.9)	10(2.9)	32(14.6)	191(13.9)
ไม่สามารถอดทนกับระบบโรงเรียนที่ยึดกฎระเบียบเคร่งครัด ไม่สามารถทนต่อการดูต่ำกว่ากล่าวของครูได้	43(11.6)	55(12.6)	10(2.9)	23(10.5)	131(9.5)
ติดเพื่อน-ติดหญิง	45(12.1)	238(54.6)	30(8.6)	69(31.5)	382(27.8)
ถูกหลอกล่อให้ลุ่มหลงกับสื่อเทคโนโลยีเกินไปเช่น เกมออนไลน์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ	16(4.3)	80(18.3)	3(0.9)	15(6.8)	114(8.3)
ฐานะการเงินของครอบครัว	105(28.3)	31(7.1)	88(25.4)	16(7.3)	240(17.5)

3.2 พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ

เยาวชนนอกสถานศึกษามีพฤติกรรมการเล่นเกม การเล่นพนัน การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเสพสารเสพติดล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งสิ้น ในชีวิตของเยาวชนนอกสถานศึกษามีประสบการณ์ต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ คือ สูบบุหรี่ ร้อยละ 62.1 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 69.5 เสพสารเสพติด ร้อยละ 39.1 เล่นเกมทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ร้อยละ 77.0 เล่นการพนัน ร้อยละ 49.5 โดยพฤติกรรมในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาเยาวชนมีพฤติกรรมออนไลน์และออฟไลน์ ร้อยละ 58.1 เล่นการพนัน ร้อยละ 28.9 เสพสารเสพติด ร้อยละ 19.2 เยาวชนชายจะมีพฤติกรรมการเสพสารเสพติด การเล่นเกม และการพนันมากกว่าเยาวชนหญิง

ภาพ 1 แสดงร้อยละของพฤติกรรมเสี่ยงจำแนกตามเพศ

3.2.1 การเล่นเกมออนไลน์/ออฟไลน์

จากการศึกษาเกมส่วนใหญ่ที่เยาวชนเล่น แบ่งประเภทของเกมออนไลน์และเกมออฟไลน์ได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

Music Online Game

คือ เกมต้นออนไลน์ แบ่งเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆคือ การแข่งเต้นแบบเดี่ยว และการแข่งเต้นเป็นกลุ่ม ตัวละครสามารถอัปเดตแพชั่นด้วยไอเท็มเครื่องแต่งกายสไตล์วัยรุ่นชายและหญิงได้ นิยมในกลุ่มเยาวชนมีรูปแบบการเล่นที่เข้าใจง่าย ตัวละครในเกมมีความสดใสน่ารัก ผู้เล่นสามารถที่จะอัปเดตเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายของตัวละครได้ตามความนิยมด้านแพชั่นในแต่ละยุค สมัย พร้อมทั้งผู้เล่นสามารถที่จะอัปเดตเพลง แนวเพลง สไตล์การเต้นได้ตามเทรนของเพลงและเทรนการเต้นได้อีกด้วย เช่น เกม audition

“...เล่นเกมตั้งแต่อายุ 10 ปี เป็นเกม audition เพื่อนชวนไปเล่นที่ร้าน ปัจจุบันเล่น 3-4 วันต่อสัปดาห์ โดยนั่งเล่นโทรศัพท์เป็นส่วนใหญ่ ครั้งละครึ่งชั่วโมงระหว่างรอทำงาน ก่อนทำงาน...” (ID 213 จังหวัดนครปฐม)

เกม RTS (real-time strategy)

คือ เกมวางแผนแบบ real time หรือ เกมวางแผนการรบ มีการวางแผนและทำงานเป็นทีม เช่น เกม Hon online เกม DOTA เป็นเกมที่วางแผนร่วมกันในผู้เล่นหลายคน

“...เริ่มเล่นเกมเมื่ออายุ 12 ปี เกมแรกที่เล่นคือเกม PB online รู้จักเกมออนไลน์ได้โดยจากการแนะนำ/การชักชวนของเพื่อน สถานที่ที่ไปเกมครั้งแรกคือ ที่ร้านอินเทอร์เน็ต ตอนนี้อยู่เล่นเกมออนไลน์อยู่ เกมที่เล่นเป็นประจำจะเป็นเกม Hon online ส่วนมากจะเล่นเกมเวลา 18.00-20.00 น. ไปเล่นที่ร้านอินเทอร์เน็ต เพื่อความสนุกสนาน ใน 1 สัปดาห์จะเล่น 3-4 วัน วันละ 2 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายในการเล่นต่อครั้งประมาณ 30 บาท...” (ID 371 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เริ่มเล่นเกมครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี เกม PB online เป็นเกมที่เล่น เพื่อนชวนเล่นที่บ้านเพื่อน ซึ่งเกมที่เล่นบ่อย/เล่นเป็นประจำก็ยังคงเป็นเกม PB online ช่วงเวลาในการเล่นเกม 20.00-24.00 น. คือ บ้านเพื่อน เล่นเพื่อความสนุกสนาน โดยปกติแล้วจะเล่นเกม 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ แต่แต่ละครั้งจะเล่นประมาณ 4 ชั่วโมง ...” (ID 369 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เกม Special Force (เกมออนไลน์) โดยถูกชวนจากญาติที่เป็นลูกพี่ลูกน้องกัน เล่นที่บ้านญาติ ทุกวันนี้เล่นเกม HON (เกมออนไลน์) ตอนเย็นวันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ เวลา 16.00-17.00 น. ร้านเน็ตสนุกดี จ่ายตังค์แค่ครั้งละ 10 บาท (10 บาท/ 1 ชั่วโมง) ...” (ID 294 จังหวัดสงขลา)

เกมแอคชั่นแบบ FPS(Action First Person Shooters Games)

คือ เกมแอคชั่นที่ให้ผู้เล่นสวมบทบาทจากสายตาตัวละครตัวหนึ่งแล้วต่อสู้ผ่านด่านต่างๆจุดเด่นของเกมประเภทนี้คือ เหตุการณ์ทุกอย่างจะผ่านสายตาของผู้เล่นทั้งหมด เช่น เกม PB เกม SF (Special Force)

“...ถามว่าดีหรือไม่ดี ก็ไม่ติด จะเล่นเฉพาะเวลาว่าง หรือเพื่อนชวน โดยเกมส่วนมากที่เล่นก็จะเป็นเกมยิงผู้ร้ายชื่อ PB สนุก มันส์ คลายเครียด...” (ID 092 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เคยเริ่มเล่นเกม เมื่ออายุ 12 ปี เกมแรกที่เล่นคือ SF รู้จักเกมนี้จากเพื่อนข้างบ้าน เล่นครั้งแรกที่ร้านอินเทอร์เน็ต แต่ปัจจุบันนี้ไม่ได้เล่นเกมออนไลน์แล้ว...” (ID 362 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เริ่มเล่นเกมตั้งแต่อายุ 13 ปี ตอนนั้นเรียนอยู่ ม.ต้น เกมแรกที่เล่นคือ Special Force เพื่อนชวนไปเล่นที่ร้านเกมใกล้ ๆ โรงเรียน แต่หลัง ๆ ก็ไม่ได้เล่นตั้งแต่ทำงาน ตอนนี้ว่างงานต้องขอเงินแม่ใช้ ก็ไม่มีเงินจะมาเล่นที่ร้านเกม...” (ID 206 จังหวัดนครปฐม)

เกมกีฬาและการแข่งขัน (Sport & Racing Games)

คือ เกมที่มีความนิยมเล่นกันทั่วโลก รูปแบบของเกมนั้นจะเกี่ยวข้องกับเกมกีฬา เป็นเกมที่ให้ผู้เล่นจะต้องออกแบบและวางแผนการเล่นของตัวละครในเกม เช่น เกม FIFA เกมรถแข่ง Racing Games หรือเนื้อหาของเกมจะมีลักษณะเป็น การแข่งขันแบบ "speed skating" เช่น เกมจักรยานภูเขา เกมสเก็ตบอร์ด เป็นต้น

“...เคยเล่นเกมครั้งแรก เมื่ออายุ 14 ปี เกมที่เล่นเป็นเกมแรกคือ FIFA online พี่ชายชวนเล่นที่บ้าน ตอนนั้นก็ยังไม่เล่นเกมอยู่ เกมที่เล่นบ่อยที่สุดก็ยังคงเป็นเกม FIFA online เล่นช่วงเย็นถึงค่ำ 16.00-19.00 น. ไปเล่นที่ร้านเกม มั่นสดี จะเล่น 3-4 วันวันละ/ครั้งละ 2-3 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายในการเล่นเกม ประมาณ 30 บาท/ครั้ง ...”(ID 370 จังหวัดเชียงใหม่)

“...จุดเริ่มของการติดเกมนั้น มาจากตอนอายุได้ 12 ปี เพื่อนที่อยู่ข้างบ้านกันนั้น ชวนให้ไปเล่นเกมที่ร้านอินเทอร์เน็ต เกมแรกที่เล่นนั้น ชื่อเกม SF ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ก็หลงเข้ามาอยู่ในโลกของเกมออนไลน์จนถึงปัจจุบัน (ตอนนี้อายุ 19 ปี) ทำงานในผับบาร์ เลิกงานดึก เสร็จงานก็ไปเล่นเกมที่ร้านเกมอินเทอร์เน็ตประมาณตี 3 จนถึงเช้า ตอนนั้นหันมาเล่นเกม FIFA เป็นเกมแนวกีฬาฟุตบอล ที่เล่นเกมนี้ เพราะ ชอบดูฟุตบอล และนอกจากจะเล่นเกมแนวฟุตบอลแล้ว...” (ID 332 จังหวัดสงขลา)

“...ไปเล่นเกม ตั้งแต่ เย็นถึงดึก วันละ 10 กว่าชั่วโมง จะซื้อข้าวกินที่ร้านเกมเลย เพราะเกมออนไลน์ต้องเล่นตลอด เล่นเกมเกือบทุกวัน ชั่วโมงละ 15 บาท จ่ายวันละ 150 บาท โดยเงินที่มาจากจ่ายพ่อแม่ให้ เพราะตอนเรียนมานอนหอที่ในเมือง เนื่องจากบ้านที่อยู่ไม่ได้อยู่ในตัวอำเภอ แม่ให้อาทิตย์ละ 1500 แต่ไม่พอ แม่เลิกกับพ่อมามีแฟนใหม่ เป็นคนนอร์เวย์ มีน้องคนหนึ่งเป็นผู้ชายเหมือนกัน แต่น้องเรียนสายสามัญอยู่ ม. 4 เล่นเกมเยอะๆ ไม่อยากเรียน จึงเพิ่งมาเรียนกศน. เรียนต่อ ม. 6 จะจบปีนี้ ที่เล่นเกม ติดเพื่อน เพื่อนพาไปทำอะไรก็ทำ เป็นเพื่อนที่เรียนข้างยนต์ด้วยกัน ตอนนี้เพื่อนบางคนก็เรียน บางคนก็ไม่เรียน...” (ID 417 จังหวัดขอนแก่น)

ค่าใช้จ่ายและเวลาที่สูญเสียไปกับการเล่นเกมของกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา จะขึ้นอยู่กับประเภทของเกมและระยะเวลาการเล่น และตัวเยาวชนเอง แต่เยาวชนบางรายก็ไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ เลย จากการเล่นเกมของตนเอง โดยสถานที่ที่เยาวชนนิยมไปเล่นเกมมากที่สุดคือ ร้านเกมหรือร้านอินเทอร์เน็ต

ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเล่นของเยาวชนคือ 10 - 200 บาท ชั่วโมงในการเล่นเฉลี่ย 1-10 ชั่วโมงขึ้นไป ซึ่งก็จะมีช่วงเวลาที่แตกต่างกันออกไป เช่น เล่นตั้งแต่ 10.00-17.00 น. ในวันหยุด 16.00-19.00 น. หรือ 20.00-24.00 น. เป็นต้น

การศึกษาเชิงปริมาณของพฤติกรรมการเล่น พบว่า เยาวชนนอกสถานศึกษาที่เล่นเกมในชีวิตร้อยละ 77.0 เล่นเกมใน 1 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 58.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการเล่นส่วนใหญ่เล่น 3-4 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 19.7 สถานที่นิยมเล่นเกมคือ บ้าน/หอพัก ร้อยละ 30.4 เล่นที่ร้านอินเทอร์เน็ต/ร้านเกมออนไลน์ ร้อยละ 29.9 เยาวชนนอกระบบสถานศึกษามีระดับความรุนแรงของปัญหาที่เกิดจากการเล่นเกม ส่วนใหญ่มีปัญหา ร้อยละ 34.5 เริ่มเกิดปัญหาจากการเล่นเกม ร้อยละ 13.4

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำแบบทดสอบการติตเกมสำหรับเด็กและวัยรุ่นของชาญวิทย์ พรนภดล และคณะ (ชาญวิทย์ พรนภดล, บัณฑิต ศรไพศาล และคณะ, 2557) มาใช้โดยผลการนำมาใช้ มีค่าความคงที่ภายใน Cronbach's alpha เท่ากับ 0.93 ซึ่งใกล้เคียงกับกันกลับผลการทดสอบที่มีการพัฒนา คือ 0.92

ตาราง 2 แสดงพฤติกรรมการเล่นเกมจำแนกตามเพศ

	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
จำนวน	933	440	1373
เคยเคยมีประสบการณ์เล่นเกม	747(80.1)	310(70.5)	1057(77.0)
เล่นเกมใน 1 ปีที่ผ่านมา	553(59.3)	245(55.7)	798(58.1)
ระยะเวลาที่ใช้ในการเล่น			
ทุกวัน	173(18.5)	61(13.9)	234(17)
5-6 วันต่อสัปดาห์	104(11.1)	38(8.6)	142(10.3)
3-4 วันต่อสัปดาห์	159(17)	111(25.2)	270(19.7)
1-2 วันต่อสัปดาห์	74(7.9)	24(5.5)	98(7.1)
1-3 วันต่อสัปดาห์	31(3.3)	7(1.6)	38(2.8)
น้อยกว่าเดือนละครั้ง	12(1.3)	4(0.9)	16(1.2)
สถานที่เล่นเกม			
บ้าน/หอพักสถานที่ในการเล่น	210(22.5)	208(47.3)	418(30.4)
ในสถานศึกษาเป็นสถานที่ในการเล่น	4(0.4)	5(1.1)	9(0.7)
ร้านอินเทอร์เน็ต/ร้านเกมออนไลน์เป็นสถานที่ในการเล่น	374(40.1)	37(8.4)	411(29.9)
สถานที่อื่นๆ (กระท่อมปลายนา, ที่ทำงาน, ในโทรศัพท์มือถือ ฯลฯ) เป็นสถานที่ในการเล่น	11(1.2)	6(1.4)	17(1.2)

ตาราง 2 (ต่อ)

	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
จำนวน	933	440	1373
ระดับความรุนแรงของปัญหา			
ยังไม่มีปัญหาในการเล่นเกม	28(3)	111(25.2)	139(10.1)
เริ่มเกิดปัญหาในการเล่นเกม	122(13.1)	62(14.1)	184(13.4)
มีปัญหาในการเล่นเกม	401(43)	72(16.4)	473(34.5)

กระบวนการเข้ามาเล่นเกมหรือติดเกมของกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา เยาวชนส่วนใหญ่จะเข้ามาสู่ วงจรการเล่นเกมหรือติดเกมด้วยการชักชวนของเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็เพื่อนที่เรียนด้วยกันหรือเพื่อน ที่มีบ้านอยู่ในระแวกเดียวกัน พี่ชาย จนไปถึงการนีกอยากเล่นด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเห็นคนอื่นเล่น หรือได้ยิน เขาพูดกันจึงอยากเข้าไปเล่นด้วย การเล่นเกมออนไลน์/ออฟไลน์ของเยาวชนส่วนใหญ่เล่นเพื่อความคลาย เครียด สนุกสนาน เพลิดเพลิน แต่บางเหตุผลที่เข้ามาเล่นเกมของเยาวชนบางรายก็เป็นเหตุผลที่น่าสนใจ คือ การเข้ามาเล่นเกมออนไลน์ เพราะต้องการหลีกเลี่ยงหรือผ่อนคลายจากปัญหาครอบครัว ดังคำกล่าวของ เยาวชนที่ว่า

“...เล่นเพราะชอบความสนุกในตัวเกมและหาทางระบายออกทางอารมณ์มากกว่า เวลาที่มีเรื่อง ทะเลาะกับป้าแล้วไม่รู้จะทำยังไง ก็จะไปเล่นเกม...” (ID 248 จังหวัดสงขลา)

ลักษณะเยาวชนนอกสถานศึกษากับการเล่นเกม

ลักษณะทั่วไปของเยาวชนนอกสถานศึกษาที่เคยเคยมีประสบการณ์เล่นเกมจะเห็นว่า เพศ อายุ สถานภาพมีคู่ ศาสนาอิสลาม สัญชาติ ระดับการศึกษาขณะที่ออกนอกระบบ อาชีพของผู้ปกครอง สาเหตุการ ออกจากระบบการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเคยเคยมีประสบการณ์เล่นเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย เยาวชนชายมีความเสี่ยงในการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนหญิง 1.6 เท่า เยาวชนอายุ 21-24 ปีมีความเสี่ยงในการเล่น เกมมากกว่าเยาวชนอายุ 15-16 ปี ประมาณครึ่งหนึ่ง เยาวชนที่มีคูมีความเสี่ยงในการเล่นเกมมากกว่า เยาวชนที่เป็นโสดเกือบครึ่งหนึ่ง เยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความเสี่ยงในการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนที่ นับถือศาสนาพุทธ 2 เท่า เยาวชนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยมีความเสี่ยงในการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนที่สัญชาติไทย 4.13 เท่า เยาวชนที่ออกนอกระบบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอน ปลาย และอาชีวศึกษามีโอกาสเสี่ยงในการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนที่ไม่เคยเรียนหนังสือ 3.38-4.45 เท่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท มีโอกาสเสี่ยงในการเล่นเกมมากกว่า เยาวชนที่ผู้ปกครองไม่มีงานทำ 2.38 และ 3.64 เท่า เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาจากการที่ครอบครัวไม่

สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เสี่ยงดูแบบตามใจมีโอกาสเสี่ยงในการเล่นเกมนาน 0.44 เท่า ถูกหลอกล่อให้ลุ่มหลงกับสื่อเทคโนโลยีเกินไปเช่น เกมออนไลน์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ 3.89 เท่า เมื่อเทียบกับเยาวชนที่ไม่ได้ออกจากระบบสถานศึกษาด้วยปัญหาดังกล่าว (ตารางที่ 3)

ตาราง 3 แสดงความชุกของพฤติกรรมการเล่นเกมนานตามข้อมูลทั่วไป

	เคยมีประสบการณ์เล่นเกม				เล่นเกมในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา			
	n (%)	OR	95% CI	p	n (%)	OR	95% CI	p
เพศ								
หญิง	310(22.6)	1			245(17.8)	1		
ชาย	747(54.4)	1.63	1.2-2.2	0.002	553(40.3)	0.63	0.44-0.91	0.013
อายุ								
15-16 ปี	208(15.1)	1			153(11.1)	1		
17-18 ปี	407(29.6)	0.81	0.54-1.23	0.321	320(23.3)	1.49	0.99-2.26	0.057
19-20 ปี	227(16.5)	0.89	0.56-1.44	0.644	160(11.7)	0.9	0.57-1.42	0.661
21-24 ปี	215(15.7)	0.5	0.32-0.79	0.003	165(12)	1.35	0.82-2.22	0.232
สถานภาพ								
โสด	990(72.1)	1			747(54.4)	1		
มีคู่	67(4.9)	0.38	0.25-0.57	0.000	51(3.7)	0.91	0.49-1.7	0.773
ศาสนา								
พุทธ	941(68.5)	1			717(52.2)	1		
คริสต์	24(1.7)	1.8	0.63-5.13	0.274	17(1.2)	0.85	0.33-2.18	0.738
อิสลาม	92(6.7)	2.09	1.12-3.88	0.020	64(4.7)	0.7	0.42-1.17	0.175
สัญชาติ								
ไทย	1040(75.7)	1			783(57)	1		
ไม่ใช่สัญชาติไทย	17(1.2)	4.13	1.1-15.46	0.035	15(1.1)	1.62	0.35-7.57	0.541
ระดับการศึกษา ก่อนออกนอกระบบ								
ไม่เคยเรียน	17(1.2)	1			14(1)	1		
ประถมศึกษา	398(29)	3.38	1.57-7.29	0.002	298(21.7)	0.72	0.19-2.7	0.622
มัธยมศึกษาตอนต้น	537(39.1)	3.94	1.83-8.48	0.000	398(29)	0.63	0.17-2.37	0.494
มัธยมศึกษาตอนปลาย	52(3.8)	3.47	1.36-8.84	0.009	44(3.2)	1.15	0.25-5.31	0.854
อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) อนุปริญญา ปริญญาตรี	53(3.9)	4.45	1.69-11.74	0.003	44(3.2)	1.15	0.25-5.21	0.854

ตาราง 3 (ต่อ)

	เคยมีประสบการณ์เล่นเกม				เล่นเกมในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา			
	n (%)	OR	95% CI	p	n (%)	OR	95% CI	p
อาชีพของครอบครัว								
ว่างงาน	43(3.1)	1			34(2.5)	1		
รับจ้าง/เกษตรกร	651(47.4)	1.43	0.81-2.53	0.220	495(36.1)	0.86	0.39-1.88	0.701
ธุรกิจส่วนตัว	267(19.4)	2.38	1.26-4.48	0.007	195(14.2)	0.81	0.36-1.85	0.622
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ พนักงานบริษัท	96(7)	3.64	1.54-8.58	0.003	74(5.4)	0.98	0.39-2.44	0.963
สาเหตุที่ทำให้เยาวชนไม่ เรียนหนังสือ								
ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาด ความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบ ตามใจ	207(15.1)	0.44	0.31-0.61	0.000	166(12.1)	1.28	0.83-1.96	0.261
มีปัญหาที่โรงเรียนเช่น เรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น เรียนไม่ทันเพื่อน	178(13)	1.08	0.73-1.61	0.685	135(9.8)	0.98	0.65-1.48	0.923
ห้องเรียนน่าเบื่อ	148(10.8)	0.83	0.55-1.25	0.364	115(8.4)	1.09	0.69-1.72	0.703
ไม่สามารถอดทนกับระบบ โรงเรียนที่ยึดกฎระเบียบ เคร่งครัดเป็นมาตรฐาน เดียว	70(5.1)	0.78	0.44-1.36	0.375	54(3.9)	0.97	0.52-1.82	0.929
ไม่สามารถทนต่อการดูต่ำ ว่ากล่าวของครูได้	28(2)	0.85	0.39-1.82	0.669	18(1.3)	0.5	0.22-1.14	0.099
ติดเพื่อน-ติดหญิง	300(21.8)	0.99	0.7-1.4	0.951	218(15.9)	0.62	0.43-0.9	0.011
ถูกหลอกล่อให้ลุ่มหลงกับ สื่อเทคโนโลยีเกินไปเช่น เกมออนไลน์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ	104(7.6)	3.89	1.73-8.77	0.001	87(6.3)	2.15	1.18-3.91	0.012
ครอบครัวไม่มีเงินส่งให้ เรียน	182(13.3)	0.98	0.65-1.47	0.920	144(10.5)	1.49	0.95-2.33	0.083

หมายเหตุ Adjusted odds ratios กับตัวแปรอื่นๆ ในตารางเปรียบเทียบกับเยาวชนที่ไม่เคยเคยมีประสบการณ์เล่นเกม
เยาวชนที่ไม่เคยเล่นเกมในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาจากการเล่นเกม

ลักษณะทั่วไปของเยาวชนนอกสถานศึกษาที่มีปัญหาจากการเล่นเกมจะเห็นว่า เพศ ศาสนา สาเหตุการออกจากระบบการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีปัญหาจากการเล่นเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเยาวชนชายมีความเสี่ยงในการมีปัญหาจากการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนหญิง 11 เท่า เยาวชนที่นับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลามมีความเสี่ยงในการมีปัญหาจากการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาจากการที่ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ มีโอกาสเสี่ยงในการมีปัญหาจากการเล่นเกม 3 เท่า เยาวชนที่ติดเพื่อน ติดแฟน มีโอกาสเสี่ยงในการมีปัญหาจากการเล่นเกม 3.23 เท่า เมื่อเทียบกับเยาวชนที่ไม่ได้ออกจากระบบสถานศึกษาด้วยปัญหาดังกล่าว (ตารางที่ 4)

ตาราง 4 แสดงความชุกของการมีปัญหาจากการเล่นเกมจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

	การมีปัญหาจากการเล่นเกม			
	n (%)	OR	95% CI	p
เพศ				
หญิง	134(9.8)	1		
ชาย	523(38.1)	11.01	6.59-18.38	0.000
อายุ				
15-16 ปี	153(11.1)	1		
17-18 ปี	320(23.3)	0.94	0.48-1.83	0.857
19-20 ปี	160(11.7)	1.38	0.66-2.9	0.388
21-24 ปี	165(12)	0.73	0.36-1.45	0.361
ศาสนา				
พุทธ	617(44.9)	1		
คริสต์	11(0.8)	0.22	0.06-0.76	0.017
อิสลาม	29(2.1)	0.5	0.26-0.97	0.040
สาเหตุที่ทำให้เยาวชนไม่เรียนหนังสือ				
ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ	157(11.4)	3.03	1.37-6.66	0.006
มีปัญหาที่โรงเรียนเช่น เรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น เรียนไม่ทันเพื่อน	127(9.2)	1.78	0.77-4.15	0.180
ห้องเรียนน่าเบื่อ	111(8.1)	2.94	0.79-10.89	0.107
ไม่สามารถทนต่อการดูว่ากล่าวของครูได้	15(1.1)	0.23	0.04-1.21	0.082
ติดเพื่อน-ติดหญิง	209(15.2)	3.23	1.45-7.23	0.004
ครอบครัวไม่มีเงินส่งให้เรียน	88(6.4)	0.62	0.37-1.04	0.068

หมายเหตุ Adjusted odds ratios กับตัวแปรอื่นๆ ในตารางเปรียบเทียบกับเยาวชนที่ไม่มีปัญหาจากการเล่นเกม

อย่างไรก็ตามเยาวชนสะท้อนให้เห็นว่า การเข้ามาเล่นเกม/ติตเกม ทั้งเกมออนไลน์และออฟไลน์ของ เยาวชนนั้น กลายเป็นช่องทางหนึ่งหรือเป็นทางออกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความกดดันที่เกิดขึ้นจากครอบครัว โดยเฉพาะเยาวชนนอกสถานศึกษา รายนี้เป็นเพียงกรณีหนึ่งที่เป็นมุมมองในเชิงลบที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านเกมออนไลน์

“... เริ่มเล่นเกมเมื่ออายุ 10 ปี เกมที่เล่นครั้งแรกคือ เคาร์เตอร์ เข้าไปเล่นเกมโดยไม่ได้มีใครชักชวน แต่ครั้งนั้นเข้าไปร้านอินเทอร์เน็ต เห็นคนข้างๆ เล่นจึงสนใจเล่นด้วย เริ่มเล่นที่ร้านเน็ตในชุมชน เล่น HON เป็นประจำช่วงเวลาที่เล่นเกมส่วนใหญ่จะเป็นวันหยุด โดยจะเล่นตั้งแต่ 10 โมงเช้า-5 โมง เย็นเลย หรือหากเจ็ลยแล้วก็ประมาณ 1-2 วัน/สัปดาห์ ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเล่นเกมแต่ละครั้งก็ ประมาณ 120 บาท ร้านอินเทอร์เน็ต Viva หน้ามหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ใช้สมอง สนุกสนานและ เกิดความสนใจ...” (ID 423 จังหวัดขอนแก่น)

นอกจากนี้ยังมีมุมมองในเชิงบวกต่อการเล่นเกม คือ เยาวชนบางราย สามารถใช้การเล่นเกมของตนเอง ให้เกิดประโยชน์ขึ้นมาได้เช่นกัน เหมือนเป็นการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสของตนเอง ด้วยการเล่นเกมเพื่อหาไอเทมในเกม ปลอ่ยบอท (บอท คือ การที่เขียนโปรแกรมให้เกมเล่นเองโดยเยาวชนไม่ต้องนั่งเฝ้าเพื่อบังคับ เพื่อให้ได้ไอเทม หรือยกระดับขั้นการเล่นเกมให้สูงขึ้น) หรือขายตัวละครในเกม การขายบอท ขายไอเทมในเกม ถือเป็น การสร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ในระหว่างการเล่นเกม โดยที่ใครหลายคนมองว่าการเล่นเกม หรือพวกเด็ก ติตเกม นั้นเป็นกลุ่มคนที่ เป็นปัญหาของสังคม ซึ่งอาชีพขายไอเทมและปลอ่ยบอทในเกมนี้ เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ ให้กับเยาวชนเป็นอย่างมาก รายได้จากการเล่นเกมประมาณ 3,000-10,000 บาท

“...เริ่มเล่นตอนอายุ 10 ปี เกม เคาร์เตอร์ เล่นที่บ้านเพื่อน ปัจจุบันเล่นเกม Special Force, X-Shot, Point Bank ใช้เวลาประมาณ 10 ชั่วโมงต่อวัน โดยส่วนมากจะเป็นการปลอ่ยบอท เพื่อหา ไอเทมในเกม และขายเป็นรายได้เสริม สามารถทำรายได้ดีพอสมควร บางเกมที่มีคนเล่นมาก ๆ และ ไอเทมหายาก สามารถขายได้ครั้งละ 3,000 – 5,000 บาท หรือ ขายตัวละครเกมที่สมัครเล่น ไว้ ก็ได้เป็นหมื่นบาท เป็นรายได้เสริมจากการขายของซ้ำ เวลาที่ลูกค้าไม่มากก็จะเล่นเอง แต่ถ้าช่วง ยู่ ๆ ก็ปลอ่ยบอททิ้งไว้...” (ID 207 จังหวัดนครปฐม)

3.2.2 การพนัน

หากกล่าวถึงเรื่องการพนัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องย้อนกลับไปดูบริบทชุมชน บริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้นแวดล้อมตัวเยาวชนอยู่ เพราะบริบทชุมชนหรือสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัวเยาวชนนั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการประกอบสร้างให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพในเรื่องการพนัน บริบทแวดล้อม

รอบตัว หมายถึง บริบทครอบครัว บริบทชุมชน บริบทเพื่อน สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัย สิ่งกระตุ้น สิ่งเร้า หรือเป็นตัวหล่อหลอม ตัวประกอบสร้างพฤติกรรมของเยาวชนได้เป็นอย่างดี

นอกเหนือจากการต้องกล่าวถึงบริบทชุมชน/บริบทแวดล้อมตัวเยาวชนแล้ว ยังต้องเชื่อมโยงเรื่องวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนไทยที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การพนันนั้นถูกฝังให้เป็นส่วนหนึ่งในวิถีของคนไทยอย่างแยกไม่ออก ดังนั้นการแยกแยะในเรื่องของความผิดชอบชั่วดี จึงกลายเป็นสิ่งที่ตัดสินกันยาก โดยจะแบ่งออกเป็นวิถีเมืองและวิถีชนบท/นอกเมืองซึ่งก็จะมีเหมือนและความแตกต่างกันหลายๆด้าน

การศึกษาจะทำการแบ่งการพนันออกเป็น 3 ประเภท

- การพนันในวิถีชีวิต/การพนันที่บ้าน
- การพนันที่เป็นกีฬา
- การพนันออนไลน์

การพนันในวิถีชีวิต/การพนันที่บ้าน

การพนันในวิถีชีวิต การพนันที่บ้านเป็นที่นิยมกันในสังคมชนบทของไทย จะเห็นได้ว่าในงานหรือเทศกาลต่างๆล้วนแล้วแต่เป็นแหล่งรวมของการพนันที่บ้าน ไม่ว่าจะเป็น ไพ่ ป็อกเต็ง ดัมมี่ น้ำเต้าปูปลา ไฮโล จับเบอร์ โกงขน วัวชน ปลากัด หรือแม้กระทั่งหวยใต้ดิน นับว่าเป็นการพนันที่ฝังรากลึกลงไปในวิถีชีวิตของคนไทยอย่างเห็นได้ชัด เพราะหากจะกล่าวโดยภาพรวมแล้วในวิถีชีวิตปกตินั้นไม่อาจจะสังคมเมือง ชานเมืองหรือชนบทก็มักจะเสี่ยงโชคและพึ่งพาหวยใต้ดิน ทั้งเพื่อความสนุกสนานและพึ่งพาเงินจากหวยใต้ดิน เพื่อปากท้อง เพราะ ความคาดหวังจากการได้เงินจากหวยใต้ดิน ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านหรือคนในเมืองนั้นก็มีมากอยู่พอสมควร

การพนันที่บ้านดูเหมือนจะเป็นการพนันขั้นพื้นฐานที่เยาวชนเคยเล่นและเป็นประเภทการพนันชนิดแรกๆที่เยาวชนลองเล่นหรือหัดเล่น การพนันที่บ้านกลายเป็นสิ่งล่ออย่างหนึ่งให้เยาวชนที่มีความอยากรู้อยากลองเข้าไปเล่นการพนันนั้นมีแรงจูงใจในการเล่นการพนันชนิดนั้นต่อไปหรือสนใจที่จะลองเล่นการพนันชนิดอื่นๆ และการที่เยาวชนเข้าไปมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องของการพนันนี้ บุคคลในครอบครัวหรือคนที่อยู่ใกล้ชิดกับเยาวชน คือ กลุ่มคนสำคัญในการชักชวนหรือดึงเอาตัวเยาวชนไปลองเล่นการพนัน เล่นแล้วเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินบ้างหรือเมื่อลองเล่นแล้ว รู้สึกว่าความชอบส่วนตัวบ้าง และกลุ่มเยาวชนที่เคยลองเล่นและปัจจุบันได้เลิกเล่นไปแล้วด้วย

“...เล่นพนัน พวกไฟป็อกเต็ง ตามงานศพแถวบ้าน...” (ID 111 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เพิ่งได้เล่นการพนันเมื่อเร็วๆนี้จากการชวนของเพื่อนในกศน. เพื่อนชวนกันเล่นน้ำเต้าปูปลา เล่นกันสนุกๆในหมู่เพื่อนฝูง ตอนนั้นก็ไม่ได้เล่นอีกแล้ว...”(ID 263 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เล่นการพนันครั้งแรกเมื่ออายุ 12 ปี ไพ่เป็นการพนันแรกที่เล่น สาเหตุที่เข้าไปเล่นการพนันนั้น เขากล่าวว่า มันเป็นความชอบส่วนตัว เพื่อนชวนให้เข้าไปเล่นด้วย ปัจจุบันนี้ยังคงเล่นการพนันอยู่ ส่วนใหญ่ก็จะเล่นไพ่ จำนวนครั้งที่เล่นคือ 4-5 ครั้งต่อเดือน จ่ายครั้งละ 200 บาท...” (ID 369 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เล่นการพนันครั้งแรก ตอนอายุ 12 ปี จากการที่นำของมาชวนเล่นไพ่ ปัจจุบันก็ยังเล่นหวยใต้ดิน อยู่ เดือนละ 2 ครั้ง มีค่าใช้จ่าย ครั้งละ 790 บาท...” (ID 428 จังหวัดขอนแก่น)

“...เล่นไพ่อายุ 19 ปี เล่นตามเพื่อนร่วมงาน ซึ่งคนที่ชักชวนให้เล่นการพนันเป็นครั้งแรก คือ เจ้านายเก่า แต่ปัจจุบันนี้ก็ไม่เล่นการพนันแล้ว...” (ID 427 จังหวัดขอนแก่น)

“...เล่นการพนันครั้งแรกเมื่ออายุ 20 ปี โดยหวยใต้ดินเป็นการพนันประเภทแรกที่เล่นและเป็นการพนันที่เล่นบ่อยที่สุด สาเหตุที่เข้าไปเล่นนั้น เป็นเพียงการเสี่ยงโชคเท่านั้น ผู้ที่ชักชวนให้เข้าไปเล่นการพนัน คือ เพื่อน...” (ID 425 จังหวัดขอนแก่น)

“...เคยเล่นพนันเป็นครั้งแรกเมื่อตอนอายุ 13 ปี และไพ่เป็นการพนันอย่างแรกที่เล่น เหตุผลที่เข้าไปเล่นการพนันคือ เฝ้าผู้ใหญ่เล่นตามงานต่างๆจึงอยากลองเข้าไปเล่นด้วย ไม่ได้มีใครมาชักชวนให้เล่นทั้งนั้น ตอนนั้นก็ยังไม่เล่นการพนันอยู่ การพนันที่เล่นบ่อยที่สุดคือ ไพ่ ดัมมี่ ส่วนใหญ่จะเล่นประมาณ 3 ครั้งต่อเดือน ครั้งประมาณ 1000 บาท...” (ID 424 จังหวัดขอนแก่น)

“...ตอนอายุ 11 ปีเคยเล่นพนัน จับเบอร์ (ซื้อเบอร์แล้วลุ้นว่าจะเป็นเลขที่ตรงกับของรางวัลหรือไม่ โดยของรางวัลอาจเป็นเครื่องดื่ม ของเล่น หรือเกม) ในรางวัลมีเงินเป็นธนบัตร 500 บาท อยากได้เงินจึงลองเล่น...” (ID 294 จังหวัดสงขลา)

การพนันที่เป็นกีฬา

การกีฬาเกือบทุกชนิด สามารถเป็นการพนันได้ จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า การกีฬาที่เป็นที่นิยมเอามาพนันมากที่สุดคือ การพนันฟุตบอล ไม่เพียงแต่กีฬาฟุตบอลเท่านั้นที่มีความนิยมนำมาเล่นเป็นการพนัน ยังมีกีฬามวยและการเล่นมวยคู่ สนุกเกอร์ หรือแม้กระทั่งกีฬาที่เป็นกระแสของยุคปัจจุบันอย่าง วอลเลย์บอลหรือแบดมินตัน ก็ได้กลายมาเป็นกีฬาที่เยาวชนนำเอามาทำการพนันกัน ไม่ว่าจะเป็นการพนันระหว่างเพื่อนฝูง การพนันบนโต๊ะพนันหรือบนบอร์ดการพนันขนาดใหญ่ที่เปิดให้เล่นหรือพนันผลการแพ้ชนะเป็นตัวเงิน

“...เล่นการพนันครั้งแรกเมื่ออายุ 14 ปี พนันที่เล่นเป็นอย่างแรกคือ ไพ่และพนันฟุตบอล ที่เล่นเพราะว่า มีเวลาว่าง ว่างงาน ไม่มีอะไรทำ พี่ชวนเล่น ปัจจุบันนี้ก็ยังคงเล่นอยู่ จะเล่นไพ่ประมาณ 8 ครั้ง/เดือน เงินที่เสียไปจากการเล่นการพนันก็ราวๆ 1000 บาท...” (ID 368 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เล่นพนันบอล โดนจะเล่นประมาณ 5 ครั้งต่อเดือน จ่ายเงินประมาณ 500 บาทต่อครั้ง...” (ID 332 จังหวัดสงขลา)

“...เล่นการพนันครั้งแรก เมื่ออายุ 14 ปี การพนันอย่างแรกที่เล่นก็จะเป็น ไพ่ ห่วยใต้ดิน มวยหรือมวยตู้และชนไก่ สาเหตุที่เล่นการพนัน เพราะว่า มีแหล่งที่เล่นอยู่ใกล้ๆกับบ้านหรือชุมชน มีเพื่อนบ้านเล่นกันมาก รวมทั้งไม่มีอะไรทำ ว่างงานด้วย และตอนนี้ยังคงเล่นการพนันอยู่ แต่การพนันที่เล่นเป็นประจำจะเป็น การเล่นไพ่ ซึ่งจะเล่น 30 ครั้ง/เดือน ค่าใช้จ่ายในการเล่นแต่ละครั้งคือ 1000 บาท...” (ID 366 จังหวัดเชียงใหม่)

การพนันประเภทการพนันที่เป็นการกีฬา นี้เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการเล่น เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน คลายเครียด ใช้การเล่นการพนันเป็นกิจกรรมในการฆ่าเวลา เมื่ออยู่ว่างๆ หรือมีเวลาว่างมาก และอีกหนึ่งจุดหมายหลักในการเล่นการพนันคือ เล่นการพนันประเภทนี้ เพื่อการเสี่ยงโชคเสี่ยงดวง

การพนันออนไลน์

การพนันออนไลน์เป็นการพนันอีกรูปแบบหนึ่งที่พบในกลุ่มเยาวชน ซึ่งการพนันที่อยู่บนโลกออนไลน์นี้ นับว่าเป็นประเภทการพนันที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพราะปัจจุบันเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ก็มักมีชีวิตครึ่งหนึ่งอยู่ในโลกออนไลน์อยู่แล้ว การพนันออนไลน์ที่พบในเยาวชนนอกสถานศึกษา ได้แก่ ไพ่ป็อกแดงออนไลน์ และการเล่นสล็อตออนไลน์ เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้จะพบเยาวชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐมเพียงพื้นที่เดียว โดยในการเล่นพนันแต่ละครั้งจะต้องทำการเติมเงินเข้าไปในระบบของการพนันออนไลน์นั้น เช่น เติมเงิน 40 บาทต่อครั้ง เป็นต้น

“...ปีที่ผ่านมาก็เล่นอยู่บ้าง แต่ใน 3 เดือนที่ผ่านมาไม่ได้เลย แต่ถ้านับการเล่นแบบออนไลน์ในโทรศัพท์ก็เล่นทุกวันเลย เล่นไพ่ป็อกแดงออนไลน์ เติมเงินประมาณ 40 บาท ต่อครั้งที่เล่น ...” (ID 206จังหวัดนครปฐม)

การศึกษาเชิงปริมาณของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการพนัน พบว่า เยาวชนนอกสถานศึกษาที่เล่นการพนันในชีวิตร้อยละ 49.5 เล่นการพนันใน 1 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 28.9 ในปัจจุบันยังคงเล่นการพนัน ร้อยละ 20.9 ไพ่เป็นการพนันที่เล่นครั้งแรกมากที่สุด ร้อยละ 13.7 รองมาคือ เล่นการพนันฟุตบอล ร้อยละ 4.8 และชนไก่ ร้อยละ 2.7 เหตุผลที่เล่นการพนันครั้งแรกเพื่อความตื่นเต้น ร้อยละ 9.4 เป็นการเสี่ยงโชค ร้อยละ 6.0 เพื่อนชักชวนให้เล่นการพนันครั้งแรก ร้อยละ 14.3 ไม่มีใครชวน อยากเล่นเองร้อยละ 4.8

ตาราง 5 แสดงพฤติกรรมเสี่ยงด้านการพนันจำแนกตามเพศ

	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
จำนวน	933	440	1373
เคยเล่นการพนันในชีวิต	478(51.2)	201(45.7)	679(49.5)
เล่นการพนันใน 1 ปีที่ผ่านมา	275(29.5)	122(27.7)	397(28.9)
ในปัจจุบันนี้เล่นการพนัน	194(20.8)	93(21.1)	287(20.9)
ประเภทพนันที่เล่นในครั้งแรก			
เล่นสลากกินแบ่งรัฐบาล	17(1.8)	19(4.3)	36(2.6)
เล่นหวยใต้ดิน	38(4.1)	27(6.1)	65(4.7)
เล่นหวยออมสิน	2(0.2)	0(0)	2(0.1)
เล่นหวยรทส.	1(0.1)	0(0)	1(0.1)
เล่นไพ่	135(14.5)	53(12)	188(13.7)
เล่นการพนันฟุตบอล	63(6.8)	3(0.7)	66(4.8)
เล่นการพนันในบ่อน	15(1.6)	4(0.9)	19(1.4)
เล่นมวยหรือมวยตู้	8(0.9)	2(0.5)	10(0.7)
เล่นกีฬาพื้นบ้าน	40(4.3)	7(1.6)	47(3.4)
เล่นกัศปลา	21(2.3)	1(0.2)	22(1.6)
เล่นชนไก่	36(3.9)	1(0.2)	37(2.7)
เล่นการพนันผ่านทางอินเทอร์เน็ต	17(1.8)	1(0.2)	18(1.3)
เล่นการพนันประเภทอื่นๆ (ไฮโล, สนั่นเกอร์, วัวชน, โยนเหรียญ ฯลฯ)	83(8.9)	24(5.5)	107(7.8)
เหตุผลที่เล่นการพนันครั้งแรก			
เป็นการหารายได้เสริม	26(2.8)	8(1.8)	34(2.5)
เป็นการเสี่ยงโชค	57(6.1)	26(5.9)	83(6.0)
เพื่อความตื่นเต้น	88(9.4)	41(9.3)	129(9.4)
ชอบเป็นการส่วนตัว	8(0.9)	4(0.9)	12(0.9)
มีแหล่งที่เล่นอยู่ใกล้ๆ	6(0.6)	1(0.2)	7(0.5)
คิดว่ามีโอกาสมาก	6(0.6)	1(0.2)	7(0.5)
มีเพื่อนบ้านเล่นกันมาก	12(1.3)	3(0.7)	15(1.1)
ไม่มีอะไรทำ/ว่างงาน	11(1.2)	3(0.7)	14(1)
อื่นๆระบุ	27(2.9)	6(1.4)	33(2.4)

ตาราง 5 (ต่อ)

	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
จำนวน	933	440	1373
บุคคลที่ชักชวนให้เล่นการพนันครั้งแรก			
พ่อ	3(0.3)	3(0.7)	6(0.4)
แม่	5(0.5)	6(1.4)	11(0.8)
พี่	13(1.4)	6(1.4)	19(1.4)
น้อง	1(0.1)	1(0.2)	2(0.1)
ญาติ	12(1.3)	13(3)	25(1.8)
เพื่อน	153(16.4)	44(10)	197(14.3)
ไม่มีใครชวน	49(5.3)	17(3.9)	66(4.8)
อื่นๆ เช่น เจ้านายเก่า รุ่นพี่ ฯลฯ	5(0.5)	3(0.7)	8(0.6)

พฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนนอกสถานศึกษาหลายรายเคยเล่นการพนันครั้งแรกในชีวิต เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา บางรายเล่นการพนันเพียงครั้งเดียวแล้วก็ไม่กลับไปเล่นอีกเลย และบางรายก็ยังคงเล่นการพนันอยู่ ค่าใช้จ่ายในการเล่นการพนันในแต่ละครั้ง โดยเฉลี่ยประมาณ 100-1,000 บาทต่อครั้ง การพนันที่เยาวชนเลือกเล่น ได้แก่ ไพ่ ป็อกเต้ง หว่ยใต้ดิน และพนันฟุตบอล ซึ่งการเข้าไปเล่นส่วนใหญ่เกิดจากการที่เพื่อนชวนเล่น คนในครอบครัว พี่ ป้า น้า อา ชวนให้ลองเล่น และสมัครใจเข้าไปเล่นการพนันเอง เพราะต้องการเสี่ยงโชค ต้องการเล่นเพื่อความสนุกสนานและเพื่อความผ่อนคลาย

ลักษณะเยาวชนนอกสถานศึกษากับการพนัน

ลักษณะทั่วไปของเยาวชนนอกสถานศึกษาที่เคยมีประสบการณ์เล่นพนันจะเห็นว่า อายุ ศาสนาอิสลาม ระดับการศึกษาขณะที่ออกนอกระบบ อาชีพของผู้ปกครอง สาเหตุการออกจากระบบการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเคยมีประสบการณ์เล่นพนันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเยาวชนอายุ 19-20 ปีมีความเสี่ยงในการเคยมีประสบการณ์เล่นพนันมากกว่าเยาวชนอายุ 15-16 ปี 1.6 เท่า เยาวชนอายุ 21-24 ปีมีความเสี่ยงในการเคยมีประสบการณ์เล่นพนันมากกว่าเยาวชนอายุ 15-16 ปี 3 เท่า เยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความเสี่ยงในการเคยมีประสบการณ์เล่นพนันมากกว่าเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ 0.3 เท่า เยาวชนที่ออกนอกระบบการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) อนุปริญญา ปริญญาตรีมีโอกาสเสี่ยงในการเคยมีประสบการณ์เล่นพนันมากกว่าเยาวชนที่ไม่เคยเรียนหนังสือ 0.3 เท่า เยาวชนที่ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท มีโอกาสเสี่ยงในการเคยมีประสบการณ์เล่นพนันมากกว่าเยาวชนที่ผู้ปกครองไม่มีงานทำ 2 เท่า เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาเนื่องจากติดเพื่อน ติดแฟนมีโอกาสเสี่ยงในการเคยมีประสบการณ์เล่นพนัน 1.7 เท่า เมื่อเทียบกับเยาวชนที่ไม่ได้ออกจากระบบสถานศึกษา (ตารางที่ 6)

ตาราง 6 แสดงความชุกของพฤติกรรมการเล่นพนันจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

	เคยมีประสบการณ์เล่นพนัน			
	n (%)	OR	95% CI	p
เพศ				
หญิง	201(14.6)	1		
ชาย	478(34.8)	1.09	0.86-1.39	0.472
อายุ				
15-16 ปี	100(7.3)	1		
17-18 ปี	244(17.8)	1.33	0.97-1.83	0.074
19-20 ปี	135(9.8)	1.6	1.12-2.29	0.010
21-24 ปี	200(14.6)	2.98	2.09-4.26	0.000
ศาสนา				
พุทธ	640(46.6)	1		
คริสต์	15(1.1)	0.91	0.43-1.96	0.817
อิสลาม	24(1.7)	0.28	0.17-0.45	0.000
ระดับการศึกษาก่อนออกนอกระบบ				
ไม่เคยเรียน	19(1.4)	1		
ประถมศึกษา	252(18.4)	0.77	0.37-1.59	0.480
มัธยมศึกษาตอนต้น	349(25.4)	0.81	0.39-1.65	0.555
มัธยมศึกษาตอนปลาย	33(2.4)	0.54	0.23-1.27	0.158
อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) อนุปริญญา ปริญญาตรี	26(1.9)	0.31	0.13-0.74	0.008
อาชีพของครอบครัว				
ว่างงาน	28(2)	1		
รับจ้าง/เกษตรกร	418(30.4)	1.37	0.82-2.3	0.232
ธุรกิจส่วนตัว	170(12.4)	1.67	0.96-2.88	0.067
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท	63(4.6)	2.01	1.06-3.81	0.032
สาเหตุที่ทำให้เยาวชนไม่เรียนหนังสือ				
ติดเพื่อน-ติดหญิง	226(16.5)	1.73	1.34-2.22	0.000

3.2.3 การชี้รถจักรยานยนต์

การศึกษาเชิงปริมาณของพฤติกรรมเสี่ยงชี้รถจักรยานยนต์ พบว่า เยาวชนนอกสถานศึกษาชี้รถจักรยานยนต์เป็นร้อยละ 89.6 เป็นผู้ที่มิใบอนุญาตขับขี่เพียงร้อยละ 20.8 เคยประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการเป็นผู้ชี้ร้อยละ 37.2 เคยประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการเป็นผู้ซ้อน ร้อยละ 24.0 ใส่หมวกนิรภัยขณะขับขี่ ร้อยละ 75.4 โดยใส่เป็นประจำร้อยละ 15.4

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขี่รถจักรยานยนต์จำแนกตามเพศ

	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
จำนวน	933	440	1373
ขี่รถจักรยานยนต์			
ไม่เป็น	68(7.3)	66(15)	134(9.8)
เป็น	858(92)	372(84.5)	1230(89.6)
การมีใบขับขี่			
ไม่มีใบขับขี่	625(67)	282(64.1)	907(66.1)
มีใบขับขี่	205(22)	81(18.4)	286(20.8)
การประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการเป็นผู้ขี่			
ไม่เคย	545(58.4)	317(72)	862(62.8)
เคย	388(41.6)	123(28)	511(37.2)
เคยประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการเป็นผู้ซ้อน			
ไม่เคย	706(75.7)	336(76.4)	1042(75.9)
เคย	227(24.3)	103(23.4)	330(24.0)
เวลาขับขี่ใส่หมวกนิรภัย			
ไม่ใส่เลย	219(23.5)	100(22.7)	319(23.2)
ใส่บ้างบางครั้ง	592(63.5)	232(52.7)	824(60)
ใส่เป็นประจำ	114(12.2)	97(22)	211(15.4)

การมีพฤติกรรมการขี่รถจักรยานยนต์ในเยาวชนนอกสถานศึกษา จุดเริ่มต้นนั้นมาจากการตีตราของผู้ใหญ่ที่มองว่า เยาวชนที่รวมตัวกันขี่รถจักรยานยนต์นั้นเป็นเยาวชนที่ไม่ดี เยาวชนที่มารวมตัวกันนั้นคือเด็กเลว

การตีตราดังกล่าวจึงนำมาซึ่งการขี่รถหรือการรวมตัวกันขี่รถจักรยานยนต์ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น บนถนน บนทางจราจร พร้อมกันนั้นการแก้ไขปัญหาและการจัดการกับเยาวชนเหล่านี้ ยังเป็นการแก้ไขด้วยการใช้กำลังเข้าปราบปรามโดยเจ้าหน้าที่ ความไม่ได้รับการยอมรับหรือมีพื้นที่เป็นของตนเอง ส่งผลให้เยาวชนที่ต้องการพื้นที่ในการทำกิจกรรมของตนเองมีภาวะต่อต้าน ทำทนายหรือขัดขืนในการกวาดล้างและปราบปรามของเจ้าหน้าที่อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการกระทำเหล่านั้นยิ่งทำให้เยาวชนถูกมองอย่างเหมารวมว่า เป็นปัญหาทางสังคม ซึ่งการต่อต้าน ทำทนายที่เหล่าเยาวชนรวมตัวกันแสดงออกมานั้นจะนำมาซึ่งการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนและการทำพินันด้วยการขี่รถอยู่เรื่อยไป

การมองว่าเยาวชนกลุ่มนี้เป็นปัญหาทางสังคม โดยไม่ได้มองกลับไปอีกด้านหนึ่งเลยว่า เยาวชนเหล่านี้ อาจต้องการการเข้าหา ต้องการการยอมรับและความเข้าใจ หากผู้หลักผู้ใหญ่มองปัญหาของเยาวชนที่มี

พฤติกรรมเสี่ยงในการชิงรถนี้อย่างเข้าใจและพร้อมเปิดใจรับฟังปัญหาของเยาวชนกลุ่มนี้ ปัญหาการมีพฤติกรรมเสี่ยงในด้านการชิงรถจักรยานยนต์อาจคลี่คลายลงหรือไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้

“...พฤติกรรมการชิงรถจักรยานยนต์ เมื่ออายุได้13ปี ได้ร่วมมือกันกับเพื่อน ก่อคดีปล้นรถมอเตอร์ไซด์ จากชาวบ้านที่อำเภอฝาง นำรถที่ปล้นมาได้ก็นำขายนำเงินมาแบ่งกัน ได้นำเงินที่ได้มานั้นมาตกแต่งรถมอเตอร์ไซด์ แต่ก็ไม่รอด ถูกตำรวจจับได้ จึงถูกส่งตัวไปที่ศูนย์ฝึกและอบรมเยาวชนเชียงใหม่ อยู่ได้ประมาณปีครึ่งก็ถูกปล่อยตัวออกมา หลังจากนั้นก็ได้มาอาศัยอยู่ที่สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์...” (ID 052 จังหวัดเชียงใหม่)

“...มีจักรยานยนต์เป็นของตนเอง ไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการขี่ไม่ใส่หมวกกันน็อกและมีการตัดแต่งหรือดัดแปลงบ้าง โดยใช้เงินที่ได้มาจากการขายยา...” (ID 366 จังหวัดเชียงใหม่)

“...อยู่ในแก๊งค์ชิงรถ มีรถจักรยานยนต์เป็นของตนเอง เริ่มทำการขโมยรถจักรยานยนต์เมื่ออายุ 14 ปี ปัจจุบันไม่มีใบอนุญาตขับขี่ เคยได้รับอุบัติเหตุและบาดเจ็บจากการเป็นผู้ขับขี่ เมื่ออายุ 19 ปี เนื่องจากมีมอเตอร์ไซด์มาชน ส่วนใหญ่จะไปชิงกันที่ถนนหน้าราชมงคล อยู่แถวๆบ้านหนองใหญ่ จะไปกันวันศุกร์ วันเสาร์ เวลาประมาณ 4 ทุ่มขึ้นไป ถึง ตี3 ตี4...” (ID 422 จังหวัดขอนแก่น)

“...นานๆครั้งก็จะไปชิงรถชิง ถนนที่ชอบไปชิงรถนั้นจะเป็นถนนที่เขต8 ถนนเส้นนี้จะเป็นที่ชุมนุมของขาชิงของวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา ชอบมารวมตัวกันในคืนวันศุกร์วันเสาร์ ก็จะมาขี่รถวนๆไปตามถนนเส้นนั้น ขี่ตามขบวนกันไป วนไปเวียนมาในถนนเขต8 เท่านั้นเอง ไม่ได้จะมาแข่งรถ แค่มารขี่รถเพื่อระบายอารมณ์เท่านั้น...” (ID 248 จังหวัดสงขลา)

“...การขโมยรถจักรยานยนต์ ไม่มีรถจักรยานยนต์เป็นของตนเอง แต่มีของพ่อแม่ หยิบใช้ได้ตลอดรถมีชื่อพ่อแม่เป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นตั้งแต่อายุ 12 ปี ไม่มีใบขับขี่ ไม่เคยใส่หมวกกันน็อกเลยเวลาขับขี่ “ไปใกล้ ๆ แค่นี้เองเจอด่านก็หลบ หลบไม่พ้นก็โดน” ไม่เคยไปรวมตัวแข่งรถชิงหรือดัดแปลงรถจักรยานยนต์ ประสบอุบัติเหตุบ่อยมากจนนับครั้งไม่ได้ทั้งกรณีเป็นคนขี่หรือคนซ้อน แต่ก็มีอุบัติเหตุตอนอายุ 16 ปี เนื่องจาก พี่ชายขี่รถจักรยานไปชนท้ายรถสิบล้อที่จอดอยู่ เสียชีวิตคาที่ ตอนนั้นเสียใจมาก “อยากตามพี่ไป” หลังจากพี่เสียชีวิตได้ 7 วัน ก็ขโมยรถจักรยานยนต์ไปชนท้ายสิบล้อบ้าง แต่ไม่เสียชีวิต รักษาตัวจนหายดี มีเลือดคั่งในสมอง ต้องผ่าตัด ทำให้หยุดเล่นเกมไปด้วยในตอนนั้น...” (ID 206 จังหวัดนครปฐม)

“...มีเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นตั้งแต่อายุ 12 ปี เคยประสบอุบัติเหตุขณะเป็นผู้ขี่ ประมาณ 10 ครั้ง ต้องลดการขับขี่ ครั้งล่าสุดเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา ล้มเองมีแผลถลอก ใส่หมวกนิรภัยเป็นประจำ แต่งรถซึ่งบ้าง จะใช้ของแท้เสมอและทำอย่างดี ค่าใช้จ่ายในการแต่งรถนั้นใช้ไปประมาณ 100,000 บาทได้ แล้วจะไปแข่งรถในสนามแข่งเทพนคร จังหวัดราชบุรี ไม่ไปแข่งตามถนน เงินที่ใช้แต่งรถ ได้มาจากการค้าขาย และส่วนต่างจากการค้ายาเสพติด...” (ID 207 จังหวัดนครปฐม)

“...ขี่รถจักรยานยนต์เป็นตั้งแต่อายุ 12 ปี ไม่มีรถเป็นของตัวเอง รถล้มบ่อยมากถึง 14 ครั้ง แข่งแล้วล้ม หนักสุดไหลปลาร้าหก เคยล้มตอนเป็นคนซ้อน 2 ครั้งแต่ไม่เป็นไรมาก ใส่หมวกบ้างไม่ใส่บ้าง แต่ไม่เคยเป็นอะไร...” (ID 214 จังหวัดนครปฐม)

การมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องการขี่รถจักรยานยนต์ สะท้อนให้เห็นได้ชัดว่า เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในแก๊งค์หรือมีพฤติกรรมกึ่งการขับขี่รถซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมแต่อย่างใด การมีพฤติกรรมกึ่งการขี่ของพวกเขาเป็นเพียงการขับขี่รถเล่นตามกันเป็นขบวนไปตามถนนต่างๆหรือเป้าหมายในการขับขี่รถก็เพื่อระบายอารมณ์ในตอนกลางคืนเท่านั้น แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ เยาวชนที่มีพฤติกรรมกึ่งการขี่รถเหล่านี้ไม่ปฏิเสธว่าตนเองนั้นแต่งรถ หรือตัดแปลงยานพาหนะของตน โดยเยาวชนกล่าวว่า เงินที่ใช้ในการแต่งรถนั้นโดยมากจะได้มาจากการงานบ้างหรือได้มาจากพ่อและแม่บ้าง หรือค้ายาเสพติดบ้าง โดยเยาวชนกลุ่มนี้ต่างเล่าให้ฟังว่า พวกเขาเหล่านั้นต่างเคยประสบอุบัติเหตุบนท้องถนนมาแล้วโดยทั้งสิ้น ซึ่งเป็นอุบัติเหตุที่หนักบ้าง เบาบ้างแล้วแต่เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงบางราย

3.3 พฤติกรรมการใช้สารเสพติด

การใช้สารเสพติดของเยาวชนนอกสถานศึกษาในการศึกษานี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. สารเสพติดประเภทที่ถูกกฎหมาย ได้แก่ บุหรี่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
2. สารเสพติดที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ กัญชา ยาบ้า ไอซ์ ยาอี ยาเค สารระเหย กระเทียม (ใบกระเทียม น้ำต้มใบกระเทียมผสมสารอื่นๆ) เฮโรอีน ยาแก้ปวดประสาท ยาหลอนประสาท และโคเคน

1. สารเสพติดประเภทที่ถูกกฎหมาย ได้แก่ บุหรี่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

สัดส่วนเยาวชนนอกสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมกึ่งการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในชีวิตสูงกว่าพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เล็กน้อย(ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ร้อยละ 69.5 สูบบุหรี่ ร้อยละ 62.1 เช่นเดียวกับพฤติกรรมในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา เยาวชนชายมีพฤติกรรมกึ่งการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนหญิง เยาวชนชายที่มีพฤติกรรมกึ่งการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในชีวิต ร้อยละ 76.7 เคยในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 69.7 เยาวชนหญิงเคยดื่มในชีวิต ร้อยละ 54.1 เคยดื่มในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 69.7)

2. สารเสพติดที่ผิดกฎหมาย

พฤติกรรมเสี่ยงในการใช้สารเสพติดของเยาวชนนอกสถานศึกษาในภาพรวมของทั้ง 4 พื้นที่ พฤติกรรมการใช้สารเสพติดในชีวิตส่วนใหญ่เป็นกลุ่มยากระตุ้นประสาท เช่น ยาบ้า ไอซ์ ยาอี ยาเค ร้อยละ 24.7 กัญชา ร้อยละ 23.5 กระท่อม ร้อยละ 13.6 และ สารระเหย ร้อยละ 4.7 บริบทการใช้สารเสพติดมีความเหมือน และต่างกันในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มองโดยภาพรวมเยาวชนนอกสถานศึกษาจะมีพฤติกรรมการใช้กัญชา มากที่สุด ร้อยละ 29.4 รองมาคือ ยาบ้า ไอซ์ ยาอี ยาเค ร้อยละ 22.1 กาว สารระเหย ร้อยละ 10.5 เฮโรอีน ร้อยละ 4.9 ใบกระท่อม ร้อยละ 3.0 ในกลุ่มเยาวชนที่เสพยาบ้าพบว่า มีพฤติกรรมการฉีดสารเสพติด (ยาบ้า) เข้าเส้นเลือดด้วย การใช้สารเสพติดของเยาวชนในเชียงใหม่นี้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่อย่างชัดเจนที่สุด ด้วยอาณาเขตและที่ตั้งของจังหวัดเป็นพื้นที่ที่เป็นเขตรอยต่อหรือมีหลายอำเภอที่เป็นชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกหรือเป็นเรื่องยากอะไรที่เยาวชนส่วนใหญ่จะมีความใกล้ชิดและเข้าถึงสารเสพติดได้มากกว่าและรวดเร็วกว่าพื้นที่อื่น ทั้งนี้ยังสามารถเข้าถึงสารเสพติดได้ในราคาที่ถูกลงกว่าพื้นที่อื่นด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าเยาวชนที่เป็นผู้เสพผันตัวไปสู่กระบวนการการเป็นผู้ค้ารายย่อยด้วยการรับแล้วขายต่อ หรือการไปรับยาบ้าบนดอย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนดังกล่าวเริ่มเข้าไปสู่เครือข่ายหรือกระบวนการค้ายา

พื้นที่จังหวัดขอนแก่นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้า ไอซ์ มากที่สุด ร้อยละ 41.3 รองมาคือ กัญชา ร้อยละ 25.0 กาว สารระเหย ร้อยละ 3.9 ใบกระท่อม ร้อยละ 2.5

พื้นที่จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้น้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ มากที่สุด ร้อยละ 26.8 รองมาคือ กัญชา ร้อยละ 14.7 ยาบ้า ไอซ์ ร้อยละ 12.7

พื้นที่จังหวัดนครปฐมพฤติกรรมการใช้กัญชามากที่สุด ร้อยละ 24.2 รองมาคือ ยาบ้า ไอซ์ ยาอี ยาเค ร้อยละ 15.1 ใบกระท่อม ร้อยละ 11.4 เยาวชนที่มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในพื้นที่นี้มักพบหรือเข้าถึงสารเสพติดอย่างยาเคและไอซ์ได้ในสถานบริการ ผับ บาร์ต่างๆ ส่วนใหญ่ใช้เพื่อความสนุกสนานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในเวลากลางคืน พบว่าเยาวชนที่เป็นผู้เสพผันตัวไปเป็นผู้ค้ารายย่อยเพื่อต้องการที่เข้าไปใกล้ยาเคและไอซ์ได้มากขึ้น และที่สำคัญนอกจากได้ยามาเสพแล้วยังได้ผลตอบแทนจากการเป็นผู้ค้ารายย่อย ด้วยเงินจำนวนมาก

ตาราง 8 แสดงร้อยละพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในชีวิตประจำวันตามพื้นที่

ประเภท	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	นครปฐม	รวม
บุหรี่	234(63.1)	324(74.3)	160(46.1)	135(61.6)	853(62.1)
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	273(73.6)	345(79.1)	183(52.7)	153(69.9)	954(69.5)
เสพยาเสพติดชนิดใดๆ	152(41)	199(45.6)	115(33.1)	71(32.4)	537(39.1)
กัญชา	109(29.4)	109(25)	51(14.7)	53(24.2)	322(23.5)
กลุ่มยากระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีน เช่น ยาบ้า ไอซ์ ยาอี ยาเค	82(22.1)	180(41.3)	44(12.7)	33(15.1)	339(24.7)
สารระเหย	39(10.5)	17(3.9)	2(0.6)	6(2.7)	64(4.7)
ใบกระท่อม	11(3)	11(2.5)	25(7.2)	25(11.4)	72(5.2)
น้ำดื่มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ	5(1.3)	5(1.1)	93(26.8)	12(5.5)	115(8.4)
เฮโรอีน	18(4.9)	3(0.7)	2(0.6)	5(2.3)	28(2)
ยากล่อมประสาท	6(1.6)	1(0.2)	6(1.7)	7(3.2)	20(1.5)
ยาหลอนประสาท	4(1.1)	2(0.5)	4(1.2)	7(3.2)	17(1.2)
โคเคน	4(1.1)	4(0.9)	0(0)	1(0.5)	9(0.7)

ตาราง 9 แสดงร้อยละพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาประจำวันตามพื้นที่

ประเภท	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	นครปฐม	รวม
บุหรี่	199(53.6)	223(51.1)	112(32.3)	109(49.8)	643(46.8)
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	245(66)	254(58.3)	107(30.8)	116(53)	722(52.6)
เสพยาเสพติดชนิดใดๆ	83(22.4)	88(20.2)	62(17.9)	30(13.7)	263(19.2)
กัญชา	48(12.9)	43(9.9)	9(2.6)	17(7.8)	117(8.5)
กลุ่มยากระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีน เช่น ยาบ้า ไอซ์ ยาอี ยาเค	35(9.4)	72(16.5)	5(1.4)	9(4.1)	121(8.8)
สารระเหย	22(5.9)	1(0.2)	0(0)	1(0.5)	24(1.7)
ใบกระท่อม	3(0.8)	1(0.2)	6(1.7)	5(2.3)	15(1.1)
น้ำดื่มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ	2(0.5)	0(0)	56(16.1)	6(2.7)	64(4.7)
เฮโรอีน	1(0.3)	0(0)	1(0.3)	0(0)	2(0.1)
ยากล่อมประสาท	3(0.8)	0(0)	1(0.3)	3(1.4)	7(0.5)
ยาหลอนประสาท	1(0.3)	0(0)	2(0.6)	3(1.4)	6(0.4)
โคเคน	1(0.3)	1(0.2)	0(0)	2(0.9)	4(0.3)

ตาราง 10 แสดงร้อยละพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในชีวิตและในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาจำแนกตามเพศ

ชนิดสารเสพติด	ชาย (n=933)		หญิง (n=440)		รวม (n=1373)	
	เคยใช้ในชีวิต	เคยใช้ช่วง 3 เดือน	เคยใช้ในชีวิต	เคยใช้ช่วง 3 เดือน	เคยใช้ในชีวิต	เคยใช้ช่วง 3 เดือน
บุหรี่	737(79)	592(63.5)	116(26.4)	51(11.6)	853(62.1)	643(46.8)
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	716(76.7)	557(59.7)	238(54.1)	165(37.5)	954(69.5)	722(52.6)
เสพยาเสพติดชนิดใดๆ	472(50.6)	237(25.4)	65(14.8)	26(5.9)	537(39.1)	263(19.2)
กัญชา	291(31.2)	109(11.7)	31(7)	8(1.8)	322(23.5)	117(8.5)
ยาบ้า ไอซ์ ยาอี ยาเค	301(32.3)	110(11.8)	38(8.6)	11(2.5)	339(24.7)	121(8.8)
สารระเหย	58(6.2)	22(2.4)	6(1.4)	2(0.5)	64(4.7)	24(1.7)
ใบกระท่อม	70(7.5)	15(1.6)	2(0.5)	0(0)	72(5.2)	15(1.1)
น้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ	98(10.5)	58(6.2)	17(3.9)	6(1.4)	115(8.4)	64(4.7)
เฮโรอีน	24(2.6)	2(0.2)	4(0.9)	0(0)	28(2)	2(0.1)
ยากล่อมประสาท	14(1.5)	5(0.5)	6(1.4)	2(0.5)	20(1.5)	7(0.5)
ยาหลอนประสาท	14(1.5)	5(0.5)	3(0.7)	1(0.2)	17(1.2)	6(0.4)
โคเคน	6(0.6)	1(0.1)	3(0.7)	1(0.2)	9(0.7)	2(0.1)

บริบทการใช้พืชเสพติดของเยาวชนนอกระบบสถานศึกษา

กระท่อมและน้ำต้มใบกระท่อม

เป็นที่ทราบกันดีว่า ใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมนั้นเป็นที่นิยมและแพร่หลายเป็นอย่างมากในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย เนื่องด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกและการขึ้นเองตามธรรมชาติของต้นกระท่อม ความเชื่อและวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับใบกระท่อมมาช้านานจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยเหตุนี้จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจ ถ้าพื้นที่ภาคใต้จะพบใบกระท่อมได้ทั่วไปและใช้ใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมในชีวิตประจำวัน แต่ภายใต้การส่งต่อหรือการสืบทอดวัฒนธรรม ความเชื่อหรือค่านิยมในการใช้ใบกระท่อมจากรุ่นสู่รุ่นของคนในพื้นที่ภาคใต้นั้น ก็สะท้อนหรือแสดงให้เห็นถึงพลวัตหรือความเปลี่ยนแปลง คือ คนรุ่นเก่าในพื้นที่นั้นนิยมใช้ใบกระท่อมด้วยวิธีการเคี้ยวใบสด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานกลางแดดหรือเพื่อให้มีความทนแดดมากกว่าปกติ โดยความเป็นพลวัตและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคนรุ่นหลังหรือกลุ่มวัยรุ่นในภาคใต้นั้น กลับมีค่านิยมและค่านิยมในการใช้ใบกระท่อมในอีกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ การมีความนิยมหรือมีค่านิยมใน น้ำต้มใบกระท่อม นั้นเอง แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมและความเชื่อ

ดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับใบกระท่อมก็ยังคงหลงเหลือ แฝงอยู่และปรากฏให้เห็นในค่านิยมและค่านิยมในการใช้หรือเสพน้ำต้มใบกระท่อมของกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน คนรุ่นใหม่ในพื้นที่ภาคใต้

การเปลี่ยนผ่านการใช้ใบกระท่อมระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ที่เป็นวัยรุ่นหรือเด็กเยาวชน พฤติกรรมการใช้ใบกระท่อมและน้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ การเคลื่อนย้ายใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า ใบกระท่อมและน้ำต้มใบกระท่อมถูกใช้แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับในพื้นที่อื่นๆ ที่นอกเหนือจากพื้นที่ภาคใต้ได้อย่างไร ดังนั้น การศึกษาถึงกระบวนการ รูปแบบ วิธีการในการโยกย้าย การเคลื่อนที่หรือการข้ามแดนของใบกระท่อมและน้ำต้มใบกระท่อม จึงเป็นเรื่องที่น่าหวั่นวิตกขึ้นมาทำการอธิบายในการศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนนอกสถานศึกษา

การเปลี่ยนผ่านการใช้ใบกระท่อมในพื้นที่ภาคใต้

ค่านิยมการใช้กระท่อมนั้นได้กลายเป็นวัฒนธรรม ความเชื่อหรือส่วนหนึ่งในวิถีของคนพื้นที่ภาคใต้ไปแล้ว คือ ใบกระท่อมนอกจากจะถูกใช้เป็นตัวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานหนักหรือให้ทนแดดแล้ว ใบกระท่อมยังถูกใช้เป็นสมุนไพรในการรักษาโรค ถูกใช้เป็นตัวกลางหรือเป็นตัวกลางในการพูดคุยพบปะสังสรรค์กันในกลุ่มเพื่อนฝูง ในวงสนทนา การใช้กระท่อมนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีพลวัตที่แปรผันไปตามกาลเวลาและบริบทแวดล้อมในแต่ละยุคสมัย

“...ใบกระท่อม เคยใช้และปัจจุบันก็ยังใช้อยู่ วิธีใช้คือการเคี้ยวใบกระท่อมสดๆ โดยใบกระท่อมนั้นหามาจากบ้านลุงที่เป็นพี่ชายของแม่ แต่บ้านอยู่ใกล้ๆกัน ซึ่งสาเหตุที่ตนเองเคี้ยวใบกระท่อมทุกวันเพราะในสมัยเด็ก(อายุราว 12 ปี) เห็นลุงเคี้ยวทุกวันเลยลองเคี้ยวตาม ซึ่งแม้ว่าคนอื่นในครอบครัวเห็นก็ไม่มีใครว่าอะไร (ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าในอาณาเขตชุมชน คนทั่วไปจะมองว่ากระท่อมเป็นสมุนไพร มีใช้สารเสพติด) จึงเคี้ยวต่อมาเรื่อยๆจนถึงทุกวันนี้ ใบกระท่อมสามารถหาได้ง่ายเพราะบ้านลุงปลูกเอง 2-3 ต้น และตนเองจะได้ผ่านหรือแวะที่บ้านลุงทุกวัน เมื่อแวะก็จะเด็ดใบจากต้นมา 1 ใบ ฉีกในส่วนบริเวณที่เป็นก้านตรงกลางใบออก แล้วถึงนำเข้าปากเพื่อเคี้ยว ผู้ให้ข้อมูลระบุว่ารสชาติจะมีทั้งขมน้อยถึงขมมาก ต้องเคี้ยวจนกว่าจะกลายเป็นรสจืดจึงคายทิ้ง แต่บางครั้งก็กลืนต่อเลยแต่การกลืนจะทำให้รู้สึกมวนท้องเพราะเหมือนกับกระเพาะไม่สามารถย่อยใบได้หมด เมื่อระบุถึงสาเหตุที่เคี้ยวทุกวัน ซึ่งการเคี้ยวใบที่ยังขมหรือขมขื่นก็เชื่อว่ายังดีเพราะมีฤทธิ์มากกว่าใบไม่ขม (มีระยะเวลาการชูกำลังมากกว่า) โดยทั่วไปถ้าซื้อขายกันจะอยู่ที่ 1 มัด (20 ใบ) 100 บาท จะหาซื้อได้ตามชุมชนทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติของพื้นที่นี้...” (ID 225 จังหวัดสงขลา)

เยาวชนนอกสถานศึกษาที่เป็นวัยรุ่นหรือคนรุ่นหลังที่เติบโตมาในวิถีที่มีค่านิยมการใช้ใบกระท่อม จะเห็นได้ว่า มีการส่งต่อค่านิยมจากรุ่นสู่รุ่น ในรูปของวิธีการใช้ ซึ่งเยาวชนซึมซับวิธีการ ค่านิยมจากผู้ใหญ่และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัว เห็นได้จาก

“...สาเหตุที่ตนเองเคี้ยวใบกระท่อมทุกวันเพราะในสมัยเด็ก อายุราว 12 ปี เห็นลุงเคี้ยวทุกวัน จึงลองเคี้ยวตาม ซึ่งแม้คนอื่นในครอบครัวเห็นก็ไม่มีใครว่าอะไร...”

“...ใบกระท่อมสามารถหาได้ง่าย เพราะบ้านลุงปลูกเอง 2-3 ต้น และตนเองก็ได้ผ่านหรือแวะไปบ้านลุงทุกวัน เมื่อแวะก็จะเด็ดมา 1 ใบ ฉีกในส่วนบริเวณที่เป็นก้านตรงกลางใบออก แล้วนำเข้าปากเพื่อเคี้ยว...” (ID 228 สงขลา)

ในขณะที่เดียวกัน ข้อมูลที่ได้จากการศึกษายังสะท้อนหรือแสดงให้เห็นถึงความเป็นพลวัตและความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ใบกระท่อมของคนในพื้นที่ภาคใต้

“...ปัจจุบันนี้ใช้ทุกๆสัปดาห์ จะดื่มกันกับเพื่อน แต่ถ้าอยู่คนเดียวจะไม่ดื่มหรือดื่มเลย ทุกๆครั้งที่ดื่มกับเพื่อนจะไปเด็ดใบกระท่อมจากบ้านลุงประมาณ 20-30 ใบ พร้อมหม้อต้ม 1 หม้อ ขนาดประมาณ 5 ลิตร และแก้วคนละใบ โดยจะไปกัน 3-4 คน เป็นเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันอยู่ในระแวกบ้านและโตมาด้วยกัน...” (ID 225 สงขลา)

เยาวชน คนรุ่นหลังในพื้นที่ภาคใต้นั้นหันมาใช้หรือเสพใบกระท่อมในรูปแบบของน้ำต้มใบกระท่อม การที่เยาวชนหรือคนรุ่นหลังในพื้นที่ภาคใต้หันมาบริโภคกระท่อมมากกว่าการเคี้ยวใบกระท่อมสด อาจมีสาเหตุอันเนื่องมาจาก น้ำต้มใบกระท่อมนั้นเป็นเครื่องดื่มหรือสารเสพติดที่มีใบกระท่อมเป็นสารตั้งต้นหรือเป็นส่วนผสมหลัก ผสมน้ำกับอัดลมหรือยาแก้ไอ ซึ่งจะมีรสชาติที่หวานกว่า โดยน้ำอัดลมและยาแก้ไอนั้นจะมาแทนที่รสขมและรสชาติฝาดของใบกระท่อมให้น้อยลง ซึ่งนั่นหมายความว่า เยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ นั้นยอมที่จะใช้หรือเสพใบกระท่อมที่อยู่ในรูปแบบน้ำต้มใบกระท่อมได้ง่ายขึ้น เมื่อกินหรือใช้น้ำต้มใบกระท่อมแล้ว นอกจากจะทำให้หายเหนื่อยจากการทำงานแล้ว ยังมีรสชาติอร่อย ทานง่าย และยังทำให้เกิดอาการมีเมอคัลัยกับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อีกด้วย ซึ่งวัยรุ่นและเยาวชนส่วนใหญ่ทำการต้มน้ำต้มใบกระท่อมทดแทนการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เลยก็ว่าได้ เพราะก่อให้เกิดอาการมีเมอคัลัยกันได้คล้ายกัน อีกทั้งการต้มน้ำต้มใบกระท่อมนั้นไม่มีกลิ่นเหมือนกับการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ด้วย แต่ในทางกลับกันการหันมาบริโภคกระท่อมต้มน้ำต้มใบกระท่อมของคนรุ่นใหม่ทดแทนวัฒนธรรมหรือค่านิยมการเคี้ยวใบกระท่อมสด นั้นก็เห็นได้ชัดว่า การเปลี่ยนผ่านของพฤติกรรมการใช้ใบกระท่อมทั้ง 2 รูปแบบนั้นมีวัตถุประสงค์ในการใช้ใบกระท่อมที่แตกต่างกัน โดยในกลุ่มคนรุ่นหลังหรือคนรุ่นเก่าในพื้นที่ภาคใต้นั้นมีวัตถุประสงค์ในการใช้หรือเสพใบกระท่อม เพียงเพื่อต้องการให้ใบกระท่อมนั้นช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานกลางแดดหรือใช้ใบกระท่อมเพื่อเป็นของกินเล่นหรือยารักษาโรคเท่านั้น แต่วัตถุประสงค์ของการใช้ใบกระท่อมที่เปลี่ยนมาเป็นน้ำต้มใบกระท่อมนั้น มองว่า เยาวชนและคนรุ่นใหม่มีความต้องการหรือมีวัตถุประสงค์ในการใช้ใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม เพื่อใช้ในการเสพติดมากขึ้น ไม่ได้เพียงเพื่อต้องการใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานหรือเป็นของกินเล่นแต่อย่างใด

สิ่งที่สะท้อนให้เห็นอีกอย่างหนึ่งจากการศึกษา คือ ไบกระท่อมหรือน้ำดื่มไบกระท่อมนั้นยังคงถูกนำมา เป็นสื่อกลางหรือเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในพื้นที่ โดยจะเห็นได้ชัดว่า ในเรื่องของการเป็นตัวกลางและ การเชื่อมสัมพันธ์นี้ไบกระท่อมและน้ำดื่มไบกระท่อมนั้นยังคงถูกเอามาใช้ในบทบาทหน้าที่เดียวกันอยู่ นั่นย่อม หมายความว่า วัฒนธรรม ความเชื่อหรือความคิดเดิมที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างคนได้กับไบกระท่อมนั้นยังคง หลงเหลืออยู่ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปหรือเลือนหายไปทั้งหมด ตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ไบกระท่อมมา เป็นน้ำดื่มไบกระท่อมและช่วงเวลา โดยความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับไบกระท่อมนี้ ยังคงแฝงอยู่หรือแทรกอยู่ในพฤติกรรมการใช้น้ำดื่มไบกระท่อมของเด็ก วัยรุ่นและเยาวชน เช่น ในการดื่มหรือดื่มน้ำดื่มไบกระท่อมนั้น จะต้องดื่มเพื่อน 3-4 คนขึ้นไป ถ้าอยู่คนเดียวเป็นส่วนน้อยที่จะดื่มน้ำดื่มไบกระท่อม เพื่อทำ การดื่มคนเดียว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ไบกระท่อมและน้ำดื่มไบกระท่อมนั้นยังคงทำหน้าที่ในการเป็นตัวเชื่อม ประสานหรือเป็นสื่อกลางในการพูดคุยกันในสังคมของคนในพื้นที่ภาคใต้อยู่ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงหรือหายไปตาม กาลเวลา

การเคลื่อนย้าย/โยกย้ายของไบกระท่อม

กระท่อมจากสงขลาสู่ภูมิภาคอื่น

จุดที่น่าสนใจประการหนึ่ง พบว่ามีการเคลื่อนย้าย/โยกย้ายไบกระท่อมข้ามแดนด้วยถิ่นกำเนิดของไบ กระท่อมมีมากและเป็นที่ยอมรับมากในพื้นที่ภาคใต้และในคนใต้เท่านั้น จากการศึกษาพบว่า มีการใช้ไบ กระท่อมและสารผสมน้ำดื่มไบกระท่อมในภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่และภาคกลาง จังหวัดนครปฐมด้วย

การเคลื่อนย้ายของกระท่อมจากสงขลาถึงเชียงใหม่ นั้น ไบกระท่อมมีการโยกย้ายและเคลื่อนที่ โดยมี เส้นทางจากภาคใต้มายังผู้ใช้ในกรุงเทพฯและต่อมายังผู้ใช้ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเริ่มจาก เยาวชนคนหนึ่ง เคยไป อยู่อาศัยที่กรุงเทพฯ เห็นเพื่อนดื่มน้ำดื่มไบกระท่อมผสมสารอื่นๆจึงดื่มตามเพื่อน แต่เมื่อต้องย้ายที่อยู่มาอาศัยใน จังหวัดเชียงใหม่ ความนิยมใช้ไบกระท่อมและน้ำดื่มไบกระท่อมผสมสารอื่นๆนั้นยังคงไม่หายไปตามบริบทของ พื้นที่ การเสพไบกระท่อมและสารผสมน้ำดื่มไบกระท่อมนั้นได้ตามเยาวชนที่จากกรุงเทพฯมาเชียงใหม่ ซึ่งเยาวชน ได้สั่งซื้อไบกระท่อมจากกรุงเทพฯโดยให้เพื่อนส่งมาให้ ถึงแม้การดื่มสารผสมน้ำดื่มไบกระท่อมในพื้นที่เชียงใหม่จะ ไม่ค่อยเป็นที่นิยมมากก็ตาม ดังนั้นกระบวนการเคลื่อนย้ายของไบกระท่อมนั้น เคลื่อนย้ายไปตามการโยกย้าย ของคนที่มีพฤติกรรมการใช้หรือการเสพกระท่อมและสารผสมน้ำดื่มไบกระท่อม แม้ว่าบริบทในเรื่องพื้นที่จะไม่ เอื้ออำนวยก็ตาม

“ในบางครั้ง วันที่ดื่มน้ำดื่มไบกระท่อมและสามารถบวกตั้งค์ รวมเงินกันกับเพื่อนๆกันได้มากๆ ก็ อาจจะไปร่วมด้วย แต่ส่วนใหญ่จะดื่มไปมากกว่าน้ำดื่มกระท่อม เพราะหาซื้อได้ง่ายใน เชียงใหม่”

“...เห็นเพื่อนตอนที่อยู่กรุงเทพ ดื่มน้ำต้มกระท่อมกันที่หอพักของเพื่อน และก็ชวนเราดื่มด้วย ก็เลยลองเคี้ยวใบกระท่อมก่อน ก็เฉยๆ และก็ลองดื่มน้ำกระท่อม ตอนนั้นดื่มไปหลายแก้ว รู้สึกมันๆ เหมือนดื่มเบียร์ ก็เลยชอบ จึงดื่มมาเรื่อยๆ ตอนนี้อยู่มาเชียงใหม่ ก็จะทำให้เพื่อนจากกรุงเทพส่งใบกระท่อมมาให้...” (ID 263 จังหวัดเชียงใหม่)

ความแตกต่างการใช้ใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมในจังหวัดนครปฐม เมื่อเปรียบเทียบกับ การใช้ใบกระท่อมในพื้นที่ภาคใต้ คือ เยาวชนไม่นิยมที่จะดื่มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมเพื่อตัวเอง อาจเป็นเพราะบริบทในเรื่องพื้นที่นั้นไม่เอื้ออำนวย ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมนั้นหายากและเป็นที่จับตามองของหน่วยงานภาครัฐ วัฒนธรรมการดื่มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมจึงเป็นการซื้อสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมที่ดื่มสำเร็จแล้ว โดยจะทำการซื้อเป็นชุด ชุดละ 160 บาท ซึ่งใน 1 ชุดนั้นจะประกอบด้วย น้ำต้มใบกระท่อมที่ต้มมาแล้วและใบกระท่อมสด 2-3 ใบ ในกลุ่มเพื่อนฝูงจะตั้งวงดื่มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมพร้อมๆ กับการดื่มเหล้า โดยในการดื่ม/เสพน้ำต้มใบกระท่อมจะสามารถกินด้วยกันประมาณ 8-10 คน วัตถุประสงค์ของการเสพใบกระท่อมในพื้นที่นี้ มีการใช้เสพติดกระท่อมเพื่อเป็นยารักษาโรคและการกินเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน หรือใช้ใบกระท่อมหรือสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมเป็นตัวเชื่อมโยงในการพูดคุยระหว่างกลุ่มเพื่อน เช่นเดียวกันกับเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้

“...การใช้ใบกระท่อมนั้น ที่บ้านไม่ว่าอะไร พ่อกับแม่มองว่าไม่ร้ายแรง ตอนนั้นมีปัญหาปวดคอที่บ้านเลยให้ลองใช้ดู...” (ID 207 จังหวัดนครปฐม)

“...น้ำต้มใบกระท่อม กินกับเพื่อนกลุ่มเดิม ซื้อมา 1 ชุด ราคา 160 บาท จะมีน้ำต้มใบกระท่อมและใบกระท่อมประมาณ 2-3 ใบเอามาแบ่งดื่มได้ 2 หม้อ กินผสมกับโค้กกินกัน 8-10 คนกินพร้อมกันในวงเหล้า...”(ID 220 จังหวัดนครปฐม)

สาเหตุที่เยาวชนใช้ใบกระท่อมและน้ำต้มใบกระท่อมอยู่นั้น มีหลายสาเหตุด้วยกัน เริ่มจากการลองดื่มครั้งแรกแล้วติดใจจึงดื่มมาเรื่อยๆ จากนั้นก็ดื่มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมทุกวัน เมื่อดื่มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมแล้วไม่แฉะเหมือนดื่มเหล้า เยาวชนหลายรายจึงมองว่า “ดื่มน้ำต้มใบกระท่อมมันดีกว่าดื่มเหล้า” หรือเยาวชนบางคนก็กล่าวว่า ดื่มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมแล้วหายเหนื่อยจากการทำงาน ดื่มแล้วก็กลับไป และมีบางรายที่มีบริบทแวดล้อม ครอบครัวใช้ใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมอยู่แล้ว โดยครอบครัวและคนในชุมชนมองว่า ใบกระท่อมนั้นเป็นสมุนไพรหรือเป็นยาชูกำลังมากกว่าเป็นสารเสพติด เยาวชนจึงเคี้ยวใบกระท่อมตั้งแต่เด็กและดื่มน้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆด้วย หรือเยาวชนบางรายก็ทราบถึงผลเสียของการสารผสมน้ำต้มใบกระท่อม เช่น รู้ว่าจะทำให้ลำไส้บาง มีผลต่อไต แต่ก็ยังไม่อยากเลิก พร้อมทั้งยังบอกถึงวิธีแก้ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใบกระท่อมตามความเชื่อของเยาวชนคนนั้นๆด้วย

สารผสมน้ำดื่มใบกระท่อมหรือที่รู้จักกันในชื่อของ 4คุณ100 ส่วนผสมหลักประกอบด้วย น้ำดื่มใบกระท่อม ยาแก้ไอ และน้ำอัดลม(ประเภทน้ำดำ) พฤติกรรมการเสพ/ดื่มสารผสมน้ำดื่มใบกระท่อมของเยาวชนเหล่านั้นนั้นจะรวมตัวกันเสพตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยหารเงินกันซื้อใบกระท่อมและส่วนผสมต่างๆ เช่น จะรวมเงินกันซื้อใบกระท่อมที่เป็นใบมัด มัดละ 100 บาท มีใบกระท่อม 30-50 ใบ ยาแก้ไอ (เอคโคลด์) 100-130 บาท น้ำโค้กขวดเล็กขวดละ 12 บาท หรือซื้อเป็นชุด ชุดละ 200-250 บาท (ใบกระท่อม 1 มัด ยาแก้ไอ 1 ขวด โค้กขวดเล็กและน้ำแข็ง) ทั้งนี้สามารถหาซื้อใบกระท่อมและสารผสมต่างๆได้ในชุมชนที่อาศัยหรือจากสื่อสังคมออนไลน์ อย่างเช่น เฟซบุ๊ก “ใบยาเมืองสงขลา” ซึ่งเป็นกลุ่มปิดจะส่งซื้อใบกระท่อมและสารผสมอื่นๆได้ก็ต่อเมื่อเป็นคนที่รู้จักหรือคนที่เคยส่งซื้อใบกระท่อมและสารผสมอื่นๆจากเจ้าของเพจแล้วเท่านั้น ซึ่งเมื่อดื่มสารผสมน้ำดื่มใบกระท่อมแล้วจะต้องช่วยกันกินให้หมด ไม่สามารถเหลือค้างคืนได้ นอกจากนี้ยังไม่นิยมเติมน้ำดื่มใบกระท่อมที่ดื่มสำเร็จขายเป็นขวด นิยมดื่มใบกระท่อมและผสมสารอื่นๆด้วยตนเองมากกว่า

“...น้ำใบกระท่อม เกิดจากตอนไปช่วยลูกพี่ลูกน้องทำงาน และเห็นเขาดื่ม จึงขอลองดื่ม เพื่อช่วยให้หายเหนื่อยล้าจากการทำงานเท่านั้น แต่ก็ไม่ได้ดื่มมากมายและปัจจุบันนี้ก็ได้ดื่มแล้ว...” (ID 248 จังหวัดสงขลา)

“...น้ำท่อม ดื่มครั้งแรกก็ตอนอายุได้ 18 ปี ตนและเพื่อนๆ ได้โดดเรียนกัน พวกเพื่อนผู้ชายก็ชวนกันไปล่อมวงตม่น้ำท่อมกัน ก็เข้าไปร่วมวงด้วย เพื่อนก็ยื่นน้ำท่อมมาให้ดื่มก็เลยลองดื่มดูเพราะอยากรู้ว่ารสชาติเป็นยังไง ครั้งแรกที่ดื่มรู้สึกมีน้ๆ จะหลับ แต่หลังจากนั้นเรื่อยมาก็ได้ดื่มน้ำท่อมทุกวัน เพราะรู้ว่าดื่มแล้วสนุก ทำให้อ่อนหลับง่าย ทุกวันนี้ตนและเพื่อนๆจะซื้อใบกระท่อมมาครั้งละ 1 กิโล (750บาท) ซื้อแถวๆท่าเคียนในเมืองหาดใหญ่ ไปซื้อที่บ้านคนขาย ส่วนยาแก้ไอที่ใช้ผสมนั้น ถ้าที่บ้านคนขายใบกระท่อมไม่มียี่ห้อยาแก้ไอที่ชอบ (เอนาดีว ขวดละ 130 บาท) ก็จะไปซื้อที่ร้านขายยาแถวๆ “สายกลาง” ชุมชนสถานีสองในเมืองหาดใหญ่แทน แต่ที่ร้านขายยาจะราคาถูกกว่า (ขวดละ 120 บาท) แต่ถ้าซื้อที่ละ 10 ขวด ก็จะได้ลดให้เหลือขวดละ 100 บาท ใบกระท่อม 1 กิโลจะสามารถดื่มน้ำท่อมแล้วกินได้ประมาณ 1 อาทิตย์ (กินกัน4-5คน) โดยจะแช่น้ำกระท่อมเอาไว้ในตู้เย็นที่ห่อพริกที่ได้เช่าเอาไว้ บางครั้งตื่นขึ้นมาแล้วดื่มเลยก็มี บางครั้งก็ดื่มแทนน้ำเลย...”(ID 247 จังหวัดสงขลา)

“...ซื้อใบกระท่อมในตัวเมืองหาดใหญ่มีขายหลายเจ้า ทั่วทั้งอำเภอหาดใหญ่ สามารถไปซื้อได้ที่บ้านคนขายเลย ขนาดไม่สนิทกับเจ้าของ เขาก็ขายให้ จะซื้อเป็นมัด (ใบมัด) 1 มัดมีใบกระท่อม 50 ใบ ราคา 100บาท ยาแก้ไอยี่ห้อ เอคโคลด์ ขวดละ 100 บาท น้ำท่อมจะไปตม่นกันที่บ้านของตนเอง เพราะมีบ้านสองหลังติดกัน คือ หลังที่พ่อแม่อยู่และหลังที่ผมอยู่ พ่อแม่รู้ว่าตนเองดื่มน้ำกระท่อม และไม่ชอบที่ดื่ม เคยบอกให้เลิก แต่เราไม่หยุด เพราะติดเวลาเพื่อนในกลุ่มจะชวนกันไปดื่มน้ำท่อม ก็จะบอกกันว่า “กินท่อม” แล้วจะรู้กันเองว่าชวนกันไปดื่มน้ำท่อม...” (ID 329 จังหวัดสงขลา)

“...กินใบกระท่อม เมื่อปีที่แล้ว ตอนอายุได้ 15 ปี เพื่อนได้ชวนกันไปเที่ยวที่บ้านของเพื่อน แล้วก็ชวนกันต้มน้ำท่อมกินกัน เป็นครั้งแรกที่ได้กินน้ำท่อม ตอนนั้นดื่มไป 1 แก้ว มันมีรสหวานๆ ชอบมาก หลังจากนั้น ตนและเพื่อนๆ ก็ต้มน้ำท่อมกินกันบ่อยๆ ซึ่งการต้มน้ำท่อมก็เหมือนกับการต้มเหล้าที่ได้มาเจอเพื่อนฝูงพร้อมหน้าพร้อมตา และดีกว่าดื่มเหล้าเยอะ เพราะดื่มเหล้าแล้วมีแต่เรื่อง แต่ต้มน้ำท่อมแล้วจะอยู่นิ่งๆ เวลาจะส่งซื้อใบกระท่อมในบางครั้งนั้น บางทีก็ส่งซื้อใน เฟซบุ๊ก โดยจะเป็นกลุ่มปิดที่ใช้ชื่อว่า “ใบยาเมืองสงขลา” กลุ่มนี้จะเข้าได้ก็ต่อเมื่อเพื่อนที่รู้จักแอดมาและต้องเป็นคนที่เคยซื้อใบกระท่อมมาก่อนแล้วเท่านั้น เมื่อส่งใน เฟซบุ๊ก ก็จะมีนัดแนะกันว่า จะให้ไปรับใบกระท่อมและยาแก้ไอที่ไหน...” (ID 326 จังหวัดสงขลา)

“...ยาเสพติดตัวแรกที่ใช้ก็คือน้ำท่อม เกิดขึ้นจากเพื่อนๆ ที่คบแถวๆ บ้านชวนกันไปเที่ยวที่หาดใหญ่ แล้วก็ไปต้มน้ำท่อมกินกันที่หอพักของเพื่อน ดื่มกันไม่มากเท่าไร แต่ก็รู้สึกมีแรง ว่องไวขึ้น แต่ก็กินแล้วหายเหนื่อยจากการทำงาน ก็เลยกินเรื่อยมา พ่อแม่ก็ไม่รู้ เพราะไปต้มน้ำท่อมที่หอเพื่อน แต่บางครั้งก็ใส่ขวดน้ำกลับมาดื่มที่บ้านด้วย ใน 1 วันจะต้มน้ำท่อมกัน 2 ชุด (ดื่มกัน 4-5 คน) เสียเงินค่าน้ำท่อมวันละ 100 บาท โดยใบกระท่อมและยาแก้ไอที่ใช้ผสมนั้นก็หาซื้อได้ในเมืองสงขลา แถวๆ ถนนวิภาวดี ซดละ 200 บาท...” (ID 328 จังหวัดสงขลา)

“...เริ่มต้มน้ำดื่มใบกระท่อมตั้งแต่อายุ 13 ปี ดื่มที่บ้านเพื่อน แต่ตอนนี้ดื่มที่บ้านตัวเอง เพราะแม่ไม่ชอบให้ไปที่อื่น อยู่กับบ้านกินที่บ้านดีกว่า เมื่อถามว่า แม่รู้เรื่องที่ต้มน้ำนี้ไหม “แม่รู้ แต่แม่ไม่ว่า แต่ต้องแอบๆ ทำ เพราะ ไม่อยากให้แม่เสียใจ แอบดื่ม เพราะตำรวจด้วย” เมื่อถามว่าในตอนนั้นอยากลองเพราะอะไร “ที่อยากลอง เพราะ อยากลอง มันอยู่ในวัยอยากรู้อยากเห็น เพราะเป็นวัยรุ่น คึกคะนอง” “กินครั้งแรกตอนนั้นอ้วกเลยพี่ มันขม ติดคอ แต่มาตอนนี้เนี่ยกินได้ละ มันติดแล้ว ต้องกินทุกวัน มันกินแล้วหายเหนื่อย แก้ปวดเมื่อยได้เลยนะพี่ หายเป็นปลิดทิ้งเลย มีแรงทำงานต่อได้ ทำให้เราขยันทำงานด้วย” ไปซื้อที่บ้านเพื่อนพี่ แถวเนี่ยแหละ โดมาด้วยกัน เตะบอลกันอยู่ ซื้อมาดื่มละ 100 บาท มี 40 ใบ ใช้ดื่มครั้งหนึ่งก็หมดเนี่ยเลยกินกันสองคนกับพี่ชาย ดื่มละเคี้ยวๆ จุน น้ำมันมีสีเขียวๆ เหลืองๆ ละก็กรองด้วยผ้าขาวบาง จากนั้นก็เอาไปทำให้เย็น วางลงในหม้อที่มีน้ำแข็งอะ คนไปเรื่อยๆ เราก็เอาไค้กับยาแก้ไอมาผสม ละก็ดื่มเลย ที่กินกับไค้ เพราะใบกระท่อมมันมียางเหนียวๆ ละไค้มันจะไปกั้นน้ำยางออก ดื่มครั้งหนึ่งกินได้ประมาณ 20 แก้วครึ่ง แบ่งกับพี่ชายกันสองคน คนละ 10 แก้ว กินวันเดียวหมดเลยพี่ กินเยอะๆ มันจะได้มีแรง แก้ปวดหลังด้วย ผมมีเพื่อนมันเป็นคนไปเอามา มันมีคนมาขายที่ป่าดงเบงชาร์ ที่ติดกับมาเลเซีย มันส่งมาจากมาเลเซีย...” (ID 228 จังหวัดสงขลา)

“...เมื่ออายุได้ 17 ปี เพื่อนที่คบหากันมาที่อยู่แถวๆ บ้านและเป็นผู้ใช้ยาเสพติด ได้ชวนให้ลองดื่มน้ำหอม(ก็อยากลองอยู่แล้วด้วย) จึงชวนกันไปกันดื่มน้ำหอมกันในป่า ลองครั้งแรกๆ รู้สึกมีนๆแต่ก็รู้สึกดี จึงใช้เรื่อยๆมาจนถึงอายุได้ 18 ปี พี่ชายที่เคยใช้น้ำหอมมาก่อนมาบอกให้เราเลิก เพราะมันไม่ดี (รักและเชื่อฟังพี่ชายคนนี้มาก) จึงทำใจประมาณ 1 เดือน จึงค่อยๆเลิก โดยการไม่ออกไปไหน ไม่ไปพบเพื่อนกลุ่มนั้น (กลุ่มที่ดื่มน้ำหอมด้วยกัน) ปัจจุบัน จากที่เคยดื่มน้ำหอมทุกวัน ก็กลายมาเป็นนานๆ ครั้งถึงจะดื่มจากเพื่อนกลุ่มเดียวกันนี้...” (ID 336 จังหวัดสงขลา)

ส่วนผสมของสารผสมน้ำดื่มใบกระท่อม

จากการศึกษา พบว่า ใบกระท่อมสด ยาแก้ไอ น้ำโค้กและน้ำแข็ง เป็นส่วนผสมหลักในการต้มสารผสมน้ำดื่มใบกระท่อม ซึ่งก็จะขึ้นอยู่กับเยาวชนแต่ละรายหรือแต่ละพื้นที่ว่าจะผสมสารอื่นๆที่นอกเหนือจากส่วนผสมหลักเหล่านั้นอย่างไร

“...น้ำโค้ก 450 มล. ใส่ครึ่งขวด ยาแก้ไอ 60 มล. ใส่ครึ่งขวด ยาแก้ไอมี 3 ชนิด คือ ซีคลอดิว รสราสเบอร์รี่ ตองเฝ้าแดง รสส้ม เคคโลดิว รสสตรอปเบอร์รี่ ใช้หม้อที่ต้มใบกระท่อมที่มีมาตราวัด คล้ายกับหม้อหุงข้าว ใส่ใบกระท่อม ใส่น้ำให้ถึงเลข 8 จากนั้นเคี่ยวจนลดลงเหลือเลข 6...” (ID 228 จังหวัดสงขลา)

“...สารผสมน้ำดื่มใบกระท่อม ปัจจุบันนี้ใช้อยู่ทุกๆสัปดาห์ จะดื่มดื่มน้ำกับเพื่อน แต่ถ้าอยู่คนเดียวจะไม่ดื่มหรือดื่มเลย ทุกๆครั้งที่ดื่มกับเพื่อนจะไปเต็ดใบกระท่อมจากบ้านลุงประมาณ 20-30 ใบ พร้อมหม้อต้ม 1 หม้อ (ขนาดประมาณ 5 ลิตร และแก้วคนละใบ โดยจะไปกัน 3-4 คน เป็นเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันอยู่ในระแวกบ้านและโตมาด้วยกัน สถานที่ที่ไปต้มคือศาลาชายทะเลใกล้ๆหมู่บ้าน วิธีคือจะเติมน้ำใส่หม้อจนเกือบเต็มแล้วใส่ใบกระท่อมลงไปทั้งหมด จากนั้นต้มจนสีของใบจากสีเขียวเปลี่ยนเป็นสีเหลือง จึงนำใบออกจากหม้อ และเติมน้ำยาแก้ไอ (ไอวาติลขนาด 60 มล.) ลงไปครึ่งขวด และน้ำอัดลมโค้กปริมาตร 500 มล. ลงไป 1 ขวด จากนั้นนำหม้อที่ยังร้อนไปแกว่งในกะละมังที่มีน้ำกับน้ำแข็งอยู่ เพื่อลดอุณหภูมิน้ำดื่มกระท่อมให้น้อยลงจนเย็นในที่สุด จากนั้นจึงเริ่มใช้แก้วน้ำตักแบ่งกันดื่ม (สาเหตุที่จะดื่มกันเฉพาะเมื่อเย็นแล้วเพราะตอนเย็นจะรสชาติหวานกว่า) โดยจะดื่มกันให้หมดในคราวเดียวเพราะน้ำดื่มกระท่อมเมื่อต้มเสร็จจะไม่สามารถทิ้งไว้ข้ามคืนได้ เนื่องจากจะเกิดการบูดและทานอีกไม่ได้ ปริมาตร 1 หม้อต้มจะดื่มได้ไม่เกิน 4 คนตกคนละ 8-10 แก้ว และจะดื่มกันจน “ยัน” (อาการสั่นๆ จนหลับไป) เริ่มดื่มกับเพื่อนมาตั้งแต่อายุ 15 ปีจนมาถึงปัจจุบัน ปกติก็เคยชักชวนเพื่อนใช้สารเสพติดอยู่ประจำคือชวนไปต้มสารผสมน้ำดื่มใบกระท่อม ...” (ID 255 จังหวัดสงขลา)

“...สูตรน้ำต้ม คือ ไบกระท่อม 30 ใบ รูดก้านออก บิดใบให้ขาดแล้วขยี้ ใส่น้ำลงในหม้อหุงข้าว เกือบเต็มแล้วต้มจนเดือดและใบเปื่อย กรองเอากากออก ทำให้น้ำต้มเย็นโดยการนำหม้อที่ใส่น้ำต้มไปแช่ในน้ำแข็งให้เย็น เมื่อเย็นก็ใส่ไค้ก1แก้ว ยาแก้ไอ (ยี่ห้อไอวาดี๊ว ขวดละ100บาท) ครึ่งขวด คนให้เข้ากัน เสร็จแล้วก็ดื่มได้ ปกติจะซื้อไบกระท่อมครึ่งละ 1 มัด (มี30ใบ ราคา100บาท) กินครึ่งละ 2 ชุด กินกัน 10 คน ไบกระท่อมและยาแก้ไอ หาซื้อได้ทั่วไปในตัวเมืองสงขลา และบางที่คนขายไบกระท่อม ก็มีน้ำต้มแบบทำสำเร็จขายด้วย โดยน้ำต้มขนาดขวดไค้ก 15 บาท ขาย 50 บาท และน้ำต้มขนาดขวดไค้ก 1.25 ลิตรขาย 120 บาท แต่ก็ไม่เคยคิดที่จะซื้อกิน ไม่ไว้ใจว่าเขาผสมอะไรลงไปบ้าง จึงชอบที่จะซื้อมาต้มกินเองมากกว่าวิธีการทำน้ำต้ม นำไบกระท่อมทั้ง 50 ใบ มาขยี้ก่อน (หากขยี้ไบบ่ก่อนต้ม น้ำจะออกกรสม ขอบรสขม) แล้วต้มในหม้อหุงข้าวขนาด 1.8 ลิตร ใส่น้ำประมาณ 1.5 ลิตร ต้มจนน้ำเป็นสีเขียวยอ่อน จึงนำไปกรองเอาเศษไบบ่ออก นำน้ำที่ได้ ใสในหม้อแล้วนำไปคนในน้ำแข็ง คนจนน้ำกระท่อมเย็น(จะไม่ผสมน้ำแข็งลงในน้ำกระท่อม เพราะจะทำให้ น้ำกระท่อมจางและจืด) เมื่อน้ำกระท่อมเย็นแล้วก็ทยาแก้ไอลงไปครึ่งขวด น้ำไค้ก (ขวดละ 12 บาท) ครึ่งขวด ผสมให้เข้ากันแล้วก็ดื่มได้เลย ปกติจะดื่มกัน 3 คนต่อ 1 ชุด และดื่มกันประมาณ 3 ชุดต่อครั้ง ราคาชุดละ 250 บาท (ไบกระท่อม1มัด+ยาแก้ไอ1 ขวด+ไค้กขนาด 12 บาท 2 ขวดและน้ำแข็ง) จะชวนกันดื่มหลังเลิกเรียน กศน. (เลิกเรียนตอนเที่ยง)...” (ID 326 จังหวัดสงขลา)

เยาวชนบางรายมักจะชื่นชอบหรือมีความนิยมที่จะเพิ่มสารผสมอื่นเข้าไปในน้ำต้มไบกระท่อมด้วย เช่น สารฟลูออเรสเซนต์ที่อยู่ด้านในของหลอดไฟนีออน สารเรืองแสง (สีทาเส้นถนน ขอบทางเดิน) หรือแม้กระทั่ง ยาแก้ไอและยาบ้า 1 ขา เป็นต้น ซึ่งในการผสมสารผสมน้ำต้มไบกระท่อมนี้จะเป็นความชอบหรือความนิยมส่วนตัวของเยาวชนแต่ละคนแต่ละพื้นที่ ดังนั้น การผสมน้ำต้มไบกระท่อมนั้นจึงมีความหลากหลายอยู่มากและมีสัดส่วนในการต้ม/การผสมที่แตกต่างกัน

ราคาของส่วนผสมน้ำต้มไบกระท่อมที่ขายเป็นชุดสำเร็จ ประกอบด้วย ไบกระท่อม 1 มัด ยาแก้ไอ 1 ขวด น้ำไค้ก 2 ขวดและน้ำแข็ง ราคาชุดละ 250 บาท หากซื้อแยกไบกระท่อมจะอยู่ในราคา มัดละประมาณ 100-150 บาท มีไบกระท่อม 30-40 ใบต่อมัด ยาแก้ไอ ขวดละ 100 บาท ซึ่งยาแก้ไอที่เยาวชนนำมาใช้ในการผสมสารผสมน้ำต้มไบกระท่อมนั้นก็จะมีหลากหลายยี่ห้อและหลากหลายชื่อเรียก เช่น ยาแก้ไอไอวาดี๊ว ซีคลอดี้ล ตองแดง เอกคลอดี้ล ซีนาดี๊ลและบีนาดี๊ล เป็นต้น ยาแก้ไอจะมีหลายรสชาติ ไม่ว่าจะเป็นรสสตอเบอร์รี่ รสส้มและรสเบอร์รี่ ด้วย สำหรับน้ำไค้กที่เยาวชนส่วนใหญ่จะใช้จะเป็นไค้กขวดเล็กขนาด 500 ม.ล. หรือน้ำไค้กในราคาขวดละ 12 บาท ทั้งนี้เนื่องจากการซื้อส่วนผสมน้ำต้มไบกระท่อมเป็นชุดและการซื้อส่วนผสมชนิดต่างๆแยกแล้ว การขายน้ำต้มไบกระท่อมหรือสารผสมน้ำต้มไบกระท่อมสำเร็จพร้อมดื่มก็เป็นสิ่งหนึ่งที่พบด้วยเช่นกัน น้ำต้มไบกระท่อมหรือสารผสมน้ำต้มไบกระท่อมที่ดื่มสำเร็จขนาดไค้กขวดเล็ก 500 มล. ขายในราคา 50 บาท และขนาดขวดไค้ก 1.25 ลิตร ขายในราคา 120 บาท แต่โดยทั่วไปแล้วไม่เป็นที่นิยมมากนักในกลุ่มเยาวชน ซึ่งเหตุผลที่ไม่นิยมซื้อสารผสมน้ำต้มไบกระท่อมสำเร็จมาดื่มแตกต่างกันไป เช่น มีความกลัวในระดับหนึ่งว่าหากเยาวชนซื้อสารผสมน้ำต้มไบกระท่อมสำเร็จมาดื่ม จะทราบไม่ได้เลยว่า คนที่ต้มขายนั้นใส่ส่วนผสมหรือผสม

สารอะไรลงไปบ้าง หรือเยาวชนบางรายก็ให้เหตุผลว่า สารผสมน้ำต้มใบกระท่อมที่ปรุงสำเร็จนั้นไม่มีความเข้มข้น คือ เมื่อต้มน้ำต้มใบกระท่อมทิ้งไว้ความเข้มข้นของรสชาติจากจิตจางลงไป ดังนั้น การต้มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมดื่มเองจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเสพ/ต้มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อม

“...น้ำต้มแบบทำสำเร็จขายด้วย โดยน้ำต้มขนาดขวดโค้ก 15 บาท ขาย 50 บาท และน้ำต้มขนาดขวดโค้ก 1.25 ลิตรขาย 120 บาท แต่เขาก็ไม่เคยคิดที่จะซื้อกิน เขาก็บอกว่าไม่ไว้ใจว่าเขาผสมอะไรลงไปบ้าง จึงชอบที่จะซื้อมาต้มกินเองมากกว่า...” (ID 326 จังหวัดสงขลา)

ผลกระทบจากการใช้ใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อม

ผลกระทบในเชิงบวก

บริบทและมุมมองของใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อม จากประวัติศาสตร์และความเป็นมาของใบกระท่อมทำให้ปัจจุบันสามารถมองใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมได้ 2 มุมมอง คือ มุมมองในด้านบวกและมุมมองในด้านลบ

มุมมองในด้านบวกที่มีต่อใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมนั้น จากความเป็นมาดั้งเดิมของใบกระท่อมกับพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย เดิมคนพื้นถิ่นภาคใต้มองว่า ใบกระท่อมคือ สมุนไพรและยาบำรุงกำลังหรืออาจรวมไปถึงการยกใบกระท่อมให้เป็นของกินเล่นเล่นก็ได้ ดังนั้น ความเชื่อนี้จึงถูกฝังจนเป็นบรรทัดฐานความคิดของคนใต้จากรุ่นสู่รุ่น และถึงแม้คนใต้รุ่นใหม่ในพื้นที่ภาคใต้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับใบกระท่อมไปบ้าง แต่คนรุ่นใหม่เหล่านั้นก็ดึงเอาความเชื่อ/มุมมองในด้านบวกของใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมมาใช้และเชื่อมโยงกับเรื่องต่างๆในชีวิตประจำวันอยู่ เห็นได้จากผลการศึกษา มุมมองใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมในด้านบวกมาเชื่อมโยงกันกับศาสนาอิสลาม/ความเชื่อของชาวมุสลิมในภาคใต้

“...ลองดื่ม เพื่อช่วยให้หายเหนื่อยล้าจากการทำงานเท่านั้น...” (ID 248 จังหวัด สงขลา)

“...ต้มน้ำต้มทุกวัน เพราะรู้ว่า ดื่มแล้วสนุก ทำให้นอนหลับง่าย...” (ID 247 จังหวัดสงขลา)

“...เมื่อก่อน ได้ชวนให้น้องชายแถมมาต้มน้ำต้มด้วยกัน เพราะถือว่า น้ำต้มเป็นยา เลยอยากให้น้องชายกินน้ำต้มมากกว่าใช้ยาเสพติดตัวอื่น และยาเสพติดตัวอื่นๆก็เคยได้ใช้มาแล้วก็ไม่อยากให้น้องชายใช้และในศาสนาอิสลามนั้นถือว่าน้ำกระท่อมเป็นยาได้ โดยการตั้งจิตอธิษฐาน...” (ID 335 จังหวัดสงขลา)

“...คนทั่วไปจะมองว่ากระท่อมเป็นสมุนไพร มิใช่สารเสพติด จึงเคี้ยวต่อมาเรื่อยๆ จนถึงทุกวันนี้ ...”
(ID 225 จังหวัดสงขลา)

การเชื่อมโยงการใช้ใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมเข้ากับศาสนาอิสลามนี้เป็นข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดอย่างหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้ว่า เยาวชนได้ทำการสร้างความชอบธรรมให้กับตนเอง เพื่อให้ตนเองดูดี เพื่อให้การมีพฤติกรรมการเสพ/ใช้ใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมของเขานั้นไม่ได้เป็นเรื่องที่ผิด หรือเพื่อบรรเทาการมองในด้านลบที่มาจากคนภายนอกให้มีความอ่อนลง ดังนั้น การดึงเอาความเชื่อทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่ม/เสพสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและท้าทายให้เกิดการศึกษาต่อ และการดึงเอาความเชื่อของศาสนาอิสลามมาเชื่อมโยงกับใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมนี้ก็เป็นเรื่องที่น่านำมาถกเถียงถึงข้อเท็จจริงและความทับซ้อนกันอยู่กับความเชื่อของคนในพื้นที่ภาคใต้ที่ว่า กระท่อมคือพืชสมุนไพร เป็นยา เป็นของกินเล่นหรืออื่นๆ

ผลกระทบในเชิงลบ

มุมมองในด้านลบที่มีต่อใบกระท่อม คือ ใบกระท่อมนั้นเป็นสารเสพติดที่มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท และเป็นสิ่งที่ทำลายสุขภาพหรือมีผลต่อสุขภาพของผู้เสพ เป็นพืชเสพติดที่ต้องทำการกำจัดทำลาย แต่ในขณะเดียวกันเมื่อกล่าวถึงด้านลบของกระท่อมก็เกิดคำถามขึ้นมาว่า มุมมองในด้านลบที่มีต่อใบกระท่อมนี้ ถูกสร้างขึ้นโดยใครสร้างขึ้นโดยคนใน (คนในพื้นที่ภาคใต้) หรือเกิดขึ้นจากมุมมอง ความคิดของคนภายนอกที่เป็นหน่วยงานภาครัฐหรือคนอื่นที่อยู่นอกพื้นที่ภาคใต้ เยาวชนมองว่าการเสพใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมนั้นเป็นดาบสองคมที่มีทั้งประโยชน์และโทษเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน เพราะการเสพใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมจะทำให้ร่างกายนั้นเหนื่อยหรืออ่อนคลาจากการทำงานแล้ว ยังมีผลกระทบต่อร่างกาย เช่น ทำให้กระเพาะและลำไส้บาง มีผลต่อไต ในเยาวชนบางราย มีผลต่อการขับถ่ายปัสสาวะ หรือหากใช้ใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมจนเกิดการเสพติด หากไม่ได้เสพเป็นประจำ ร่างกายก็จะเกิดอาการอ่อนเพลีย เมื่อยล้า โดยจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์เยาวชน ดังนี้

“...ในความคิดของผม กินน้ำต้มแล้วหายเหนื่อยและช่วยผ่อนคลายจากการทำงาน แต่ก็ทำให้ฉี่ลำบาก...” (ID 328 จังหวัดสงขลา)

“...วันไหนที่ไม่ได้เคี้ยวจะรู้สึกไม่มีแรง ง่วงนอน คล้ายๆกับการดื่มเครื่องดื่มชูกำลังนั่นเอง...” (ID 255 จังหวัดสงขลา)

การใช้ใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมเพื่อทดแทนความต้องการใช้ยาตัวอื่นๆ

เยาวชนจะใช้ใบกระท่อมทดแทนความต้องการใช้ยาบ้าและไอซ์มากกว่าสารเสพติดชนิดอื่น และพฤติกรรมการใช้ใบกระท่อมทดแทนสารเสพติดอื่นนี้มักพบในเยาวชนพื้นที่จังหวัดสงขลา เด่นชัดกว่าเยาวชนในพื้นที่อื่น

สาเหตุที่ใช้ใบกระท่อมหรือสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมทดแทนสารเสพติดชนิดอื่น สืบเนื่องมาจากเยาวชนนั้นมีความต้องการจะเลิกเสพยาเสพติดอย่างยาบ้าและไอซ์ แต่หากจะใช้วิธีการเลิกเสพยาเสพติดนั้นแบบหักดิบหรือลดปริมาณการใช้สารเสพติดนั้นๆ ลง จะเป็นเรื่องที่ยากสำหรับเยาวชนจนไม่สามารถเลิกได้ จึงต้องหันมาเสพยาใบกระท่อมหรือสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมแทน เพราะเห็นว่า เมื่อดื่มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมแล้วจะมีอาการเมาและหลับไปเลย อีกทั้งในพื้นที่ภาคใต้ ใบกระท่อมเป็นสิ่งที่หาซื้อได้ง่ายและราคาถูกกว่า เมื่อเทียบกับราคาของยาบ้าและไอซ์ที่มีราคาแพงกว่าใบกระท่อมอยู่หลายเท่า และเมื่อเสพยาเสพติดทั้งใบกระท่อมก็เกิดอาการเมาไปได้คล้ายคลึงกัน และใบกระท่อมและสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมนั้นมีอาการหรือผลกระทบข้างเคียงจากการใช้สารเสพติดน้อยกว่า ทั้งยังมองว่า ความเสี่ยงในการเสพยาใบกระท่อมและดื่มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมนั้นยังมีความเสี่ยงต่อการถูกตำรวจจับน้อยกว่าเสพยาบ้า ไอซ์ด้วย ดังนั้น การหันมาเสพยาใบกระท่อมและดื่มสารผสมน้ำต้มใบกระท่อมเพื่อทดแทนการใช้ยาบ้าและไอซ์ จึงไม่ใช่เรื่องยาก นอกจากใบกระท่อมจะมีราคาถูกกว่าแล้วยังมีผลข้างเคียงจากการใช้น้อยกว่ายาบ้าและไอซ์ด้วย

“...ตอนอายุได้ 15 ปี พี่ชายแท้ๆของผมนอยากเลิกยาเสพติด (ไอซ์และยาบ้า) จึงชวนให้ไปกินน้ำกระท่อมด้วยกัน เลยซื้อใบกระท่อมและยาแก้ไอมาต้มดื่มที่บ้าน ในครั้งแรกที่ดื่ม รู้สึกมีแรงๆ แต่ก็ชอบ จึงดื่มเรื่อยมา เพราะมันรู้สึกมันส์ๆ ดี ดื่มแล้วหลับง่าย ไม่แฉັงเหมือนเหล้า...” (ID 329 จังหวัดสงขลา)

“...ต้องการที่จะเลิกใช้ไอซ์ และมีทางเดียวที่จะเลิกได้ คือ ต้องดื่มน้ำกระท่อม ใช้ทดแทนกัน เนื่องจากมีราคาถูกกว่าและใช้แล้วทำให้ออนหลับไม่เหมือนยาไอซ์ที่ใช้แล้วนอนไม่หลับ ไปชนใบและชุนยา (ซื้อใบกระท่อมและยาแก้ไอ) จะไปแถวๆในชุมชนที่อาศัยอยู่แถวนั้น มีคนขายหลายเจ้าหรือในหาดใหญ่ก็มีเยอะ ใบกระท่อมและยาแก้ไอนี้หาซื้อได้จากคนขาย เมื่อก่อนนั้นยาแก้ไอและใบกระท่อมจะมีราคาแพง จึงมีคำเรียกน้ำกระท่อมในหมู่เพื่อนๆว่า “สี่คนร้อย” (4 คน ออกเงินคนละ 100 บาท) ก็จะได้ใบกระท่อมและยาแก้ไอมา 1 ชุด) แต่ปัจจุบันนี้ใบกระท่อมและยาราคาถูกลงแล้ว ถ้าดื่มหมดชุดจะเริ่มรู้สึกมีแรงๆและง่วงนอน แต่ก็ยังมีอารมณ์ที่รู้สึกมีแรงๆ มันส์ๆ อยู่ หลังจากนั้นก็ได้ถามว่า “อยากจะทำอะไรชิมน้ำกระท่อมไหม” จึงบอกให้น้องชายไปเอาน้ำกระท่อมที่บ้านมาให้เรา 1 แก้วและก็บอกว่า “ดื่มน้ำกระท่อมที่บ้านนั้น ปลอดภัยจากตำรวจ เพราะตำรวจไม่กล้าเข้าไปค้นบ้าน ถ้าตำรวจจะเข้าตรวจค้นจะต้องต้องมีหมายค้นเลยไม่กลัว เมื่อก่อนได้ชวนให้น้องชายแท้ๆ มาดื่มน้ำกระท่อมด้วยกัน เพราะถือว่า น้ำกระท่อมเป็นยา เลยอยากให้น้องชายกินน้ำกระท่อมมากกว่าใช้ยาเสพติดตัวอื่น เคยได้ใช้มาแล้วก็เลยไม่อยากให้น้องชายใช้และในศาสนาอิสลามนั้นถือว่าน้ำกระท่อมเป็นยาได้ โดยการตั้งจิตอธิษฐาน...” (ID 335 จังหวัดสงขลา)

กัญชา

จุดเริ่มต้นหรือสาเหตุที่เยาวชนเริ่มใช้/สูบกัญชา คือ สามารถซื้อหรือหากัญชามาสูบได้ง่ายและเยาวชนบางรายสามารถปลูกกัญชาได้เอง เยาวชนที่สูบกัญชานั้นเป็นเพราะว่า ชอบกลิ่นของกัญชา ใช้แล้วเกิดความสุขสนาน ผ่อนคลายจากความเครียดหรือเยาวชนหลายรายใช้กัญชาเป็นครั้งแรกแล้วเกิดติดใจ จึงใช้กัญชาต่อมาเรื่อยๆหรือเริ่มต้นสูบกัญชาจากคำชักชวนของเพื่อนและคนรู้จัก

“...เมื่ออายุได้ 18 ปี ก็ได้ทดลองเสพกัญชา ที่เห็นคนขายยาบ้าที่ไปซื้อเป็นประจำเอามาขาย ในราคา ถุงละ 100 บาท (ประมาณ 2 ซ่อนิ้ว) เลยซื้อมาลอง ลองครั้งแรกนี่ก็ ไม่ได้ใช้บ่อยเท่าไร...” (ID 427 จังหวัดขอนแก่น)

“...เมื่อขึ้นชั้น ม.2 ก็ได้ลองสูบกัญชาจากการที่เห็นเพื่อนสูบ เลยลองบ้าง รู้สึกมันๆ แต่ก็ไม่ได้สูบอีกเลย แค่อลองเท่านั้น...” (ID 330 จังหวัดสงขลา)

“...สูบในบ่อนไม้ไผ่ หามาจากพี่ๆในแก๊งเอามาให้ จะไม่ซื้อเองเพราะมันแพง ไม่มีเงินซื้อ...” (ID 111 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ที่ใช้ทุกวันก็จะมีกัญชา เพราะพี่ของเพื่อนปลูกต้นกัญชาไว้ที่บ้าน เอามาครั้งละนิดครั้งละหน่อย ประมาณ 4-5 กรัม ดูวันละ 5 หลุม หากหมดก็จะขอเพื่อนหรือหาซื้อเอาแถวๆในเมืองเชียงใหม่...” (ID 002 จังหวัดเชียงใหม่)

“...พออายุได้ 15 ปี เพื่อน รุ่นพี่แถวบ้าน เขาไปสูบกัญชาในป่าแถวบ้าน หลัง ม. ขอนแก่น แล้วออกไปตากปลา จึงไปพบเข้า เพื่อนรุ่นพี่เลยชักและชวนให้เราดูกัญชา ดูครั้งแรกหอมดี รู้สึกตนเองมีพลัง อารมณ์ดี กินอะไรก็อร่อย ก็เลยติดใจ สูบมาเรื่อย ยังไม่คิดจะเลิก แต่ก็นานๆทีที่จะเสพ ใช้ครั้งละ 5 หนัด (1 หนัด ประมาณ 1 ซ่อนิ้วมือ) รุ่นพี่เป็นคนไปหาซื้อมาให้ มีค่าใช้จ่ายครั้งละ 20 บาท พ่อแม่รู้ว่า เราสูบ เห็นเมื่อไหร่ก็จะเอาไปทิ้ง เลยต้องแอบๆไปสูบ...” (ID 423 จังหวัดขอนแก่น)

“...สูบกัญชาทุกวัน จะไปสูบกันที่บ้านเพื่อน แถว ต.ควนลัง ทางไปสนามบินหาดใหญ่ สูบกันที่บ้านเพื่อนตอนที่พ่อกับแม่เพื่อนไม่อยู่ แต่ถ้าวันไหนพ่อกับแม่ของเพื่อนอยู่ก็อดสูบ วันหนึ่งจะสูบกันประมาณ 1-2 มวน เริ่มสูบตอนไหน “อายุ 14 ปี เพราะ อยากรู้ อยากลองว่า มันเป็นอย่างไง” ครั้งแรกที่สูบเป็นยังไง เมาหึๆอะพี่ เหมือนคนเมาเหล้า เมาอยู่ประมาณ 5 นาที จากนั้นก็หิวเลย กินทุกอย่างที่ขวางหน้า กินได้หมด...” (ID 046 จังหวัดสงขลา)

“...ใช้กัญชาทุกวัน ถ้าวันไหนเราสูบบุหรี่แล้วก็จะไม่ดูดกัญชา เริ่มใช้กัญชาตั้งแต่อยู่ ป. 4 มีเพื่อนชวนดูดครั้งแรกที่บ้านเพื่อน ครั้งแรกที่ใช้รู้สึกมันและหลับไป ช่วงแรกที่เราดูดกัญชาบ่อยๆ เราจะดูดแล้วหลุด ใครพูดอะไรก็เข้าไปหมด ปัจจุบันซื้อกัญชาจากเพื่อน เพราะเพื่อนปลูกเอง ราคาประมาณ 100-200 บาทต่อก่อน เราอยากดูดเมื่อไหร่ก็ดูด ไม่เคยคิดอยากเลิก...” (ID 215 จังหวัดนครปฐม)

“...เพื่อนเราให้อยู่แล้วชวนเลยใช้กับเพื่อน เราใช้บ่อยเพราะมันทำให้เราไม่เครียด เพราะเราเป็นคนคิดมาก ปกติซื้อเอง มาสูบบกับแฟน ราคาประมาณ 100 บาทต่อชุด...” (ID 220 จังหวัดนครปฐม)

“...จะสูบบในบ้องไม้ไผ่ หามาจากพี่ๆในแก๊งค์เอามาให้...” (ID 111 จังหวัดเชียงใหม่)

รูปแบบในการเสพกัญชาของเยาวชนมีทั้งการสูบกัญชาผ่านบ้องไม้ไผ่ การสูบบ/เสพกัญชาผ่านโจ้ และการสูบบด้วยวิธีการใช้ใบจากพันมวนกัญชาแล้วจูดสูบบ

แหล่งที่มาหรือแหล่งซื้อขายกัญชาของเยาวชนเหล่านี้จะซื้อหากัญชามาจากเพื่อน รุ่นพี่หรือคนรู้จัก ส่วนในเรื่องของราคาจะขายในราคาที่เป็นกันเอง เช่น ก้อนละ 100-200 บาท เป็นต้น

ผลกระทบจากการเสพกัญชา

ในทัศนะของเยาวชนนอกสถานศึกษาผลกระทบจากการเสพกัญชา มีทั้งมุมมองในเชิงบวกและมุมมองในเชิงลบ

ผลกระทบที่เป็นมุมมองเชิงบวก

เยาวชนมองว่า กัญชานั้นไม่ได้ส่งผลเสียใดๆ มากนักทั้งต่อร่างกายและสังคมที่อยู่แวดล้อมรอบตัว เมื่อเทียบกับโทษหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเสพสารเสพติดตัวอื่น อีกทั้งในทางกลับกันกัญชานั้นยังทำให้ผู้เสพมีความสุข ได้รับความผ่อนคลายอีกต่างหาก

“...คิดว่าไม่มีผลเสียอะไรเลย ไม่ส่งผลอะไรเลย มันทำให้เรามีความสุขนะ ดีกว่าอีกจะได้ลิ้มความทุกข์...” (ID 046 จังหวัดสงขลา)

“...ดูดแล้วมีความสุข รู้สึกมีความสุข ยิ้มแย้ม หัวเราะ อยากกินข้าวที่รสชาติเผ็ดๆ เจริญอาหาร ขนมหวานๆ รู้สึกหิว กินเท่าไรก็ไม่อึด...” (ID 046 จังหวัดสงขลา)

“...เวลาสูบบจะเมามา ง่วงหิว มีความสุข...” (ID 111 จังหวัดเชียงใหม่)

ผลกระทบที่เป็นมุมมองในเชิงลบ

มีเพียงเยาวชน 1 ราย ที่ได้รับผลกระทบจากการเสพติด โดยเกิดอาการที่รู้สึกหลอนหรือมีอาการหลอนประสาท

“...ไม่ได้ใช้บ่อยเท่าไร เพราะมันหลอน...” (ID 427 จังหวัดขอนแก่น)

ยาบ้า

จุดเริ่มต้นการเสพยาบ้าของเยาวชนนอกสถานศึกษา พบว่า สาเหตุที่เคยใช้ยาบ้า เริ่มต้นจากการที่เป็นเพียงคนถือกระดาษพอยล์ให้เพื่อน ความอยากรู้อยากลอง เสพเพราะคำชักชวนของเพื่อน ยาบ้ามีกลิ่นหอม เบื่อและเครียด หาง่ายเพราะเพื่อน คนรู้จัก ญาติขยายยาบ้า จึงง่ายต่อการหามาเสพ เสพแล้วมีความสุข เหตุผลต่างๆ จึงกลายมาเป็นคนเสพยาบ้าในเวลาต่อมา สาเหตุที่เลิกใช้ยาบ้าก็เพราะ ความซี้เกียจ ไม่มีเงินไปซื้อยาบ้า สงสารแม่

ราคาและแหล่งซื้อขายยาบ้าในแต่ละพื้นที่ จากการศึกษาทำให้ทราบว่า

- จังหวัดขอนแก่นราคาการซื้อขายยาบ้าจะอยู่ที่ 250-300 บาท
- จังหวัดเชียงใหม่ราคาการซื้อขายยาบ้าจะอยู่ระหว่าง 50-150 บาทเท่านั้น

ราคาในเชียงใหม่มีราคาถูกกว่าขอนแก่นอยู่มาก อาจเนื่องด้วยความใกล้และการเข้าถึงยาบ้าได้ง่ายกว่าจังหวัดขอนแก่น หรือการค้าขายยาบ้าในพื้นที่เชียงใหม่เป็นการค้าขายโดยตรงจากผู้ค้าถึงมือผู้เสพเพียงต่อเดียว สำหรับในพื้นที่ขอนแก่นจะต้องผ่านมือพ่อค้าคนกลางหลายมือ ราคาจึงเพิ่มสูงขึ้นตามสัดส่วนของการค้าและการขนส่ง แหล่งซื้อขายยาบ้าในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่สามารถหาซื้อยาบ้าได้ตามกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบนพื้นที่สูง ที่อาศัยอยู่ใกล้กับเขตรอยต่อหรือบริเวณที่เป็นชายแดน ส่วนพื้นที่จังหวัดขอนแก่น สามารถหาซื้อและเข้าถึงยาบ้าได้ตามบ้านดอน ใกล้ค่ายศรีพัชรินทร จังหวัดขอนแก่น ในตัวเมือง หรือหาซื้อจากพ่อค้าคนกลางในละแวกหมู่บ้าน เป็นต้น

“...เคยลองเสพยาบ้า แต่ตอนนี้เลิกหมดแล้ว เวลาเพื่อนชวนก็ไป ปกติถ้าเพื่อนไม่ชวนก็ไม่ได้ไปกับเขา เราซี้เกียจ ไม่มีเงินด้วย “ซี้ค่านไปแต่ๆเนี่ย ถ้ามันบะจวนเขาก็บะไป เรื่องเสพยา เขาแค่ไปถือพอย กับลงไฟหื้อบื้อบะดาบ พอนานเข้าๆกลิ่นมันหอมเหมือนช็อคโกแลต เขาก้อเลยอยากรู้อยากลองไปลองมา ก็เลยได้เสพกับเขาเลย แต่ไม่ติดนะ แค่อลองเฉยๆ ไม่ถึงขั้นลงแดง ไม่ถึงขั้นอยากลองกับเขาบะดาบ ซื้อมาจากพี่ที่รู้จัก เคยเข้าคุก 8 ปี โดนลดโทษ เพราะเป็นสายให้ตำรวจ เหลือ 3 ปี แต่เป็นสายให้ตำรวจตลอดชีวิตนะ เวลาออกบ้านเลยต้องระวังตัวเองมากๆ เพราะเผื่อเค้ามาฆ่า มายิง อันตราย อีกทางซื้อเองไปเอาจากบนดอย ราคาถูกกว่าที่ซื้อจากพี่เค้ามาเม็ดละ 100 บาท เอามาขายต่อ เม็ดละ 130 บ้าง 150 บ้าง บางทีเม็ดละ 200 กว่า เค้าก็ซื้อกันอยู่ ถ้าไรก็ได้ก็ไปซื้อยามาเสพกันอีก ได้เงินเยอะ คนที่เราไปซื้อมาเนี่ย เค้าก็ซื้อมาในราคาที่ถูกลงกว่าขายให้เราอีก อาจจะมี 50 บาทก็ได้ หรือน้อยกว่านั้นก็ได้...” (ID 228 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เริ่มเสพยาบ้าตอนที่มาทำงานในโรงงาน เพื่อนที่ทำงานเป็นคนชวนให้ใช้ “เพื่อนเป็นคนขาย อยากให้เราซื้อของเขา ก็เลยชวนเราใช้” ตอนที่ใช้ไม่ได้ใช้เพื่อการทำงาน “เบื่อก ๆ เครียด ๆ ก็ใช้” ตอนนี้อยู่มาได้ 2 เดือนแล้ว พยายามตัดขาดกับเพื่อน แล้วไปพักอยู่กับเพื่อนที่ไม่ชอบเรื่องยาเสพติด มันจะปั่นด่าตลอด และห้ามพูดเรื่องยาบ้าเลย การไม่พูดถึงและเพื่อนคอยห้ามทำให้หยุดได้ มีคนชวนให้อยู่บ้างแต่ไม่เอา ไม่เล่นด้วย ไม่เอาแล้ว พอแล้ว เลิกเล่นแล้ว ที่พยายามตัดขาดการใช้ยาบ้าเพราะสงสารแม่...” (ID 206 จังหวัดนครปฐม)

“...เริ่มใช้ยาเสพติด ตอนอายุ 16 ปี เป็นยาบ้า จากการที่เพื่อนในกลุ่มมาชวน “ลองใหม่” ตอบ “สักคำก็คืนนะ” เงินจากการซื้อยาเสพติด มาจากการทำงานตั้งแต่อายุ 14 ปี ไปเป็นลูกจ้างในร้านอาหารในตอนแรกๆ เพื่อนเป็นคนไปหาซื้อยาบ้ามาให้ หลังๆก็ไปซื้อเอง ไปซื้อแถวๆบ้านดอน (ใกล้ค่ายศรีพัชรินทร จังหวัดขอนแก่น) ในราคาเม็ดละ 300 บาท เคยชวนเพื่อนในกลุ่มเดียวกันเสพยาบ้า และถามเพื่อนว่า “เอาใหม่” เพื่อนก็ตอบว่า “เอา” ...”(ID 428 จังหวัดขอนแก่น)

“...ในอายุ 15 นี้ ก็ได้ใช้ยาบ้าด้วย จากการที่รุ่นพี่ในกลุ่มเอายาบ้ามาตอนกินเหล้า รุ่นพี่บอกว่า “เล่นไปแล้วจะได้กินเหล้าได้ถึงเช้า” ครั้งแรกลองไปครึ่งเม็ด รู้สึกว่ามีแรงเยอะ อยู่ไม่นิ่ง ตอนใช้ยาบานั้น พ่อแม่ไม่รู้ มีค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งในการเสพยาบ้าเป็น 1000 บาท ยาบ้าแกละ 1200 บาท 1 แกละใช้ได้ 2 วัน...” (ID 427 จังหวัดขอนแก่น)

“...พออายุได้ 15 ปี เริ่มใช้ยาบ้า เพราะเห็นพี่ชายเพื่อนๆใช้เลยอยากลองบ้าง เลยไปหาเพื่อนที่ใช้ยาบ้า สอบครั้งแรกไม่รู้สึกละไร แต่พอเม็ดที่ 4 สติเริ่มหลุด น้ำลายไหล รู้สึกมันส์ๆ ก็เลยติดใจใช้เรื่อยมา อาทิตย์หนึ่ง จะใช้ยา ประมาณ 4-5 วัน วันละ ประมาณ 2 เม็ด พออายุได้ 16 ปี ก็ใช้ยาบ้าทุกวันวันละ 5 เม็ด โดยเริ่มขโมยเงินของยายและคนอื่นๆ บางทีก็ปล้นจากคนที่เดินถนนหรือวิ่งราวเอาจากคนแถวๆนั้น เพื่อจะได้เอาเงินมาซื้อยาบ้า บางครั้งขโมยเงินได้มาถึง 2 หมื่นบาท เอาเงิน 1 หมื่นบาทไปซื้อยาบ้าได้ 1 มัด อีก 1 หมื่นบาทเอาไปเที่ยว กินเหล้าจนหมด...”(ID 426 จังหวัดขอนแก่น)

“...ใช้ยาบ้า 3-6 เม็ดต่อครั้ง (เม็ดละ 300 บาท) ซื้อได้ในตัวอำเภอเมืองขอนแก่น ซื้อจากคนรู้จัก แถวบ้านบ้าง...” (ID 425 จังหวัดขอนแก่น)

“...ยาบ้าเป็นยาเสพติดชนิดแรกที่ใช้ จากการไปดื่มเหล้าที่บ้านของเพื่อน แล้วเพื่อนเอายาบ้ามา “ลองดู กินเหล้าแล้วไม่เมา” เลยลองสูบไป 1 เม็ด รู้สึกเฉยๆ แต่ไปเมาเหล้าแทน แต่เพราะอยู่กับเพื่อนที่เขายาบ้าทุกวัน ก็เลยได้ใช้ไปด้วย ครั้งหนึ่งใช้เงินไปประมาณ 1000 บาท เมื่อตอนอายุได้ 20 ปี ถูกตำรวจเข้ามาจับที่บ้านตามหมายค้น ตำรวจบอกว่า เราขายยาบ้า แต่ไม่พบยาบ้า แต่โดนตรวจปัสสาวะเป็นสีม่วง จึงถูกตั้งข้อหาเสพ ถูกคุมประพฤติ 2 ปี และถูกจับอีกครั้ง เมื่ออายุได้ 23 ปี ตำรวจก็เข้ามาค้นบ้านตอน ตีห้า บอกว่า เราขายยาบ้า ตำรวจเจอยาบ้าแค่ 3 เม็ด เลยโดนข้อหาครอบครองยาบ้า จึงถูกคุมประพฤติ 1 ปี ยาบ้าซื้อได้จากในตัวเมืองขอนแก่น มีทุกบ้านทุกตำบลในขอนแก่น แต่เราไม่รู้เท่านี้เอง แต่จากมุมมองของคนที่ยาบ้ามันมีขายทุกที่ หาซื้อได้ง่ายๆ...” (ID 424 จังหวัดขอนแก่น)

“...หลังจากนั้นก็ติดยาบ้า จากการไปนอนเล่นที่หอที่เพื่อนๆเปิดทิ้งไว้ รุ่นพี่กลุ่มที่ชวนให้เราใช้เอายาบ้ามา 1 แถว (10 เม็ด) เอามานั่งสูบกันเห็นจึงเข้าไปร่วมวงด้วย สูบครั้งแรกรู้สึกหลอนๆ อยากออกไปข้างนอก ไปซื้อรถเล่น ไปแทงสนุกเกอร์ รู้สึกดีกับมัน มัน ปัจจุบันยาบ้าเม็ดละ 250 บาท ใช้ครั้งละ 2 เม็ด เวลาจะซื้อ จะโทรไปหาคนที่ขายที่อยู่ในตัวเมืองขอนแก่น และนัดกันว่า จะเอายาบ้าไปวางไว้ที่ไหน เสากิโลไหน เสไฟฟ้าไหน หรือตู้โทรศัพท์ไหน เมื่อได้ยาบ้ามาแล้ว ก็จะเอาเงินวางไว้ตรงนั้น หรือถ้าเยอะก็จะโอนเข้าบัญชี...”(ID 423 จังหวัดขอนแก่น)

“...เมื่ออายุประมาณ 14 -15 ปี ได้เริ่มหันมาใช้ยาบ้า จากการชวนของเพื่อน รุ่นพี่ แถวๆบ้าน ตอนอยู่ในวงเหล้า เขาถามเราว่า “ เคยไหม ” ก็เลยลองใช้ดู หลังจากนั้นก็เสพมาเรื่อยๆ ชอบใช้ตอนดื่มเหล้า เพื่อฆ่าฤทธิ์เหล้า เพราะเสพยาบ้าแล้วไม่เมา ใช้ครั้งละ 5 เม็ด เม็ดละ 250-300 บาท ใช้ยาบ้าอาทิตย์ละ 1 ครั้ง โดยไปเสพที่บ้านเพื่อน โดยตนจะเป็นคนไปซื้อยาบ้า ซื้อแถวๆในเมืองขอนแก่น ตอนนี้โดนจับข้อหาเสพยาบ้า เมื่อเดือนธันวาคม 58 และโดนส่งไปบำบัด แต่ก็ยังไม่คิดที่จะเลิก เพราะยังอยู่ในกลุ่มของเพื่อนๆที่ยาอยู่ ถ้าหากไม่อยู่ในกลุ่มนี้ ก็คิดว่าจะเลิกได้...”(ID 422 จังหวัดขอนแก่น)

“...ตอนอายุ 13 ปี เพื่อนรุ่นพี่แถวบ้าน ชวนให้ใช้ยาบ้า “ ลองดู ” จึงอยากรู้ว่า เป็นอย่างไร จึงลองครั้งแรกที่สูบกวนของยาบ้าไปนั้น “ม่วนดี” จึงติดใจ และเสพยาบ้าเรื่อยมา ยาบ้า หาซื้อได้ในละแวกบ้าน (ตำบลสันทรายน้อย) ในราคาเม็ดละ 150 บาท พออายุได้ 17 ปี เมื่อเดือนเมษายน 58 โดนตำรวจจับ ตอนไปเสพยาบ้าที่บ้านเพื่อน และโดนส่งไปสถานพินิจ 2 เดือน ตอนนั้นยังไม่รู้ว่ายาบ้าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ก็เลยไม่สนใจ เสพยาบ้าทุกวัน ถือว่าตนเองนั้นติดยาบ้าแล้ว...” (ID 362 จังหวัดเชียงใหม่)

“...มีวันหนึ่งตอนอายุ 12 ปี เพื่อนได้ลองให้เสพยาบ้า ก็เลยลองตามเพื่อน เสพไป 1 เม็ด ตั้งแต่นั้นมาก็เสพยาบ้าเป็นประจำ ในส่วนของยาบ้าที่นั่น สามารถหาซื้อได้ง่ายๆ แค่อัฒนขึ้นไปบนคอย (คอยผ้าห่มปก) ก็ซื้อได้แล้ว คนขายก็เป็นชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่บนนั้น จะซื้อครั้งละ 10 เม็ด เม็ดละ 50 บาท ยาบ้า 10 เม็ดนั้นเสพได้ 3 คนต่อครั้ง เมื่อได้ยาบ้ามาแล้ว ก็จะชวนเพื่อนๆ ไปเสพกันที่หอพักของเพื่อน โดยจะมีการตั้งวงเหล้าสูบบุหรี่กันด้วย จะมีค่าใช้จ่ายในการดื่มเหล้าและเสพยาบ้าประมาณ 1,200 บาทต่อครั้ง เงินที่ใช้มาจากการทำงานเป็นพนักงานในร้านเหล้าที่ฝาง บางครั้งที่ไม่มีเงินไปซื้อยาบ้า น้องสามารถนำมือถือไปวางหรือไปแลกยาบ้าได้ประมาณ 20 เม็ด แต่มือถือนั้นต้องเป็นรุ่นเก่า เพราะคนขายยาบ้าบอกว่า มือถือรุ่นใหม่จะมีระบบ GPS ติดอยู่ กลัวโดนตำรวจตามจับได้...” (ID 052 จังหวัดเชียงใหม่)

“...การเสพยาบ้า จะพากันไปเสพที่หอพักบ้าง บ้านเพื่อนบ้าง ตามหลังบั้งแก๊สบ้างหรือสนาม ตระกร้อหน้าสถานีรถไฟบ้าง โดยยาบ้าไปซื้อจากพ่อค้าคนกลางมาเม็ดละ 150 บาท ซื้อมาครั้งละ 2 เม็ด ซ่อนไว้ในกระเป๋ากางเกง...” (ID 002 จังหวัดเชียงใหม่)

ผลกระทบจากการใช้ยาบ้า

เยาวชนนอกสถานศึกษามองผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเสพยาบ้าด้วยกันทั้งหมด 2 แบบ คือผลกระทบที่เกิดจากการใช้ยาบ้าในเชิงบวกและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการการใช้ยาบ้าในเชิงลบ

เยาวชนที่มีมุมมองในเชิงบวกที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้า ยังคงเป็นเยาวชนที่ยังมีความอยากรู้อยากลองมองยาบ้าเป็นที่ระบายน เป็นที่ผ่อนคลาย และเพื่อความสนุกสนานในกลุ่มเพื่อน

“...สูบครั้งแรกจะรู้สึกกระตือรือร้น ใช้แล้วคลายเครียด สนุกดี ก็เลยใช้เรื่อยมา กินแล้วจะกินเหล้า กินเบียร์ไม่เมา...” (ID 428 จังหวัดขอนแก่น)

ผลกระทบที่เป็นมุมมองในเชิงลบ เยาวชนนอกสถานศึกษาเพียงรายเดียวที่สะท้อนให้เห็นผลกระทบที่เป็นมุมมองในเชิงลบที่เกิดขึ้นจากการใช้ยาบ้า ซึ่งปัจจุบันเยาวชนมีอายุ 19 ปี เคยใช้ยาบ้าครั้งแรกเมื่ออายุ 16 ปี ในปีนี้เริ่มมีอาการปวดหัวและกระสับกระส่าย เมื่อใช้ยาบ้า

“...เป็นนักวิ่ง รุ่นพี่ได้แนะนำให้ใช้ยาบ้า เพราะจะทำให้วิ่งอึด เลยไปซื้อยาบ้ามา 1 เม็ดจากรุ่นพี่ในโรงเรียนที่เป็นคนขายยาบ้า ใช้ครั้งแรกนั้นถึงกับอ้วกแตก วิ่งไม่ได้เลย จึงไม่เสพยาบ้าอีกเลย...” (ID 330 จังหวัดสงขลา)

เยาวชนนอกสถานศึกษากับพฤติกรรมการฉีดยาเข้าสู่ว่างกาย

เยาวชนนอกสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมการฉีดยาเข้าสู่ว่างกายนั้น พบเยาวชนเพียงรายเดียวเท่านั้นที่มีพฤติกรรมดังกล่าว วิธีการฉีดยาเข้าสู่ว่างกาย ด้วยการนำเอายาเข้าไปตำให้ละเอียด แล้วผสมกับน้ำเปล่าฉีดเข้าสู่ว่างกาย วิธีการใช้หรือเสพยาในรูปแบบนี้ ทำเพื่อความสะใจ เพราะเยาวชนได้ให้เหตุผลว่า การเสพยาด้วยวิธีการกินนั้นไม่ทำลายเท่าการฉีด

“...ส่วนสารที่เคยฉีดเข้าสู่ว่างกาย น้องเล่าว่า “ตำยาบ้ำให้ละเอียด เอาผสมกับน้ำเปล่าเหนียวๆ แล้วฉีดเข้าเส้นได้เลย ตอนกินมันไม่แล้วใจ เลยฉีดเข้าเส้นเลย สะใจดี...” (ID 090 จังหวัดเชียงใหม่)

การเป็นผู้เสพยาสู่การเป็นผู้ค้า/ผู้ค้ารายย่อย

การผันตัวจากผู้เสพยาไปสู่การเป็นผู้ค้ารายย่อยของเยาวชนนอกระบบสถานศึกษา เป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องจับตามองและให้ความสำคัญ เพราะจากการศึกษา พบว่า มีเยาวชนนอกสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการผันตัวเองหรือผันตัวเองให้กลายเป็นผู้ค้ารายย่อยหรือเข้าไปสู่วงจรการเป็นผู้ค้ายาเสพติด โดยจะเห็นได้ว่า เยาวชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่นและนครปฐม มีจุดประสงค์ในการเข้าไปเป็นผู้ค้ารายย่อยนั้น ก็เพื่อที่จะสามารถเข้าใกล้และเข้าถึงยาบ้าได้ง่ายขึ้น โดยได้ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนเป็นยาบ้าบ้างและผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่กลับมาจากการเป็นผู้ค้ารายย่อยนั้น เป็นจำนวนเงินที่ค่อนข้างสูง ด้วยความที่เป็นตัวเงินหรือจำนวนเงินที่มีมูลค่าสูงนี้เอง การผันตัวหรือตั้งตัวเองจากผู้เสพยาไปเป็นผู้ค้ารายย่อยจึงเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของเยาวชนนอกระบบสถานศึกษา โดยเฉพาะเยาวชนที่ไม่สามารถที่หันหน้าเข้าหาครอบครัวหรือพึ่งพาคนในครอบครัวได้ เยาวชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ ยืนอยู่บนลำแข้งของตนเอง โดยไม่พึ่งพาครอบครัวหรือผู้ปกครองอีกต่อไป ซึ่งอาจกล่าวโดยภาพรวมได้ว่า ปัญหาทางครอบครัวนั้นเป็นปัจจัยหรือตัวผลักดันหนึ่งให้เยาวชนต้องผันตนเองให้เข้าไปสู่วงจรการเป็นผู้เสพยาเสพติดและการเป็นผู้ค้าสารเสพติดรายย่อย

“...หลังจาก เพื่อนที่เสพยาบ้าด้วยกัน ก็เป็นผู้ขายเสียเอง เลยซื้อได้ง่ายขึ้น แต่มาเมื่อ 2 เดือนก่อน (พ.ย 58) เพื่อนที่เป็น อาสารักษาดินแดน (อส.) ด้วยกันไปทำเสียชื่อ โดยการไปขอแบ่ง เกินหน้าที่ จึงถูกตรวจสอบจาก ตำรวจปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) จึงถูกจับตรวจปัสสาวะ ปัสสาวะเป็นสีม่วง ตอนนี้อยู่คุกคุมประพฤติ...” (ID 425 จังหวัดขอนแก่น)

“...เคยรับจ้างไปส่งยาบ้าถึง 2,000 เม็ด แล้วนำไปส่งให้กับคนซื้อที่ตัวอ้วนผอม ด้ค่าจ้างเป็นยาบ้า...” (ID 052 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ทำอยู่ระยะหนึ่งไม่นานมาก โดยจะเป็นคนคอยประสานระหว่างของจะอยู่ที่เขา เราแค่โทรสั่งให้เขาเอาไปส่งที่ไหน เราเก็บเงินจากลูกค้า โอนให้เจ้าของยากินส่วนต่าง ได้เดือนละเป็นแสน ตอนนี้เลิกแล้ว...” (ID 207 จังหวัดนครปฐม)

ไอซ์

เยาวชนนอกระบบสถานศึกษาเริ่มต้นเข้ามาเกี่ยวข้องกับไอซ์ก็เช่นเดียวกับจุดเริ่มต้นในการเข้าไปเสพยาบ้า คือ ส่วนใหญ่เริ่มต้นเสพยาบ้า เพราะ การชักชวนของเพื่อนและความอยากลอง พฤติกรรมการเสพยาบ้าในเยาวชนกลุ่มนี้ก็เช่นกัน มีทั้งประเภทที่ว่าที่ยังคงเสพยาบ้าอยู่ เพราะมีความเชื่อผิดๆที่ว่า ใช้น้ำไอซ์แล้วผิวจะขาว ใช้น้ำไอซ์แล้วขยันทำงาน ขยันในเรื่องบางเรื่อง เช่น เรื่องบนเตียง เพื่อความกระชุ่มกระชวย และใช้น้ำไอซ์เพราะมีสังคมแวดล้อมอยู่กับคนใช้น้ำไอซ์ด้วยกัน

“...เมื่อตอนอายุ 15 ปี ที่ไม่ได้เรียนแล้ว ได้ลงไปกรุงเทพฯ เพื่อไปทำงาน ไปเป็นกระเป่ารถเมล์ ไปพักกับป้าที่อยู่กรุงเทพฯ ได้คบกับเพื่อนที่อยู่แถวนั้น แล้วได้ไปเที่ยวที่ห้องของเพื่อนรุ่นพี่ เขาหยิบ “โจ” ขึ้นมาสูบ เลยลอง เมื่อได้ลองแล้ว รู้สึกเหมือนกับยาบ้า ชอบ แต่แพง พอกลับมาอยู่ขอนแก่น ก็ยังใช้อยู่ แต่นานๆที เพราะหายาก แต่ก็ใช้เดือนละ 5-6 ครั้ง ซื้อมาครั้งละ 1g โดยหารสองกับเพื่อน (1g ประมาณ 1,500 บาท) โดยใช้เงินเก็บจากการทำงานมาซื้อ หากเงินหมดจะขอพ่อแม่ โดยอ้างว่า จะไปทำงานกลุ่ม ตอนนี้เลิกแล้ว เพราะว่าไม่มีเงิน...”(ID 423 จังหวัดขอนแก่น)

“...เคยเสพยา 5 วันติดต่อกันด้วย แต่เมื่อเสพยาประมาณ 2 ปี รู้สึกว่า ร่างกายนั้นทรุดโทรมลงมาก มีอาการหน้ามืดบ่อย จึงอยากเลิกจึงไปบอกกับคนนั้นว่า จะขอเลิกและออกจากกลุ่ม พี่คนนั้นก็ไม่ได้ว่าอะไร เพียงแต่ขอให้อย่าเอาความลับของกลุ่มไปบอกกับคนอื่นเท่านั้นเอง (กลุ่มนี้มีคนประมาณ 15 คน อาศัยกินนอนอยู่ในบ้านเดียวกัน) ปัจจุบันพี่คนนั้นถูกตำรวจจับแล้ว...” (ID 248 จังหวัดสงขลา)

“...เมื่อตอนอายุได้ 18 ปี ไปอยู่ที่ร้านเกมอินเทอร์เน็ตบ่อยๆ ก็ได้รู้จักและสนิทกับเพื่อนรุ่นพี่คนหนึ่ง ในร้านเกม รุ่นพี่คนนี้ก็ได้ชวนไปเที่ยวเล่นที่บ้าน และรุ่นพี่คนนั้นก็ได้นำไอซ์ที่บ้าน จึงลอง ตอนใช้ครั้งแรกนั้น รู้สึกดีกับการสูบควันไอซ์มาก ทำให้อยากลองอีก และได้ใช้น้ำไอซ์เรื่อยมาจนถึงจนถึงปัจจุบัน เวลาที่ตนและเพื่อนๆชวนกันไปเสพยาไอซ์นั้น จะมีคำเรียกกันลับๆในกลุ่ม(อ.เมืองสงขลา)ของตนว่า “ไปกินมะม่วงกัน” ก็คือการชวนกันไปเสพยาไอซ์นั่นเอง ส่วนไอซ์จะเรียกกันว่า “น้ำ” ไอซ์จะใช้กันตอนหลังเลิกงาน(ตี3) เมื่อสูบแล้วฤทธิ์ของไอซ์จะอยู่ได้ทั้งวัน ใช้น้ำแล้วใจสั้น กระวนกระวาย นอนไม่หลับ แต่จะรู้สึกเพลิน ชอบอารมณ์ตอนสูบควันเข้าปาก และทำให้เล่นเกมได้นานขึ้น แต่ตอนนี้ไม่ได้ใช้น้ำมาเกือบเดือนแล้ว...”(ID 332 จังหวัดสงขลา)

“...เคยชวนเพื่อนสมัยเรียนใช้ไอซ์อยู่บ้าง จะใช้คำพูดประมาณว่า ไม่กล้าหะวะ ตืดหะ โ้บ่ ป็อด...” (ID 207 จังหวัดนครปฐม)

“...เราดูไอซ์ตอนทำงาน ทำอยู่ 8-9 เดือนก็ติดอยู่อย่างนั้น ได้ยาจากรุ่นพี่ที่ทำงานเก่า แถวอ้อมน้อย กระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม พอออกจากงานไม่มีเงิน ก็อยากเลิก ถ้ามีเงินเราคงติดต่อ ในสังคมที่ทำงานเค้าดูดยาเยอะ ง่าย แผนกอื่นก็ดูดี แผนกเราก็ดูดี เรามีเพื่อนอยู่กลุ่มเดียว เพื่อนหายาก...” (ID 217 จังหวัดนครปฐม)

“...ได้มายุ่งเกี่ยวเพราะเพื่อนที่โรงเรียนเป็นคนชวนให้ลอง เมื่อตอนอายุได้ 16 ปีได้ไปเที่ยวที่หอพักของเพื่อน แล้วเพื่อนได้ลองให้เสพยาไอซ์ เพื่อนบอกว่า ใช้แล้วผิวจะขาว จึงสูดควันของไอซ์ไปหลายครั้ง อาการที่เกิดขึ้นจากการเสพยาไอซ์ในครั้งแรกนั้น รู้สึกมีอาการหวาดระแวง คิดมาก ใจสั่น และพูดมาก หลังจากนั้นมาก็เสพยาไอซ์เรื่อยมา แต่จะใช้นานๆครั้ง เพราะใช้แล้วรู้สึกสนุกและเพื่อนก็เอามาให้ใช้ฟรีๆ...” (ID 247 จังหวัดสงขลา)

“...ได้ลองเสพยาครั้งแรกตอนอายุ 14 ปี หลังจากไปเล่นบอลลีตอง ตนเองและเพื่อนๆได้ไปนั่งเล่นกันที่หน้าบ้านของเพื่อน เพื่อนจึงหยิบไอซ์และอุปกรณ์การเสพยาออกมา และถามว่า “ลองไหม” จึงได้เสพยาไอซ์เป็นครั้งแรกในชีวิต ไอซ์สามารถหาซื้อได้ในตัวเมืองหาดใหญ่หรือในชุมชนที่ผมอยู่ก็มีขาย จะซื้อมาครั้งละ 500 บาท ใช้ได้ 2 คน หรือบางครั้งหาไม่คนมากก็จะซื้อมาครั้งละ 1,000 บาท ตอนสูดควันของไอซ์นั้นจะรู้สึกขยันทำงานมาก ทน(เรื่องบนเตียง) ไม่หิวข้าวเพราะกินแล้วไม่ร่อย แต่ตอนนี้เลิกไอซ์มาได้ 2-3 ปีแล้ว เพราะกลัวตำรวจ เปลืองเงินและรู้สึกว่ “มากไป เกินเลยกับชีวิต”...”(ID 335 จังหวัดสงขลา)

“...ที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบันคือไอซ์ ตอนที่อยู่ชุมพรใช้ยาไอซ์หนักมากประมาณ 3G ต่อวัน แต่พอย้ายมานครปฐมก็เหลือประมาณ 500 บาทต่อวัน (ประมาณ 5 ตัก) เริ่มใช้ยาบ้าและกัญชาตั้งแต่ 12 ปี เพราะเห็นคนแถวบ้านใช้เลยอยากลองบ้าง หลังจากใช้ยาบ้าก็เปลี่ยนเป็นยาไอซ์ ปัจจุบันเป็นเด็กเสิร์ฟ ตอนนี้องหน้าก็จะรู้ว่าใครใช้บ้างไม่ใช้บ้าง เลยแบ่งขายให้ลูกค้าตามฉบับบ้าง 300/ 500 บาท แล้วแต่ลูกค้าแต่ไม่เคยขายยก G จัดให้เกล็ดดอยสวย 300 บาทได้ประมาณ 3 ตักซื้อคนกาแพยาที่นครปฐมถูกมาก...” (ID 211 จังหวัดนครปฐม)

“...ไอซ์ ซื้อเป็นห่อเล็ก 200-500 บาทตามแต่เกล็ด ตอนนี้นำแล้วนอนอยู่บ้าน เช็ดแล้ว จ่ายเงินหมดตัว สร้อยแหวนที่สะสมมา เมื่อก่อนใช้แล้วก็ไปเที่ยวผับ ไปโน่นนี่ มีเพื่อนหลายกลุ่มที่ใช้ด้วยกันแยกตามชนิดยาที่ใช้ “สูญเสียชีวิตเลย ไม่เหลืออะไรเลย แหวน เงิน รถจักรยานยนต์ ขายหมด เอาเงินคืนน้ำที่ยัดตำรวจไป เศร้ามาก” เจอเหตุการณ์แบบนี้ก็อยากจะเลิกแต่ไม่อยากบ่าบัดแล้ว ตอนนั้นแม่รู้เลยส่งไปตั้งแต่เล็กๆ หนีออกจากบ้าน แล้วกลับมาใหม่ หนีเพราะแค่อยากออกจากบ้านแล้วก็กลับมา แม่ดูออกว่าติดยาแล้วก็ส่งไปบ่าบัด ไม่ชอบ...” (ID 214 จังหวัดนครปฐม)

“...ไอซ์ ทำให้กระชุ่มกระชวย มีพลัง ใช้กับกลุ่มเพื่อน เพื่อนซื้อมาเผาพอยล์แล้วสูบควัน เราก็นสูบด้วย ตอนนั้น 14-15 ปี...” (ID 216 จังหวัดนครปฐม)

ปริมาณการใช้ไอซ์ของเยาวชนนอกสถานศึกษาส่วนใหญ่จะซื้อมาเสพกันในราคาประมาณ 200-1,000 บาทต่อการเสพในแต่ละครั้ง หรือครั้งละไม่ถึงจี (ไอซ์ 1 จีมีราคาประมาณ 1,500 บาท การซื้อขายมีทั้งแบบจีหรือแบบ “ตัก” (ตักช้อนกาแฟ) ตักละ ประมาณ 100 บาท) ซึ่งราคาของไอซ์ก็จะขึ้นอยู่กับขนาดของเกล็ดไอซ์ ถ้าเป็นเกล็ดสวย ขนาดใหญ่ ก็จะเป็นไอซ์ที่มีคุณภาพและราคาแพง เยาวชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐมสามารถซื้อขายไอซ์ได้ง่ายและซื้อขายกันในราคาถูก ซึ่งสอดคล้องเชื่อมโยงกับบริบทพื้นที่ของจังหวัดนครปฐมอย่างเห็นได้ชัดว่า ด้วยความที่นครปฐมนั้นเป็นเมืองที่อยู่ใกล้กับความเจริญ อยู่ใกล้แสงสี มีสถานประกอบการ เยาวชนสามารถเข้าถึงสถานประกอบการได้ง่ายกว่าวัยรุ่นในพื้นที่อื่นๆ เช่น เชียงใหม่ และจากการศึกษาพบว่า เยาวชนนครปฐมเสพไอซ์หาซื้อได้ในสถานบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ ส่วนในพื้นที่ภาคใต้นั้นสามารถหาซื้อไอซ์ได้ในตัวเมืองขนาดใหญ่

ผลกระทบจากการเสพไอซ์

เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสพไอซ์นั้น ส่วนมากจะได้รับผลกระทบจากการเสพไอซ์ที่เป็นมูมมองเชิงลบ โดยมีอาการต่างๆแสดงออกมา เช่น หน้ามืดบ๋อย ร่างกายทรุดโทรม นอนไม่หลับ กระวนกระวาย อาการหนักขึ้นถึงขนาดที่รู้สึกหวาดระแวง คิดมาก ใจสั่น

“...เมื่อเสพมาประมาณ 2 ปี รู้สึกว่า ร่างกายนั้นทรุดโทรมลงมาก มีอาการหน้ามืดบ๋อย จึงอยากเลิกจึงไปบอกกับคนนั้นว่า จะขอเลิกและออกจากกลุ่ม...” (ID 248 จังหวัดสงขลา)

“...ใช้แล้วใจสั่น กระวนกระวาย นอนไม่หลับ แต่จะรู้สึกเพลิน...” (ID 332 จังหวัดสงขลา)

“...อาการที่เกิดขึ้นจากการเสพไอซ์ในครั้งแรกนั้น รู้สึกมีอาการหวาดระแวง คิดมาก ใจสั่นและพูดมาก...” (ID 247 จังหวัดสงขลา)

ส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเสฟไอซ์ในมุมมองเชิงบวกนั้นก็มิให้เห็นบ้าง โดย เยาวชนนั้น นำเสนอประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ไอซ์คือ ไอซ์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตอนกลางคืน เช่น เยาวชนบางรายที่ทำงานในสถานบริการหรือสถานประกอบการในเวลากลางคืนจะใช้ไอซ์เป็นตัวช่วยในการกระตุ้นร่างกายไม่ให้ง่วงนอน ทำให้เกิดความกระชุ่มกระชวย หรือเสฟไอซ์เพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนานเท่านั้น แต่ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ไอซ์ในเชิงบวกที่เยาวชนนำเสนอมานี้มันเทียบอะไรไม่ได้เลยกับผลกระทบหรือโทษที่เกิดขึ้นกับร่างกายที่เกิดจากการเสฟไอซ์

การเป็นผู้เสฟสู่การเป็นผู้ค้า/ผู้ค้ารายย่อย

ประเด็นนี้คล้ายคลึงกับยาบ้า กระบวนการเริ่มจาก ผู้ค้ารายย่อยของยาบ้า การนำตัวเองเข้าไปอยู่ในวงจรหรือไปพัวพันกับไอซ์ ต้องการเข้าใกล้ไอซ์ให้ได้มากที่สุด การที่ผู้เสฟผันตัวเองเข้าไปเป็นผู้ค้ารายย่อยนั้น นอกจากจะได้เงินจากการค้าและการส่งไอซ์เป็นจำนวนมากแล้ว การได้ไอซ์ฟรีนั้นถือเป็นกำไรที่ได้จากการค้าขายและส่งไอซ์

“...การใช้ยาเสฟติดก็เริ่มจากยาไอซ์ พี่คนนั้นก็ให้ลองเสฟ ก็เลยชอบใจก็เสฟเรื่อยมา เพราะได้ไอซ์มาฟรีๆ ด้วย จากการขายยา เพราะจะมีเศษไอซ์เหลืออยู่เสมอจากการขาย...” (ID 248 จังหวัดสงขลา)

“...เคยเป็นคนจัดหา ส่งยาให้ เหมือนเป็นเอเย่นรายเล็กๆ นกน้อยทำรังแต่พอตัว แต่ตอนนี้ K เสีย (เครดิต) เพราะไปเอายาเพื่อไปปล่อยแล้วเอาตังค์ไปให้เค้า แต่ใช้เงินหมดเลยไม่มีตังค์ไปคืนเขา เครดิตเสียเลยต้องหยุดเป็นเอเย่นรายย่อย...” (ID 212 จังหวัดนครปฐม)

ยาเค

ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมเป็นพื้นที่เดียวที่มีเยาวชนมีพฤติกรรมการใช้ยาเค ส่วนใหญ่เสฟยาเคในผับบาร์ เสฟเพื่อเพิ่มสีสันและความสนุกสนานในการท่องเที่ยวในยามราตรี เพิ่มความสนุกสนานในการเต้น จุดเริ่มต้นการใช้ยาเคเริ่มจากเพื่อนหรือรุ่นพี่ที่รู้จัก เมื่อลองแล้วจึงเกิดอาการสนุกแล้วติดใจ จึงใช้ยาเคนีมาเรื่อยๆ

ส่วนในเรื่องกำลังซื้อหรือความสามารถในการซื้อ เยาวชนที่เสฟเคมีงานประจำเป็นของตนเอง สามารถทำงานหาเงินและมีรายได้เป็นของตนเอง ซื้อยาเคแล้วแบ่งกันกับเพื่อนหรือคนอื่นๆ 2-3 คนเป็นส่วนใหญ่ จะไม่ซื้อแล้วนำเอามาเสฟคนเดียว

“...ใช้ยาเคในผับนี้แหละ เริ่มใช้ตอนนั้นอายุ 16 ปี พี่ที่ชวนเที่ยวชวนใช้ เขาจะเป็นคนซื้อมาให้ แบ่งกันใช้ ไปซื้ดในห้องน้ำ เมาเหมือนกินเหล้า เทียวสนุกดี ใช้ล่าสุดเมื่อวันที่ 13 พ.ย 58...” (ID 208 จังหวัดนครปฐม)

“...ยาเค ใช้ทุกวันที่ทำงานในผ้า จะหารกันกับเพื่อน 3 คน ซื้อมาห่อละ 500 เพื่อเอามาให้ เวฟให้ เสร็จสรรพ ส่วนใหญ่ใช้แอร์พอร์ต (สถานบันเทิง) ตอนที่เริ่มใช้เพราะไปเที่ยวกับเพื่อนแล้วเพื่อนให้ ลอง บอกว่าให้ลอง ลองแล้วเพลิน เต้นได้สนุก ก็เลยใช้มาโดยตลอด ทุกครั้งที่ไปเที่ยวจะใช้กัน 3 คน 1 ห่อ 500 บาท มีบ้างที่ต้องใช้ 2 ห่อเพลินๆ เคยโดนตรวจฉี สพ. โปธิ์แก้ว ตรวจในผ้าส่งเข้า บำบัด แล้วก็แจ้งผู้ปกครอง ไปอยู่บ้านปรานี อยู่ได้ประมาณ 2 สัปดาห์ขอออกให้แม่มายื่นเรื่อง ประกันตัว ปล่อยตัวออกมา แต่ก็จะต้องไปรายงานตัวทุกเดือน แล้วก็ขอตรวจฉี จะกินโซดา เปลาๆ ก่อนไปรายงานตัว 3 ขวด เล่นเคอย่างเดี๋ยวจี้ไม่ม่วง แต่ถ้าเล่นหนม(ยาอี) ฉีจะม่วง เล่นเค อย่างเดี๋ยวจี้ต้องตรวจเลือดถึงจะเจอ...” (ID 213 จังหวัดนครปฐม)

สิ่งที่พบอีกอย่างหนึ่งจากการศึกษาในประเด็นนี้ คือ เยาวชนสามารถเสพยาเคได้อย่างเพลิดเพลิน โดยไม่เกรงกลัวการตรวจจับหรือการสุ่มตรวจปัสสาวะของตำรวจเลย ด้วยความเชื่อที่ว่า “ยาเคไม่สามารถ ตรวจจับหรือตรวจพบได้ในปัสสาวะ เสพหรือใช้ยาเคแล้วไม่ม่วง เหมือนสารเสพติดอื่นๆ จะต้องใช้วิธีการตรวจ เลือดเท่านั้นจึงจะพบว่า มียาเคอยู่ในกระแสเลือด”

กาว/สารระเหย

กาวที่เยาวชนใช้ในการดมส่วนมากเป็นกาว 3K เพราะที่สามารถหาซื้อได้ง่ายตามร้านซ่อมรถ ร้านขาย อุปกรณ์เครื่องมือ ร้านขายวัสดุก่อสร้าง ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ตและมีราคาถูก จึงไม่ใช่เรื่องแปลกหรือ เป็นเรื่องยากอะไร

เยาวชนนอกสถานศึกษาจำนวนไม่มากนักที่เคยดมกาวมาก่อนและเลิกใช้ไป เหตุผล คือ ที่เสพกาวหรือ ดมกาวนั้นก็ เป็นเพียงความอยากรู้อยากลองเท่านั้น ไม่ได้ดมแล้วติด เมื่อรู้ว่าดมกาวแล้วมีอาการเป็นอย่างไร ก็หยุดใช้/เลิกใช้ กับเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ให้เหตุผลว่า ดมกาวแล้วมีอาการ/มีผลกระทบที่ส่งผลเสียต่อร่างกาย แล้วจึงเลิกดม เช่น จิตขั้นหัว รู้สึกว่าตนเองโง่งขึ้น แสบจมูก เพราะว่าดมกาวหรือมีปัญหาทางจมูกร้ายแรง เช่น เป็นไซนัส มีปัญหาเกี่ยวกับทางเดินหายใจ เป็นต้น

ในกรณีที่เยาวชนที่ยังใช้หรือดมกาวอยู่นั้น จะมีจำนวนที่มากกว่าคนที่เคยดมกาวและเลิกดมไปแล้ว อยู่มาก ซึ่งเหตุผลที่พวกเขายังคงดมกาวอยู่คือ หาซื้อได้ง่าย ที่ไหนก็มีขาย ดมกาวแล้วรู้สึกผ่อนคลาย หายเครียด เยาวชนบางราย หากไม่ดมกาวหรือหยุดการใช้กาวแล้วจะเกิดอาการที่ผิดปกติ คือ เครียด มือสั่น ขาสั่น

สำหรับวิธีการชวนเพื่อนหรือชวนกลุ่มเดียวกันไปเสพหรือดมกาว เยาวชนจะมีคำศัพท์หรือคำที่ใช้เรียก เฉพาะในกลุ่มของเขาเอง

“...ดมกาวก็ลองกับเค้าไป ดมตอนแรกก็จิตขั้นตมอมเลย แล้วก็ลอย เหมือนดิ่งดาว แต่ไม่ติดนะ เคย ดมครั้ง สองครั้งเฉยๆ มีความสุขดี...” (ID 228 จังหวัดเชียงใหม่)

“...มาใช้กาวที่จังหวัดขอนแก่น เพราะ ได้ไปทำงานเป็นพนักงานเทคนิค และได้เข้าแก๊งค์ตลาดสด เพื่อนๆในแก๊งค์เสพกาว ตนจึงขอลอง ใช้ครั้งแรก รู้สึกแสบจุก เลยรู้สึกไม่ชอบเท่าไร ก็เลยไม่ได้ใช้ต่อมา...” (ID 427 จังหวัดขอนแก่น)

“...เริ่มดมกาวตอนอายุ 12 ปี กับเพื่อน 8 คน ดมกาววันละ 1 กระป๋อง โดยที่จะขอเงินแม่กับยาย เอาไปซื้อกาว (ไม่มีใครรู้ว่าเอาไปซื้อกาว)...” (ID 426 จังหวัดขอนแก่น)

“...ดมเมื่อตอนอายุ 17 ปี จากการเห็นรุ่นพี่และเพื่อนๆแถวๆบ้านดม ในครั้งแรกนั้น มีความรู้สึกเหมือนเมาเหล้า เลยไม่ชอบ...” (ID 423 จังหวัดขอนแก่น)

“...จะไปดมกันที่ใต้สะพานนารัฐ ที่มีตึก คนไม่เยอะดี ดมแล้วรู้สึกลอยๆ มันถูกดี มันซื้อได้ง่ายอะ พี่ เข้าร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ก็ได้ละ ซื้อง่ายมากๆ พี่ เมื่อถามถึงวิธีดมกาว น้องเขาบอกว่า “เอาใส่ถุง แช่วๆอะ พี่ หรือใส่ถุงมัดแกงจืด ละก็ดมเลย หอมดี ซีนจายยยยย เนี่ยพี่เดี่ยวตอนเย็นๆค่าๆ เดี่ยวพวกผมไปกับเพื่อนละ” วิธีชวนเพื่อนดมกาวทำยังไง “คำสั้นๆเลยนะ พี่ เดอร์มัยๆๆๆ?” เมื่อถามว่า ทำไมต้องพูดสั้นๆ “เดี่ยวคนอื่นเขาก็รู้หมดสิพี่ว่าพวกผมนัดกันไปทำอะไรกัน...” (ID 092 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ดมกาวเพราะมีเรื่องเครียดไม่สบายใจจากที่บ้านหรือเรื่องแฟน โดยน้องพูดว่า “บะม่วนใจ๋ เขา ดมไปมันก่เยื่อเฮาเป็นผีบ้า ม่วนใจดี พอถามว่าแล้วน้องไปใช้กันที่ไหนหรอ น้องก็บอกว่าก็ ที่ห้างสรรพสินค้ากลางเมือง ตรงบริเวณตู้คาราโอเกะชั้น 1 ทางเข้าด้านหลัง โดยน้องพูดว่า ก่เข้าไป ตามจ๊อก ตามแจ่ง ละกะใส่เลย “มันม่วน มันดิงดาวได้ ครั้งแรกที่ดมมีความรู้สึกว่ามันหอมดีและ รู้สึกติดใจมาก วิธีการดมคือ น้องไปหาซื้อกาว 3K จาก บิ๊กซีตอนจัน หรือกาดสันป่าข่อย หรือ บางครั้งก็มาขอจากพี่ที่เป็นรักษาการแทนของกลุ่มหัวรุนแรง โดยวิธีการดมคือ เอากาวใส่ถึง พลาสติก พกใส่กระเป๋าตลอดเวลา เวลาอยากดมก็หาที่แอบแล้วดมเลย โดยดมจากกาวที่เป็นสี ใส จนกาวกลายเป็นสีขาวติดถุงพลาสติก หรือดมจนไม่มีกลิ่น จะใช้ทุกครั้งที่มาห้างสรรพสินค้า กลางเมือง เคยมากที่สุด คือ 1 กระป๋อง หมดภายในวันเดียว...” (ID 110 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ส่วนใหญ่ที่น้องใช้เป็นประจำ คือ กาว เนื่องจากได้ง่ายและราคาถูก ทุกวันจะต้องดมกาว วันไหน ไม่ได้ดมจะเครียด จะมีกลิ่น ขาสั้น ปกติก็จะดมกาวที่หอเลยเพราะแม่เลิกงานก็ตี 5 ไฉนเลย หรือไม่ ก็พกมาดมกับเพื่อนที่ห้องคาราโอเกะที่กาดสวนแก้ว หรือที่ลับตาคนอยากดมก็เอาออกมาดมเลย ดมจนมันเป็นคราบสีขาวๆติดถุง ดมจนมันไม่มีกลิ่น...” (ID 111 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ดมกาวโดยจะให้เพื่อนที่ดูมีอายุเป็นคนไปซื้อที่ร้านขายเครื่องมือช่างอำเภอฝาง กาวที่ซื้อนั้นยี่ห้อ 3K 1กระป๋องสามารถดมได้ประมาณ 10 คน ใช้กันในกลุ่มเพื่อนๆวันละ 2 กระป๋อง...” (ID 052 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ใช้ทุกวันจะไปซื้อตามร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้างกระป๋องละ 50 บาท ใช้วันละ1กระป๋อง...” (ID 002 จังหวัดเชียงใหม่)

วิธีการดมกาว/เสพกาว

วิธีการใช้/ดมกาวส่วนใหญ่มีวิธีการดมกาวแบบปิด คือ นำกาว 3K ที่ซื้อมานั้นเทใส่ถุงพลาสติกหรือถุงก๊อบแก๊บหรือถุงทิวใส่ของทั่วไป ซึ่งจะพกติดตัวตลอดเวลา เมื่ออยากดมก็จะไปหาที่ทางหรือมุมของตนเอง โดยจะดมกาวที่เทลงในถุงพลาสติกที่เป็นสีใสๆจนกาวกลายเป็นสีขาวติดถุงหรือจะดมจนกาวนั้นไม่มีกลิ่น ปริมาณการใช้ก็จะมากน้อยแตกต่างกันไป เช่น เยาวชนบางรายดมกาววันละ 1 กระป๋องหรือหากมีจำนวนเพื่อนร่วมดมเยอะก็จะดมกาวกันวันละ 2 กระป๋อง เป็นต้น ราคา กาว 3K ประมาณ 50 บาท

ผลกระทบจากการดมกาวในมุมมองเชิงลบ

เยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากการดมกาว ผลกระทบและอาการที่เกิดขึ้นคือ มือสั่น ขาสั่น แสบจมูก หายใจไม่ถนัดหรือรู้สึกวุ่นๆ ตนเองง่วงซึม เพราะใช้หรือดมกาวมากเกินไป

“...เมื่อถามถึงผลกระทบ ก็เนี่ยพี่ ผมเคยใจ 5555 จมูกผมถึงไม่ค่อยดี หายใจไม่ค่อยถนัดเท่าไรหรอก เหมือนเป็นไซนัสครับพี่...” (ID 092 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ทุกวันจะต้องดมกาว วันไหนไม่ได้ดมจะเครียด จะมือสั่น ขาสั่น...” (ID 111 จังหวัดเชียงใหม่)

3.3.2 พฤติกรรมการใช้ยารักษาโรคในทางที่ผิด

ยาโปรโคดีลและยาทรามาดอล

ยาโปรหรือโปรโคดีล คือ ยาแก้แพ้ ชนิดน้ำ ที่มีฤทธิ์ทำให้เกิดอาการง่วงซึม หากนำมาผสมกับยาทรามาดอลที่เป็นยาแก้ปวดชนิดรุนแรง มีลักษณะเป็นเม็ดแคปซูล โดยการผสมจะใช้ผงยาที่อยู่ในแคปซูล (อ้างอิง หนังสือยารักษาโรคผิดแผน) และยาโปรโคดีลมาผสมกับน้ำอัดลมหรือยาแก้ไอ ก็จะได้ยาที่ในกลุ่มวัยรุ่นเรียกกันสั้นๆว่า “ยาโปร(โปรโคดีล)” โดยมีฤทธิ์ทำให้เกิดการมึนเมาเหมือนการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ แต่จะไม่มีกลิ่นแอลกอฮอล์ ไม่มีติกรึ ตรวจจับการใช้สารเสพติดด้วยวิธีการตรวจปัสสาวะก็จะไม่พบหรือเอาผิดไม่ได้ว่า ได้ดื่มหรือเสพสารเสพติดมา ด้วยเหตุนี้เองยาโปรโคดีลจึงเป็นที่นิยมในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นเป็นอย่างมาก

“ลีน” เป็นเครื่องดื่มสารเสพติดที่มีส่วนผสมที่ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกับยาโปร/โปรโคดีล เพียงแต่ว่าลีนนั้นจะมีส่วนผสมที่แตกต่างออกไปจากยาโปร/โปรโคดีลเพียงเล็กน้อย คือ ส่วนผสมหลักของลีนโดยมากจะเน้นไปที่การเอาน้ำองุ่น น้ำผลไม้มาเป็นส่วนผสมหลัก โดยจุดเด่นของลีนจะมีสีม่วงของน้ำองุ่น น้ำน้ำองุ่นหรือน้ำผลไม้ที่นำมาผสมกับยาโปรโคดีลและยาทรามาโดลก็จะได้เป็นเครื่องดื่มลีน เยาวชนที่ใช้ลีน ส่วนหนึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจาก MV ของวงดนตรีใต้ดิน illslick ในเพลง leanin remix เพลงนี้ทำให้เกิดการแพร่กระจายและทำให้การใช้ “ลีน” นั้นขยายตัวเป็นวงกว้างมากขึ้นในกลุ่มเยาวชน

“...เคยลองกินโปรฯ ใช้ยาแก้ไอผสมกับโค้ก กินแล้วมันเมาๆ ลอยๆ เราไม่ชอบเลยเล็ก...” (ID 220 จังหวัดนครปฐม)

“...ตอนอายุ 15 ปี เป็น “โปร” เห็นรุ่นพี่ในหมู่บ้านที่กรุงเทพกินกัน จึงขอลองกินบ้าง กินแล้วอร่อยดี จึงกินเรื่อยมา ปัจจุบันย้ายมาอยู่เชียงใหม่ก็ยังกินโปรแทบทุกวัน หรือบางครั้งก็ให้เพื่อนส่งยาโปรโคดีลกับโดมที่บจกจากกรุงเทพก็มี แต่ส่วนใหญ่จะดื่มโปรมากกว่าน้ำดื่มกระท่อม เพราะหาซื้อได้ง่ายในเชียงใหม่...” (ID 263 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ลีน เกิดจากการที่หนึ่ง ดูYouTube ของ illslick ชื่อว่าเพลง leanin remix จึงเกิดความสงสัยและน้องๆที่ “บ้านเรา” บอกว่าผสมเป็น เลยรู้สึกว่าจะลองจึงออกเงินกันคนละ 200 บาท*4 คน ไปหาซื้อส่วนผสมมาได้ 3 ชุด โดยไปซื้อ โปรโคดีลกับทรามาโดล ที่ร้านขายยา ตำบลโนนทัน กินครั้งแรกรู้สึกมันหัว เมาๆ แต่ก็ชอบ แต่ก็ไม่ได้กินบ่อย และก็ยังไม่ได้คิดที่จะเลิก เพราะมันอร่อย หาซื้อไปซื้อที่ร้านขายยาก็ได้แล้ว...” (ID 427 จังหวัดขอนแก่น)

“...ลีน ก็ใช้ครั้งแรก ตอนอายุ 17 ปี เพื่อนเอามาให้ลองตอนปีใหม่ ตอนกินเหล่าลองกับเพื่อนๆในห้องพัก เพื่อนเอามาให้กินแบบผสมแล้ว กินแล้วรู้สึกดี ก็เลยกินมาเรื่อยๆ...” (ID 423 จังหวัดขอนแก่น)

“...โปร ลองครั้งแรกตอนอายุได้ 18 ปี เกิดจากเพื่อนที่อยู่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วมาเรียนที่นี่ ได้ดื่มโปรกันที่หอ จึงขอลองดื่มดูบ้าง ตอนนั้นเป็นตอนเที่ยง เมื่อกลับบ้านในตอนเย็นก็เกิดอาการอ้วก ตื่นเช้ามาก็อ้วกอีก เลยไม่ชอบและไม่กินอีกเลย...” (ID 247 จังหวัด สงขลา)

“...ตอนอยู่ ม.2 นั้น ก็เป็นครั้งแรกที่ได้ลองใช้ “ลีน” จากที่ลูกพี่ลูกน้องชวนกิน ผสมในแก้วสเลอบี้แก้วใหญ่ได้แก้ว ดื่มกินกัน 2 คน รู้สึกว่า มันเมา ลอยสบายๆ ชอบมาก แต่ก็ไม่ได้กินอีก เพราะไม่มีเงินไปซื้อ...” (ID 330 จังหวัดสงขลา)

เยาวชนบางรายได้รับอิทธิพลการดื่ม/เสพยาโปรโคดีลมาจากเพื่อนรุ่นพี่ที่อยู่กรุงเทพมหานคร แต่เมื่อย้ายมาเชียงใหม่ก็ยังคงใช้ยาโปร/โปรโคดีลอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากส่วนผสมของยานี้สามารถหาซื้อได้ง่าย

ส่วนผสมของยาโปรโคดีวและลิน

ยาโปร/ลิน มีสูตรที่ไม่ตายตัว แล้วแต่ผู้เสพว่าจะมีสูตรประจำแตกต่างกันออกไปอย่างไร ซึ่งในการใช้ยาโปร/โปรโคดีวในแต่ละพื้นที่ก็จะมีส่วนผสมหรือส่วนผสมที่แตกต่างกัน บางรายเติมเครื่องดื่มบำรุงกำลังเข้าไปบ้างหรือบางรายผสมผงชาลิปตันลงไปบ้าง เยาวชนเชียงใหม่ได้เพิ่มตัวยาคีที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น คือ ยาโดมิแท็บผสมแทนทามาดอล ทำให้มากกว่ายาทรามาดอล

“...พวกยาโปรโคดีวและโดมิแท็บ มากกว่าทรามาดอล ซื้อได้ที่ร้านขายยาแถวตลาดสันติธรรม โปรโคดีวขวดละ 50 กว่าบาท โดมิแท็บแผงละ 60 บาท (มี 20 เม็ด) เมื่อได้ยามา ก็จะไปผสมกับผงชาลิปตันและน้ำเปล่าหรือบางครั้งถ้าไม่มีผงชาลิปตัน ก็ใช้โค้กไม่ก็แป๊ปซี่ขนาด 2 ลิตรมาผสม...” (ID 263 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ส่วนผสมของโปรในครั้งนั้นคือ ยาทรามาดอล 10 เม็ด แกะเอาแต่ผงข้างในผสมลงใน M150 (เครื่องดื่มชูกำลัง) เขย่าให้เข้ากันแล้วดื่ม 1 ชุดดื่มกัน 3 คน...” (ID 247 จังหวัด สงขลา)

“...ให้ไปซื้อยาทรามาดอลมา 10 เม็ด เมื่อได้ยามา ตนเองและลูกพี่ลูกน้อง ก็นำยามาผสมกับโค้ก น้ำอุ่น น้ำแข็ง เกลือและมะนาว ผสมในแก้วสเลอบบี้แก้วใหญ่ได้ 1 แก้ว...” (ID 330 จังหวัด สงขลา)

เยาวชนนอกสถานศึกษาส่วนใหญ่ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องของสารเสพติดเพราะเยาวชนเหล่านี้มีบริบทแวดล้อมหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ล้อมรอบไปด้วยสิ่งล่อที่พาให้เขาเข้าไปเกี่ยวพันหรือเชื่อมโยงกับยาบ้าหรือสารเสพติดอื่น ๆ นั้นเอง ดังนั้นสิ่งแวดล้อมหรือบริบทแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัวเยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญหรือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง หากต้องการแก้ไขปัญหาเยาวชนกับยาเสพติด

3.4 เครือข่ายทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน

เยาวชนนอกสถานศึกษาทุกพื้นที่ต่างมีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายทางสังคม ซึ่งภายใต้การรวมกลุ่มนั้นเยาวชนที่เป็นสมาชิกต่างมีบทบาทหน้าที่ภายในที่แตกต่างกัน การรวมกลุ่มของเยาวชนจะประกอบด้วยการรวมกลุ่มที่เป็นกิจลักษณะ คือ มีชื่อกลุ่ม มีผู้นำกลุ่มที่คอยดูแลตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญและมีผู้ตามของกลุ่มที่คอยเป็นกำลังเสริมหรือเป็นผู้คอยสนับสนุน และการรวมกลุ่มที่ไม่เป็นกิจลักษณะ คือ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์แบบเพื่อนไม่มีรูปแบบ ไม่มีใครเป็นผู้นำ ไม่มีใครเป็นผู้ตาม ปะปนกันไป ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็จะมี ความแตกต่างกัน การรวมกลุ่มที่เป็นกิจลักษณะจากการศึกษานี้มีความโดดเด่นมากในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นและเชียงใหม่

การศึกษาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น พบว่า เยาวชนมีการรวมตัวเป็นแก๊งที่มีกิจลักษณะอยู่มาก ได้แก่ แก๊งมั่งกรดำ แก๊งตลาดสด แก๊ง SL(แก๊งสามเหลี่ยม) แก๊งคิ้วยักษ์ แก๊งลายไทย แก๊งโอสถ แก๊งสับราง แก๊งเหล็กตัน

แก๊งเหล็กหลอม แก๊งสับประรด แก๊งOSALA และแก๊งเพลย์บอย เป็นต้น แต่ละแก๊งที่กล่าวมานี้ ต่างมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น แก๊งสับประรด แก๊งเหล็กตันและแก๊งเหล็กหลอม เป็นกลุ่มแก๊งที่มีผู้นำเป็นคนเดียวกัน แก๊งลายไทยและแก๊งโอสถสองแก๊งนี้เป็นคู่อริมีความขัดแย้งกัน เป็นต้น แก๊งมังกรดำจัดเป็นแก๊งที่ใหญ่ มีจำนวนสมาชิกมาก กว้างขวางเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในพื้นที่ ได้รับการยอมรับและถูกเชื่อถือมากในระดับหนึ่ง

ในช่วงเวลาที่ศึกษาพื้นที่ขอนแก่นมีการพยายามในการจัดการปัญหาการรวมกลุ่มของเยาวชนนอกสถานศึกษาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ด้วยการจัดทำโครงการความร่วมมือระหว่างผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 (บ้านสามเหลี่ยม) ร่วมกันกับศูนย์สร้างโอกาสเด็กและเยาวชน “บ้านเรา” และอดีตหัวหน้าแก๊งมังกรดำ (ในฐานะ NGO) ซึ่งโครงการนี้สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในพื้นที่ได้ในระดับหนึ่ง คือ สามารถสลายกลุ่มแก๊งนำเยาวชนที่อยู่คนละกลุ่มแก๊งกัน เดิมเป็นคู่อริกัน จากเดิมที่แค่เจอหน้ากัน มองหน้ากันนิดเดียวก็ถึงกับจะฆ่ากันตายไปข้างหนึ่ง ให้นั่งคุยกันได้ มาเป็นเพื่อนกัน เปิดโอกาสให้เยาวชนที่ถูกตีตราว่าเป็นเด็กเลว เด็กเกเรได้มีพื้นที่ หรือเป็นการเปิดช่องว่างให้เยาวชนเหล่านี้มีโอกาสได้พูดและแสดงความคิดเห็นในมุมมองของพวกเขาเองบ้าง ถือว่าเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มเยาวชนให้เกิดขึ้นแล้ว เพราะ เยาวชนยอมที่จะทราบและเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวพวกเขาเองเป็นอย่างดี การสร้างโครงการความร่วมมือนี้ เพื่อให้เยาวชนนั้นร่วมกันแก้ไขปัญหของตนเอง จึงดูเหมือนว่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด

พื้นที่เชียงใหม่เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีเครือข่ายและการรวมกลุ่มของเยาวชนรองลงมาจากพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เครือข่ายและการรวมกลุ่มของเยาวชนในเชียงใหม่จะมีบริบทที่หลากหลาย มีเรื่องชาติพันธุ์และความเป็นพหุวัฒนธรรมอยู่มาก ทำให้ลักษณะกลุ่มหรือแก๊งที่ไม่เป็นกลุ่มแก๊งที่ไม่ค่อยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเหมือนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น กลุ่มแก๊งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายและมีกิจกรรมเป็นของตนเอง จะมีเพียงแก๊งหัวรุนแรงและแก๊ง Amity เท่านั้นที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอยู่บ้าง โดยความเชื่อมโยงกันของทั้ง 2 กลุ่ม คือ แก๊ง Amity เคยเป็นสมาชิกของแก๊งหัวรุนแรงมาก่อนด้วยความที่จำนวนเยาวชนหญิงในแก๊งหัวรุนแรงน้อยถึงแยกกลุ่มเฉพาะผู้หญิงออกมาตั้งแก๊งใหม่ในชื่อว่าแก๊ง Amity โดยมีการ กำหนดบทบาทการยอมรับซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม

ส่วน คือ แก๊งมโนรมณ์ แก๊งที่มีกิจกรรมเป็นของตนเองที่เห็นได้ชัด คือ การเลี้ยงม้าที่สนามม้า เท่านั้น ไม่ได้ไปยุ่งหรือก้าวร้าวกับกลุ่มแก๊ง

กิจกรรมที่ทำร่วมกันภายในกลุ่มแก๊ง ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการพูดคุยกัน ชักชวนกันดื่มเหล้า สูบบุหรี่หรือชักชวนกันเสพยาเสพติด มีบ้างที่กลุ่มแก๊งจะเป็นคู่อริกัน เช่น แก๊งหัวรุนแรงมักมีเรื่องทะเลาะและทำร้ายร่างกายกันกับแก๊งกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ แก๊งของกลุ่มคนไทใหญ่นี้รู้จักกันดีในชื่อของ “แก๊งชามูไร” ซึ่งมีพฤติกรรมไล่ฟัน ไล่แทงกลุ่มแก๊งเยาวชนอื่นๆ และนอกเหนือจากกลุ่มแก๊งที่เป็นทางการเหล่านี้ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ยังพบกลุ่มแก๊งที่รวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ ไม่ได้มีการกำหนดหรือตั้งชื่อกลุ่มที่แน่นอน โดยเป็นเพื่อนและชวนมารวมตัวกัน เพื่อการพูดคุยหรือสนทนากันหลังเลิกเรียนเท่านั้น ไม่มีใครเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ทุกคนในกลุ่มจะมีความเท่าเทียมและช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม

เครือข่ายสังคมเยาวชนนอกระบบการศึกษาเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ใน 4 พื้นที่ที่ทำการศึกษาร้อยละ 19.7 โดยนิยามมีกิจกรรมร่วมกันเกือบทุกวัน ร้อยละ 41.4 (ดื่มเหล้า ดมกาว กินใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ สูบกัญชา เสพยาบ้า เล่นเกมออนไลน์ ซึ่งรถจักรยายนต์ ทะเลาะวิวาทกับคู่อริ) ส่วนใหญ่มีสถานะภาพเป็นผู้ตามของกลุ่มร้อยละ 48.9 เป็นตัวเชื่อมประสานกลุ่มร้อยละ 23.9 รู้จักสมาชิกกลุ่มอื่นทั้งในพื้นที่เดียวกันและต่างพื้นที่ร้อยละ 20.6 (ตาราง 11) วิธีการรู้จักส่วนใหญ่เป็นเพื่อนที่เคยเรียนด้วยกัน เพื่อนข้างบ้าน เพื่อนที่ทำงานด้วยกัน การรวมกลุ่มหรือเป็นแก๊งเดียวกันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบของเพื่อช่วยเพื่อน เพื่อนนำเพื่อนตาม ศัตรูเพื่อนถือเป็นศัตรูเรา จุตรวมตัว สถานที่สำหรับทำกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ เป็นสถานที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงเครือข่ายสังคมระหว่างกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะ อย่างเช่น สะพานข้ามแม่น้ำ ริมบึงที่เป็นสถานที่พักผ่อนของคนในจังหวัด ถนนชุปเปอร์ไฮเวย์ ลานจอดรถของห้างสรรพสินค้า ห้องคาราโอเกะแบบหยดเหรียญ ร้านเกม สนามกีฬา สนามม้า หลังโรงเรียน ตลาดสด เป็นต้น ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้มีผลต่อการนำไปสู่ปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพโดยเฉพาะ การเล่นเกมออนไลน์แข่งกันแพ้ชนะมีเงินพนัน หรือยาเสพติด การเรียนรู้วิธีการแต่งรถจักรยายนต์สำหรับซึ่งทั้งเพื่อขี่เล่นแบบเร็ว หรือเพื่อการแข่งขัน การใช้สารเสพติดมีก็แบ่งกันเสพ หรือรวมเงินกันไปซื้อมาเสพ เครือข่ายทางสังคมเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักค้ายาบ้ารายย่อยและรายใหญ่

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละการเป็นสมาชิกลักษณะเครือข่ายจำแนกตามพื้นที่

	พื้นที่				รวม
	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	นครปฐม	
จำนวน	371	436	347	219	1,373
เป็นสมาชิกกลุ่ม	74(19.9)	110(25.2)	8(2.3)	78(35.6)	270(19.7)
มีสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน	8(2.2)	32(7.3)	1(0.3)	15(6.8)	56(4.1)
มีสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ต่างกลุ่ม	4(1.1)	10(2.3)	1(0.3)	9(4.1)	24(1.7)
วิธีการการรู้จักกลุ่ม/เครือข่าย					
มีส่วนร่วมเป็นเพื่อนที่เคยเรียนมาด้วยกัน	31(8.4)	72(16.5)	5(1.4)	41(18.7)	149(10.9)
มีส่วนร่วมเป็นพี่น้องในครอบครัวเดียวกัน	2(0.5)	4(0.9)	1(0.3)	7(3.2)	14(1)
เป็นพ่อ-แม่	0(0)	2(0.5)	0(0)	1(0.5)	3(0.2)
เป็นลูกของลุง ป้า น้า อา	0(0)	11(2.5)	0(0)	3(1.4)	14(1)
เป็นเพื่อนบ้านข้างๆ	8(2.2)	42(9.6)	0(0)	23(10.5)	73(5.3)
เป็นเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน	10(2.7)	17(3.9)	0(0)	10(4.6)	37(2.7)
เคยเล่นกีฬาด้วยกัน	3(0.8)	15(3.4)	0(0)	6(2.7)	24(1.7)
การแนะนำของเพื่อน	18(4.9)	42(9.6)	0(0)	15(6.8)	75(5.5)
เคยตามจับ(เพศตรงข้าม)	0(0)	5(1.1)	0(0)	0(0)	5(0.4)
เคยตามจับ(เพศเดียวกัน)	1(0.3)	1(0.2)	0(0)	0(0)	2(0.1)
เป็นแฟนกัน	0(0)	7(1.6)	0(0)	1(0.5)	8(0.6)
มีส่วนร่วมอื่นๆ	10(2.7)	6(1.4)	2(0.6)	7(3.2)	25(1.8)

ตาราง 11 (ต่อ)

	พื้นที่				รวม
	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	นครปฐม	
จำนวน	371	436	347	219	1,373
สถานภาพในกลุ่ม(ก)	74	110	8	78	270
เป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือนำกลุ่ม	2(2.7)	12(10.9)	0(0)	11(14.1)	25(9.3)
เป็นผู้ตาม	60(81.1)	37(33.6)	3(37.5)	29(37.2)	129(47.8)
เป็นแกนนำ	0(0)	12(10.9)	0(0)	6(7.7)	18(6.7)
เป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างกลุ่ม	2(2.7)	38(34.5)	1(12.5)	22(28.2)	63(23.3)
อื่นๆ	7(9.5)	8(7.3)	4(50)	10(12.8)	29(10.7)

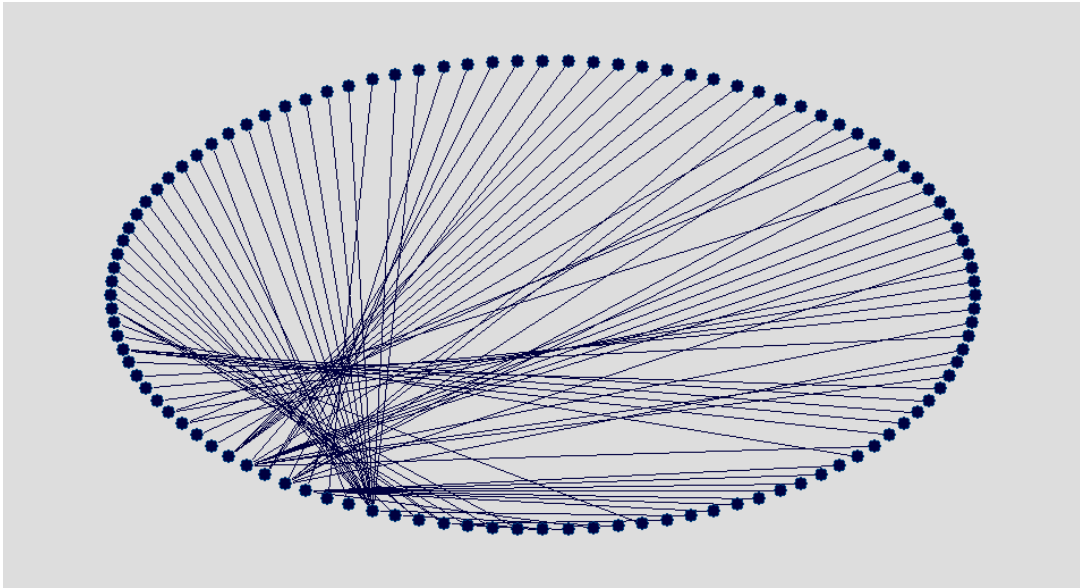
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเครือข่ายสังคมโดยทฤษฎีกราฟเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของเยาวชนนอกสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ (ภาพ 2 -3) โดยเยาวชนมีการรวมตัวเป็นกลุ่มแบบกระจายเป็นกลุ่มเล็ก การเชื่อมประสานระหว่างกลุ่มมีเพียงเล็กน้อยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งพบว่าเครือข่ายสังคมของเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ (0.1730) มีความเป็นจุดศูนย์กลางของการเชื่อมโยงมากกว่าขอนแก่น (0.0894) สมาชิกที่เป็นสะพานสำหรับเชื่อมกลุ่มต่างๆของเชียงใหม่ (0.0323) มากกว่าขอนแก่น (0.0088)

“เพื่อนในกลุ่มเป็นคนชาย” “ชายย่ำให้คนทั้งในและนอกแก๊ง” “เป็นคนคอยประสานระหว่างตัวใหญ่ ของอยู่ที่เขา แคโทรส่งแล้วบอกว่าให้ส่งของที่ไหน”

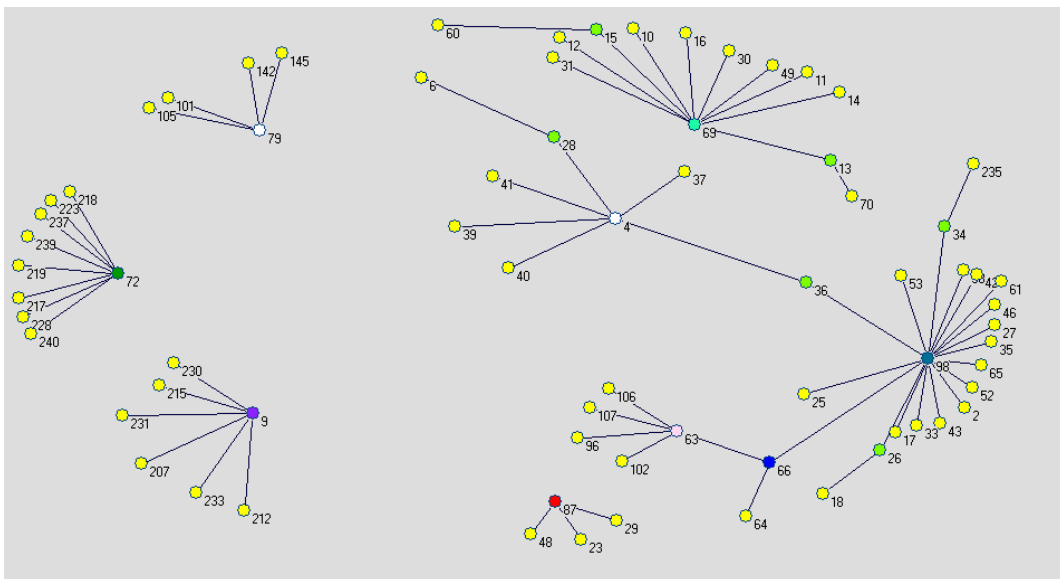
การเป็นสมาชิกเครือข่ายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยง คือ การใช้สารเสพติดในชีวิต ระดับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และการใช้สารเสพติดชนิดใดๆ การมีปัญหาจากการติดเกม การเคยมีประสบการณ์เล่นพนัน การซึ่งรถจักรยานยนต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยการเป็นสมาชิกเครือข่ายสังคมมีความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดระดับสูง 1.5 เท่า มีปัญหาจากการติดเกม 6.3 เท่า ซึ่งรถจักรยานยนต์ 4.0 เท่ามากกว่าคนที่ไม่เป็นสมาชิกเครือข่าย

เครือข่ายทางสังคมของเยาวชนนอกสถานศึกษา โดยเยาวชนพอใจที่จะมีความสัมพันธ์กับเยาวชนคนอื่นที่มีความคล้ายคลึงกันทั้งเพศ อายุ ความชอบเช่น ดื่มเหล้า เล่นเกม ใช้สารเสพติด ซึ่งรถจักรยานยนต์เป็นต้น ใช้ภาษาเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเลียนแบบ ความเป็นพวกพ้อง ก่อเกิดความนับถือ ความจงรักภักดีและสนับสนุนพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการที่จะลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของเยาวชนนอกสถานศึกษาควรที่จะลดทอนพื้นที่การรวมกลุ่มของเยาวชน หรือในทางกลับกันใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แนวคิดของแกนนำกลุ่ม เยาวชนที่ประสานระหว่างกลุ่ม

ภาพ 2 แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายเยาวชนนอกสถานศึกษา

ภาพ 3 แสดงเครือข่ายเยาวชนนอกสถานศึกษาภายในกลุ่ม และการเชื่อมระหว่างกลุ่ม

ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นนั้นมีการทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนอยู่ด้วย เป็นโครงการเชื่อมโยงและละลายพฤติกรรมของเด็กแก๊งต่างๆ ในพื้นที่ให้หันมาเข้าหากัน ร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน โดยกิจกรรมที่ใช้ในการเชื่อมเยาวชนแต่ละแก๊งนั้นได้แก่ การแข่งกีฬาชุมชน การแข่งกีฬาระหว่างแก๊ง การดำเนินโครงการดังกล่าว นับว่าประสบความสำเร็จอยู่ในระดับหนึ่ง เห็นได้จากการหันมาสมานฉันท์กันระหว่างแก๊ง OSALA กับ แก๊ง SL การดำเนินกิจกรรมนี้เป็นการดำเนินการด้วยความร่วมมือกันระหว่างผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บ้านสามเหลี่ยม ศูนย์สร้างโอกาสเยาวชน “บ้านเรา” และหัวหน้าแก๊งม้งกรดำ

พื้นที่จังหวัดนครปฐมจากข้อมูลเชิงลึกที่ได้มา นอกเหนือจากแก๊งชาเล็งและแก๊งขาม้าแล้ว ก็ยังมีการรวมกลุ่ม รวมตัวของเยาวชนอยู่ในพื้นที่ แต่จะเป็นการรวมตัวแบบไม่เป็นทางการ คือ เป็นการรวมตัวแบบไม่มีชื่อกลุ่ม รวมตัวพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อนสนิท เพื่อนแถวบ้าน เพื่อนที่ทำงานและมีหลายคนที่ถูกสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ไม่เป็นสมาชิกของกลุ่มใดด้วย ในการรวมกลุ่มนั้น ไม่มีใครเป็นผู้นำและผู้ตามแต่อย่างใด เป็นเพื่อนกันหมด สถานที่ในการรวมกลุ่ม/รวมตัวก็จะเป็นสถานที่ในชุมชนหรือสถานที่ใกล้ๆบ้าน ร้านประจำ เป็นต้น

พื้นที่จังหวัดสงขลาเยาวชนทุกคนบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า “ที่นี่ไม่ค่อยมีแก๊ง ที่เป็นกลุ่มๆ มารวมตัวกัน นั่นก็เป็นเพื่อนกันหมด ทั้งเป็นเพื่อนที่เรียนมาด้วยกัน เป็นเพื่อนที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียงกัน ไม่มีใครเป็นหัวหน้า ไม่มีใครเป็นลูกน้อง ทุกคนในกลุ่มเป็นเพื่อนกันหมด”

3.4.1 กรณีศึกษาตัวอย่างการรวมกลุ่มและเครือข่ายทางสังคม

“...มีกลุ่มเพื่อนของเขา คือ เพื่อนที่ชวนกันไปเล่นเกม จะเพื่อนแถวบ้าน ส่วนเพื่อนที่ชวนกันไปสร้างพฤติกรรมเสี่ยง (เสพยา ดมกาว กินเหล้า สูบบุหรี่ ฯลฯ) เป็นเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน (เพื่อนชนดอกด้วยกัน)...” (ID 092 จังหวัดเชียงใหม่)

“...รวมตัวกันโดยรู้จักจากเพื่อนของเพื่อนมาสนิทกันที่ Central กาดสวนแก้ว โดยมารวมตัวกันตั้งแต่วเวลา 13.00 น – เกือบคืน บางวันอาจไปรวมตัวกันที่หน้า 7-11 ตรงตีนข้าวเหล็ก หรือบางทีก็ไปรวมตัวกันที่สะพานนวรัฐ หน้าโรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน แต่ปกติตอนกลางวันก็จะมารวมตัวกันที่ Central กาดสวนแก้ว ทุกวันเพราะไม่รู้จะไปไหน ไม่มีที่ไป และไม่มีเงินเรื่องการทะเลาะวิวาท ถ้ามันทะเลาะทะเลาะจะมันน่ากลัว บ้อจายดีเฮาก็เอาบ้อจายหมู่เฮาไปตีมันก่า ถ้าเกิดเราไปตีกันแล้วเราแพ้ เฮากะต้องบีกมาฝึกเจิงเฮาฮื้อดีขึ้นก่า ก่เตวไป ใครฟ่อหน้าก่าใส่ก่า ไล่หาเรื่องทะเลาะวิวาทไปเรื่อย ๆ คือการฝึกเจิง ถ้าเวลาเฮาบะดั่ง เฮาบะมีเจิง เฮากะจะกดเฮาอยู่ใต้ตีนเขา เพราะฉะนั้นเป็นเฮากะต้องดีเฮาฮื้อชนะ เขาจะได้นับถือเป็น ยิ่งเป็นลุ่มหมู่ตีใหญ่ๆได้เป็นกะจะยิ่งดั่ง มีคนมาขอเข้ากลุ่ม...” (ID 110 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เป็นสมาชิกกลุ่มหัวรุนแรง ชอบมาอยู่ที่เซนทรัลกาดสวนแก้วเพราะได้เจอเพื่อนได้ร้องเพลง และไม่รู้จะไปไหน การรวมกลุ่มของแก๊งค์ที่น้องเป็นสมาชิก จะรวมตัวกันที่สะพานข้าวเหล็กตรงบริเวณเขเว่นตรงตีนสะพาน จะรวมตัวกันประมาณ 1 ทุ่มเป็นต้นไป แล้วอยู่กันถึงตี 1 ตี 2 ก็กิจกรรมที่ทำกันคือ กินเหล้า สูบบุหรี่ คุยกันถ้าใครมอหน้า หรือเดินชนหรืออะไรมาทำให้ไม่พอใจก็จะมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันเลย บางคนตีดมกาวก็เอากาวไปดมด้วย...” (ID 111 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เคยไปเข้าร่วมแก๊ง “ทิฟเนตร” จากการชักชวนของพี่ชายแท้ๆ แต่ก็แค่เข้าไปเล่นๆเท่านั้นเหมือนแค่อยากเท่ อยากมีแก๊ง เอาไว้ไปคุยกับคนอื่นได้ว่าตัวเองอยู่แก๊งค์ไหนเวลาไปร่วมตัวกับแก๊งค์ที่สะพานเหล็ก (ข้าวเหล็ก) ก็จะไปแค้นงัดเข็มหล้าสูบบุหรี่เท่านั้นเคยได้ยินคนในแก๊งค์เล่าให้ฟังว่า แก๊งเรามีคู่อริก็คือแก๊ง “สามดาว” หากเจอกันที่ไหนก็จะมีเรื่องกันที่นั่น แต่ตนเองก็ยังไม่เคยเจอหลังจากนั้นก็ไม่ได้ไปเข้าร่วมแก๊งค์อีกเลย...” (ID 052 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เป็นสมาชิกของแก๊งค์ที่ชื่อว่า “หัวรุนแรง” จากการชักชวนของเพื่อนที่เคยเรียนด้วยกันมา และในทุกวัน เพื่อนร่วมแก๊งค์ชอบไปรวมตัวกันที่ข้าวเหล็กในเวลาตั้งแต่ 2 ทุ่ม เพื่อไปพูดคุยตีหม้อแลกกันยันเช้า ใน บางครั้งก็จะมีทะเลาะวิวาทบ้างแต่ไม่ได้ใส่พที่ข้าวเหล็ก แต่จะพากันไปเสฟที่หอพักบ้างแต่ก็มีบ้างหากเจอแก๊งค์ชาวต่างชาติ เช่นแก๊งค์ชาวไทยใหญ่ ก็จะมีเรื่องทะเลาะวิวาทกัน เมื่อก่อนพวกแก๊งค์ไทยใหญ่ (แก๊งค์ชามุไร) ชอบไล่ฟันคนไทยพวกตนจึงไม่ชอบ หากเจอเมื่อไหร่ ก็จะหาเรื่องชกต่อยกันทันที...” (ID 002 จังหวัดเชียงใหม่)

“...มีเครือข่าย สมาชิกจะมีทั้งหมด 25 คนแต่ไม่มีชื่อกลุ่ม จะทำการรวมกลุ่มกันตอนเย็นของทุกวัน บริเวณสนามฟุตบอลของหมู่บ้าน ไม่มีกลุ่มอื่นมารวมอยู่ด้วย รู้จักกลุ่มนี้ด้วยการแนะนำของเพื่อน สถานที่ในการรวมตัวกันคือ สนามฟุตบอลของหมู่บ้านที่อำเภอเชียงดาว...” (ID 371 จังหวัดเชียงใหม่)

“...จะรวมกันเฉพาะกลุ่มของตนเอง จะเจอกันทุกวันที่วิทยาลัยเทคนิค ทำการรวมตัวกันเพื่อพูดคุยและเที่ยว มีบางคนในกลุ่มที่เสพยาด้วยกัน เป็นผู้นำของกลุ่ม ต้องออกคำสั่งให้เพื่อนทำตาม เป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ มีสมาชิกกลุ่ม 8 คน แต่ไม่มีชื่อกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนที่เรียนเคยเรียนด้วยกันมา ...” (ID 370 จังหวัดเชียงใหม่)

“...ได้เข้ากลุ่มที่ชื่อว่า “Open” เมื่อมาอยู่เชียงใหม่ เป็นกลุ่มเพื่อนๆที่รวมตัวกันเฉยๆ เพื่อไปสังสรรค์ตีหม้อแลกกันเท่านั้น โดยจะไปรวมตัวกันที่ข้าวเหล็ก ตรงตีนสะพานด้านที่มี 7-11 แล้วก็ไปตีหม้อแลกกันต่อที่ร้าน Differ หรือไม่กี่ร้านตระวันแดง ทั้งกลุ่มมีประมาณ 230 คน เข้ากลุ่มนี้ได้จากการแนะนำของลุง เพื่อให้มีเพื่อนและช่วยแนะนำในเรื่องต่างๆให้กับตนเอง...” (ID 263 จังหวัดเชียงใหม่)

“...กลุ่ม sung love ส่วนใหญ่จะนัดกันเสพยาเสฟติด และช่วงดึกๆจะพากันไปเล่นเกมออนไลน์เป็นการรวมตัวเฉพาะคนในกลุ่มของตนเอง ส่วนใหญ่จะชวนกันเสพยาบ้าและช่วงดึกๆจะไปเล่นเกมออนไลน์ มีสมาชิกทั้งหมด 15 คน สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนกัน เป็นเพื่อนที่เคยเรียนมาด้วยกัน หรือรู้จักกันจากการแนะนำจากเพื่อนอีกทีด้วย สถานที่ในการรวมตัวโดยมากก็จะเป็นร้านเหล้า ในช่วงตอนเย็น...” (ID 368 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเฉพาะ มีเพื่อนและรุ่นพี่เป็นสมาชิกในกลุ่ม จะไปรวมตัวกันที่บ้าน เพื่อน การรวมตัวกันส่วนใหญ่จะเสพยาเสพติด เล่นการพนัน จะทำการรวมตัวกันทุกวัน เป็นผู้ตาม เพื่อนทำอะไรจะทำตามด้วย มีกลุ่ม/เครือข่ายทางสังคมอยู่ แต่ไม่มีชื่อกลุ่ม ภายในกลุ่มมีสมาชิก ทั้งหมด 5 คน จะทำการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทุกวัน คนในกลุ่มส่วนใหญ่ก็จะเป็นเพื่อนกันหรือเป็น เพื่อนที่เคยเรียนด้วยกันมา และรู้จักกันจากการแนะนำของเพื่อนด้วย...” (ID 366 จังหวัดเชียงใหม่)

“...เป็นสมาชิกของแก๊งค์มังกรดำ เป็นแกนนำฝ่ายหญิงของแก๊งค์มังกรดำ การเข้ามาอยู่ในแก๊งค์ มังกรดำ เข้าแก๊งค์ได้จากการทำงานที่หัวหน้าแก๊งค์ เข้ามาจับตนเอง ตนก็เลยได้เป็นแกนนำของผู้หญิงใน แก๊งค์ แก๊งค์นี้มีสมาชิก ประมาณ 50 คน มีความถี่ในการมีกิจกรรมร่วมกันประมาณ 1-3 วัน/เดือน ชอบรวมตัวกันที่บ้านของหัวหน้า ซึ่งอยู่ในโครงการบ้านเอื้ออาทร เวลาไปรวมตัวกันนั้น ก็จะไป พุดคุย สังสรรค์ กินเหล้ากัน เมื่อก่อนมาการใช้ยาเสพติดด้วย แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว รู้จักแก๊งค์ที่อยู่ใน พื้นที่เดียวกันอยู่หลายแก๊งค์ เช่น แก๊งค์โลงแตก แก๊งค์รางเหล็ก แก๊งค์ not so cut แก๊งค์โรงหมู แก๊งค์ชอยตัน แก๊งค์หนองวัด แก๊งค์เทพารักษ์ แก๊งค์เนาะตาย และแก๊งค์มินิ รู้จักจากการไป ซี่รถ เล่นด้วยกัน จากการเที่ยวด้วยกัน และจากการทะเลาะกันในบางแก๊งค์...” (ID 428 จังหวัด ขอนแก่น)

“...เป็นสมาชิกแก๊งค์ตลาดสด จากการเดินทางมาจากตำบลตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มาหางานทำที่ จังหวัดขอนแก่น ในตอนแรกก็ได้เร่ร่อนไปทำงานเป็นเด็กเข็นผักในตลาด ก็เลยได้เข้ามาอยู่ในแก๊งค์ ตลาดสด แก๊งค์นี้มีสมาชิก 20 คน มีการทำกิจกรรมร่วมกันประมาณ 1-3 วัน/เดือน ตอนนี้เป็นแกน นำของแก๊งค์ ส่วนใหญ่แก๊งค์ตลาดสด จะไปรวมตัวกันที่บึงแก่นนคร ในสนาม x เกม ไปนั่งกินเหล้า เตะบอลกัน แก๊งค์ตลาดสด มีคู่อริ ชื่อว่าแก๊งค์ตลาดแตก แก๊งค์นี้อยู่ที่บ้านขาม ตำบลในเมือง...” (ID 427 จังหวัดขอนแก่น)

“...เป็นสมาชิกแก๊งค์คิ้วยักษ์ เป็นผู้ตามของเพื่อนในกลุ่ม/แก๊งค์ เป็นสมาชิกแก๊งค์คิ้วยักษ์ แก๊งค์คิ้ว ยักษ์มีสมาชิกทั้งหมดประมาณ 100 คน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน 1-2 วัน/สัปดาห์ เข้าไปอยู่ใน แก๊งค์หรือเป็นส่วนหนึ่งของแก๊งค์คิ้วยักษ์ เพราะ เพื่อนข้างบ้านชักชวน สถานที่ที่แก๊งค์คิ้วยักษ์ไป รวมตัวกันทำกิจกรรมร่วมกันคือ บึงแก่นนคร การรวมตัวกันแต่ละครั้งก็จะกินเหล้ากัน ทั้งนี้คู่อริของ แก๊งค์คิ้วยักษ์ จะเป็นแก๊งค์โลงแตก แก๊งค์มังกรดำและแก๊งค์รางเหล็ก...” (ID 422 จังหวัดขอนแก่น)

“...เป็นสมาชิกกลุ่มที่ชื่อ ลายไทย มีสมาชิกทั้งหมด 200 คน ชอบมีเรื่องชกต่อยกับกลุ่มที่ชื่อ โอสถ (คู่อริ) น้องแก๊งค์เล่าว่ากิจกรรมที่ชอบทำกับกลุ่มตัวเองคือ ดูหมอลำ แถวๆ อ.พระยืน กินเหล้า สูบ บุหรี่กัน มีเรื่องชกต่อยกับกลุ่มคู่อริบ้าง กับคนไม่รู้จั๊กบ้าง เป็นคนชอบช่วยเหลือเพื่อน ถ้าเพื่อนมี เรื่องก็จะเข้าไปช่วยเพื่อนตลอด...” (ID 434 จังหวัดขอนแก่น)

“...มีแก๊งค์หรือกลุ่มเพื่อน มีฉายากลุ่มเพล์บอย ผู้ตามของกลุ่ม แก๊งค์หรือกลุ่มเพื่อน มีฉายากลุ่มเพล์บอย โดยทุกคนในกลุ่มจะสักเป็นรูปสัญลักษณ์หัวกระต่าย ที่หลังมือซ้าย โดยเคยรู้จักกลุ่มมังกรดำ โดยมีทั้งที่ขอนแก่นและอุดรธานี โดยกลุ่มที่รวมกันเป็นกลุ่มเที่ยว แต่เพื่อนเยอะมากมีประมาณ 20 คน มีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ส่วนใหญ่ที่รวมกลุ่มกันจะเล่นเกมออนไลน์ แต่งรถ ชีรด์ เว้นซ์ และทั้งเล่นยาอะไรด้วยทุกอย่าง กินเหล้า เหล้าแดง ทุกคนจะออกกัน โดยได้เงินมาจากพ่อ กับแม่ โดยส่วนใหญ่จะมีเงินเพราะเป็นเพื่อนที่เรียนในวิทยาลัยเอกชน จะมีไม่กี่คนที่ทำงาน กลุ่มที่รวมกันจะเรียนและขอเงินพ่อแม่ใช้หมด โดยรู้จักคนที่อยู่กลุ่มอื่น เช่น รุ่น พี่ ในกลุ่มไม่มีใครเป็นหัวใจ แล้วแต่ใครจะนำ โดยกลุ่มที่รวมกันตอนมัธยมจะเจอกันที่หนองประจักษ์ บึงแก่นนคร โดยจะเจอกันในช่วงกลางคืน แต่ละกลุ่มจะไปเจอกันตามบึงแก่นนคร บางครั้งก็มีตี ฟัน กันบ้าง อย่างเช่นเวลามีงานเทศกาลต่างๆ การรวมกลุ่มกันจะไม่มีเวลาเพราะหนังสือถ้าไม่อยากจะเรียนก็จะไม่เรียนกัน ก็โดดไปเจอกัน กลางคืนจะรวมกลุ่มกันมากขึ้น โดยจะตีมเหล้ากันที่ข้างบึง หลังจากไม่เรียน เมื่อกลับไปบ้านที่อำเภอที่บ้านนอก ก็มีเพื่อนอีก เพื่อนที่อำเภอก็ไม่ค่อยเรียนหนังสือ กลุ่มที่เจอกันเมื่อก่อนมีบางคนเสพยา มีผู้นำกลุ่ม หัวใจ เป็นคนเก่ง โดยเมื่อมาเจอกันไม่เกินสามวัน จะรู้ว่าใครเก่งที่สุดในกลุ่ม ที่ดูแล้วสามารถจะแก้ปัญหาให้รุ่นน้องได้...” (ID 417 จังหวัดขอนแก่น)

“...เป็นสมาชิกกลุ่มแก๊งค์ มังกรดำ มีพี่เปี้ยกเป็นหัวหน้าใหญ่ สมาชิกในแก๊งค์มีเกือบ 1,500 คน รู้จักกับแก๊งค์มังกรดำได้เพราะรุ่นพี่ในแก๊งค์มั่งกรพยศัพพามารู้จักกับพี่เปี้ยก เข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่ชั้น ม.1 ในสมัยก่อนนั้นเป็นเด็กแว้นซ์ในขอนแก่น เข้ากลุ่มตั้งแต่ชั้น ป.6...” (ID 433 จังหวัดขอนแก่น)

“...เป็นเพื่อนรุ่นเดียวกัน รุ่นน้องเข้ามาเรื่อยๆ 50-60 คน กลุ่มเหล็กตัน ขายยา ขายอาอูฐ (ปิ่น, ดาบ, ระเบิด ไทยประดิษฐ์) ทะเลาะวิวาท รับจ้างทวงหนี้ เป็นหัวหน้ากลุ่มเหล็กตัน กลุ่มเหล็กหลอม กลุ่มสับประรดมารวมกลุ่ม มาเป็นแกนนำ ดู สังกู่น้องได้...” (ID 429 จังหวัด ขอนแก่น)

“...เป็นสมาชิกกลุ่มชื่อ สับราง มีสมาชิกทั้งหมด 22-23 คน เป็นรองหัวหน้ากลุ่มสับราง เหมือนครอบครัว มีเรื่องก็ช่วยเหลือ เช่นรถยางรั่ว รถน้ำมันหมดก็ช่วยเหลือกัน หน้าที่ดูเด็กสมาชิกให้เรียบร้อย ไม่เคยทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย...” (ID 430 จังหวัดขอนแก่น)

“...ตนเองและเพื่อนๆในโรงเรียนชอบไปรวมกลุ่มกันข้างสนามบอลแถวๆ ศาลาเหลือง จะไปนั่งกันเล่นๆ กินข้าวกินขนมทำการบ้าน บางครั้งก็สูบบุหรี่กัน และตั้งชื่อแก๊งค์กันเล่นๆว่า “บ้านนอก” มีสมาชิกกันประมาณ 63 คน ในกลุ่มทั้งหมดจะเป็นเพื่อนๆกันที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันไม่มีหัวหน้าแก๊งค์ เพราะแค่รวมตัวกันแบบสนุกๆเฉยๆ และในโรงเรียนนั้นก็ไม่มีแก๊งค์อื่นอยู่ด้วยแต่ก็เป็นเพื่อนกันหมด...” (ID 330 จังหวัดสงขลา)

“...ปัจจุบันเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ชื่อว่า “อิซิดัน” มีสมาชิกทั้งหมด 7 คนเป็นชาย 5 คน และหญิง 2 คน โดยสมาชิกทั้งหมดเป็นเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันและอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันทั้งหมด ซึ่งชื่อของกลุ่มนั้นมาจากยี่ห้อของชาฮีห้อๆหนึ่ง เป็นยี่ห้อที่จะเอามาส่งให้กับพี่สาวของตนที่เปิดร้านขายชาอยู่นั่นเอง และตนเองก็ได้รับการเชิญเข้ากลุ่มจากพี่เขยปัจจุบันบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของตนคือเป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม เช่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มมีเรื่องที่ไม่สบายใจหรือมีเรื่องที่ต้องการความคิดเห็นไม่ว่าเรื่องไหนจะขอคำปรึกษาจากตนทั้งสิ้น สถานที่ที่มักจะนัดทำกิจกรรมร่วมกันคือ ร้านค้าของชำในหมู่บ้าน ซึ่งจะโทรนัดเวลากันก่อนแล้วไปเจอกันตามเวลาที่นัดไว้ จากนั้นเมื่อสมาชิกมาครบจำนวนก็จะซื้อรถจักรยานยนต์(บ้างซื้อคนเดียว บ้างมีคนซื้อ รวม 2-3 คัน)ไปยืมกรมหลวงฯ (หรือที่เรียกว่า“ท่าแพ” หรือส่วนที่เป็นรูปปั้นส่วนหัวของพญานาค)ไปแถวนั้นเพื่อนั่งเล่น หาของกิน ดื่ม (ละแวกนั้นจะมีร้านขายของกินหรือดื่มอยู่แล้ว) หรือบางครั้งก็ไปที่ชายเล (ส่วนหางของรูปปั้นพญานาค) โดยปกติจะอยู่ที่นั่น 18.00-20.00 น. แล้วก็กลับบ้าน แต่ถ้าตรงกับวันเสาร์หรืออาทิตย์จะไปต่อที่“สี่แยกพระพุทธ”(หน้าวัดสระเกษ) เพื่อไปรวมตัวกับกลุ่มอื่นที่จะมาจากหลายๆแห่งของจังหวัด จำนวนประมาณ 500 คน เป็นทั้งเยาวชนและวัยรุ่น(อายุตั้งแต่ 10 ปีจนถึง 25 ปีและอาจจะมีความอายุนั้น แต่ไม่เคยเอา) ทั้งเพศชายและหญิงซื้อรถจักรยานยนต์โดยส่วนใหญ่จะเป็นรถจักรยานยนต์ครอบครัวแล้วเอาไปตัดแปลงสภาพให้แรงขึ้น ขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละคน มีการปิดถนนเส้นตรงสายนั้นตั้งแต่สี่แยกพระพุทธไปจนถึงหน้าค่ายกรมหลวงสงขลานครินทร์เป็นระยะทางราวๆ 1-2 กม. สาเหตุที่ต้องมารวมกันเวลา 20.00 น. ของทุกวันเสาร์หรืออาทิตย์นั้นไม่สามารถตอบได้เนื่องจากการรวมกลุ่มกันเวลานี้มีมานานหลายปีแล้ว ทำให้คนรุ่นใหม่ที่มาจะทำตามรุ่นเก่าที่เคยสร้างไว้ โดยการปิดถนนนั้นจะใช้วิธีการลากถังขยะที่อยู่ตามข้างทางเจมาเรียงเป็นแนวขวางถนนไว้และจะแบ่งหน้าที่กันว่าใครจะได้เป็นฝ่ายที่จะดูต้นทางหรือดูว่า “นาย”(ตำรวจ) จะมาสลายการรวมกลุ่มหรือไม่ มีบางครั้งที่มี “นาย” มากันสองคันรถกระบะ พร้อมเจ้าหน้าที่จำนวนราว 15 นาย ถือกระบะมาไล่เพื่อสลายการรวมกลุ่ม แต่ทุกกลุ่มก็รู้กันว่าจะแยกกันไปสักครู่ เมื่อพวก “นาย” กลับแล้วจึงกลับมารวมตัวกันต่อ (หากมีเวลาเหลือหรือไม่ก็กินกันไป) ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่ามีหลายครั้งที่เมื่อนายมาทำการสลายกลุ่ม จะมี “เอเย่น” (ผู้สนับสนุนการรวมกลุ่มที่มาจากหาดใหญ่ จะเอารถกระบะมา 2-3 คัน เพื่อยกรถที่แข่งแพกลับไปด้วย รวมถึงเป็นคล้ายๆกรรมการในการประกบคู่แข่งรถโดยจะมีเครื่องตรวจวัดวารถจักรยานยนต์คันไหนบ้างที่แรงพอๆกันจึงเรียกมาแข่งให้สมน้ำสมเนื้อกัน รวมถึงเป็นผู้มอบเงินให้ทั้งผู้แพ้และผู้ชนะในการแข่งรถในแต่ละครั้ง ปกติผู้ชนะจะได้รับเงิน 1,000 บาท ส่วนผู้แพ้จะได้รับเงิน 500 บาท เป็นรางวัลที่ลงแข่ง และหากมีการเติมพนักด้วยรถ หมายถึงว่าผู้ชนะจะได้รับรถของผู้แพ้ไป ก็จะเอารถกระบะที่เอามาด้วยชนรถกลับไปนั่นเอง) เอเย่นจะพบบินและหลายครั้งที่เปิดฉากยิงสู้กับตำรวจเพราะถ่วงเวลาให้สมาชิกที่มารวมตัวกันหนีทัน ในการแข่งขันนอกจากจะเติมพนักด้วยเงิน (เติมพนักด้วยเงินตั้งแต่ 1,500-10,000 บาท) และรถจักรยานยนต์แล้ว บางครั้งยังมีการเติมพนักด้วยผู้หญิงอีกด้วย แต่ที่น่าสนใจคือหากมีการเติมพนักด้วยผู้หญิง ผู้หญิงที่ถูกใช้เป็นสิ่งเติมพนักจะไม่รู้ตัว จะรู้ตัวอีกทีเมื่อทีมตัวเองแข่งแพ้แล้วต้องส่งมอบตัวไปหาอีกกลุ่มทันที มีการขูดขึ้นทุกครั้งเพราะฝ่ายหญิงจะสติเสีย

มากหากรู้ว่าตัวเองเป็นของเดิมพันและต้องไปอยู่กับอีกฝ่ายโดยที่ตัวเองไม่ได้เต็มใจ บางคนถึงกับเป็นบ้าเมื่อได้กลับบ้าน จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ในการแข่งเราจะถือว่าผู้หญิงเป็น สิ่งของ เสียไปก็สามารถหาใหม่ได้ เพราะยังหวังว่าการแข่งรถก็มักจะเป็นที่สนใจของผู้หญิงในพื้นที่นี้อยู่แล้ว ในการแข่งรถหากมีการเล่นผิดกติกาหรือมีการทำอะไรที่ไม่ยุติธรรม เมื่ออีกฝ่ายมีการร้องเรียนกรรมการ อาจจะมีการเฆี่ยนตีไปเลยเพื่อความบริสุทธิ์ใจ ผู้ให้ข้อมูลบอกว่ากลุ่มของตนไม่ค่อยได้ลงแข่ง เพราะถือเป็นกลุ่มเล็กๆอีกทั้งยังไม่กล้าเสี่ยงมากในตอนี้ แต่ในอนาคตก็ไม่แน่ใจเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีในส่วนของ การชกต่อยการใช้กำลัง การฆาตกรรม แต่ผู้ให้ข้อมูลแจ้งว่าไม่สามารถให้ข้อมูลในส่วนนั้นๆได้เพราะถือเป็นความลับ หากคนในแวดวงนี้ใครเปิดปากเรื่องนี้จะต้องถูกตามฆ่าแน่นอนและเมื่อสอบถามว่าการไปรวมตัวกับกลุ่มแข่งรถแล้วพ่อแม่ทำไมถึงไม่ห้ามปราม คำตอบคือ พ่อแม่ไม่ทราบว่าเป็นกลุ่มแข่งรถกับพวกแข่งรถ โดยเวลาจะกลับบ้านก็บอกพ่อแม่แค่จะไปขี่รถเที่ยวเท่านั้นเอง โดยส่วนตัวไม่มีรถจักรยานยนต์เป็นของตนเอง ส่วนใหญ่จะยืมของเพื่อนแถวบ้านที่ ตนเริ่มที่เป็นตอนอายุเพียง 12 ปี และปัจจุบันก็ยังไม่มียานยนต์ เมื่อตอนอายุ 15 ปี เคยประสบอุบัติเหตุเนื่องจากขี่รถจักรยานยนต์ 3 ครั้ง มีเพียงครั้งเดียวตอนอายุ 16 ปีที่ได้รับบาดเจ็บจากการเป็นผู้ซื้อรถจักรยานยนต์ สวมหมวกนิรภัยบางครั้งเมื่อขี่รถจักรยานยนต์ มีเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันหนึ่งคนเป็นนักชก และรถที่ใช้อยู่ปัจจุบัน(ของเพื่อน) มีการดัดแปลงสภาพ เกือบทั้งหมด หรือเรียกได้ว่า “ประกอบใหม่หมด”ก็ได้ นอกจากกลุ่มของตนเองแล้วยังรู้จักสมาชิกกลุ่มอื่นที่อยู่ในต่างพื้นที่กันคือ รุ่นพี่ที่ทำงานด้วยกันที่โรงน้ำแข็ง เป็นสมาชิกของกลุ่ม“ฝาแดงครองโลก” (เป็นชื่อที่มาจากฝาเครื่องตีมีสีแดง)ซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อยู่ในอำเภอหาดใหญ่ และรุ่นพี่ที่ทำงานโรงน้ำแข็งด้วยกันก็ย้ายมาจากหาดใหญ่...” (ID 294 จังหวัดสงขลา)

“...เพื่อนในละแวกบ้านรวมกลุ่มกันประมาณ 7- 8 คน ไม่มีการตั้งชื่อกลุ่มเป็นกิจจะลักษณะ เพื่อนมิไปขี่รถร่อน (ขี่วนไปวนมาดูสาว) ไม่ได้ไปแข่งชิง แจกกันตอนเงินเดือนออก สักพรรคกินเหล้ากัน ประมาณเดือนละครั้ง หรือบางทีก็ไม่ได้รวมกัน จะนั่งกินเหล้ากันหน้าบ้านเพื่อนในซอยเปโตร 3 (เอารถกระบะจอด เปิดท้าย มีโต๊ะตั้งนั่งกินเหล้ากัน) บทบาทในกลุ่มก็จะเป็นผู้ตามบ้าง แต่บางครั้งก็จะเป็นแกนนำ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่นจะเอาอะไร ทำอะไร กินอะไร เป็นต้น...” (ID 208 จังหวัดนครปฐม)

“...การรวมกลุ่มไม่มีชื่อกลุ่ม จะเป็นกลุ่มเพื่อนที่เขินของ ชายของในตลาดเดียวกัน 4-5 คนส่วนมากจะรวมกันที่บ้านเพื่อนคนหนึ่ง ใน ต.สามควายเผือก เป็นบ้านเดี่ยว สักพรรคกัน พูดคุย ดื่มเหล้า ดูบอล ดูตลกขำกัน“บ้านเดี่ยวปลอดภัย เสียงดังได้ ไม่มีปัญหากับใคร” ก็ดูขำใช้แบบยากกับบุหรี่ปวดสูบ เพื่อนในกลุ่มจะเป็นคนหามาให้เพื่อนสูบ ซ้อมมาเลี้ยง ไม่มีใครนำ ไม่มีใครตาม ทุกคนเป็นเพื่อนกันหมด...” (ID 210 จังหวัดนครปฐม)

3.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยง

3.5.1 ปัจจัยเสี่ยงด้านสารเสพติด

ลักษณะทั่วไปของเยาวชนนอกสถานศึกษาที่เคยใช้สารเสพติดในชีวิตจะเห็นว่า เพศ สถานภาพมีคู่ ศาสนาคริสต์ ระดับการศึกษาสูงสุดมัธยมศึกษาตอนปลาย สาเหตุการออกจากระบบการศึกษาเนื่องจากมีปัญหาที่โรงเรียนเช่น เรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น เรียนไม่ทันเพื่อน ห้องเรียนน่าเบื่อ ติดเพื่อน-ติดหญิง และครอบครัวไม่มีเงินส่งให้เรียน มีความสัมพันธ์กับเคยใช้สารเสพติดชนิดใดๆ ในชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเยาวชนชายมีความเสี่ยงในการเสพยาเสพติดมากกว่าเยาวชนหญิง 5 เท่า เยาวชนที่มีคูมีความเสี่ยงในการเสพยาเสพติดมากกว่าเยาวชนที่เป็นโสดประมาณครึ่งหนึ่ง เยาวชนที่นับถือศาสนาคริสต์มีความเสี่ยงในการเสพยาเสพติดมากกว่าเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ 2.45 เท่า เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีโอกาสเสี่ยงในการเสพยาเสพติดมากกว่าเยาวชนที่ไม่เคยเรียนหนังสือ 0.34 เท่า เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาจากปัญหาที่โรงเรียนเช่น เรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น เรียนไม่ทันเพื่อนมีโอกาสเสี่ยงในการเสพยาเสพติด 1.51 เท่า ห้องเรียนน่าเบื่อ 2.17 เท่า ติดเพื่อน-ติดหญิง 2.71 เท่า และครอบครัวไม่มีเงินส่งให้เรียน 0.65 เท่า เมื่อเทียบกับเยาวชนที่ไม่ได้ออกจากระบบสถานศึกษาด้วยปัญหาดังกล่าว

เยาวชนนอกสถานศึกษาที่ใช้สารเสพติดชนิดใดๆ ใน 3 เดือนที่ผ่านมาจะเห็นว่า เพศ ศาสนาอิสลาม สัญชาติ สาเหตุการออกจากระบบการศึกษาด้วยเหตุผลที่ว่าห้องเรียนน่าเบื่อ ติดเพื่อน-ติดหญิง มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดชนิดใดๆ ใน 3 เดือนที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเยาวชนชายมีความเสี่ยงในการเสพยาเสพติดชนิดใดๆ ใน 3 เดือนที่ผ่านมามากกว่าเยาวชนหญิง 5.18 เท่า เยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความเสี่ยงในการเสพยาเสพติดชนิดใดๆ ใน 3 เดือนที่ผ่านมามากกว่าเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ 2.29 เท่า เยาวชนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยมีความเสี่ยงในการเสพยาเสพติดชนิดใดๆ ใน 3 เดือนที่ผ่านมามากกว่าเยาวชนที่สัญชาติไทย 3 เท่า เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาด้วยเหตุผลที่ว่า ห้องเรียนน่าเบื่อ 1.47 เท่า ติดเพื่อน-ติดหญิง 1.41 เท่า เมื่อเทียบกับเยาวชนที่ไม่ได้ออกจากระบบสถานศึกษาด้วยปัญหาดังกล่าว(ตารางที่ 12)

ตาราง 12 แสดงความชุกของพฤติกรรมเสี่ยงสารเสพติดจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

	เคยใช้สารเสพติดในชีวิต				ใช้สารเสพติดใน 3 เดือน			
	n (%)	OR	95% CI	p	n (%)	OR	95% CI	p
เพศ								
หญิง	65(4.7)	1			26(1.9)	1		
ชาย	472(34.4)	5.08	3.7-6.98	0.000	237(17.3)	5.18	3.3-8.11	0.000
อายุ								
15-16 ปี	94(6.8)	1			55(4)	1		
17-18 ปี	223(16.2)	1.22	0.86-1.73	0.275	102(7.4)	0.73	0.49-1.09	0.119
19-20 ปี	112(8.2)	1.31	0.88-1.96	0.190	54(3.9)	0.75	0.48-1.2	0.232
21-24 ปี	108(7.9)	1.04	0.7-1.57	0.833	52(3.8)	0.67	0.42-1.07	0.093

ตาราง 12 (ต่อ)

	เคยใช้สารเสพติดในชีวิต				ใช้สารเสพติดใน 3 เดือน			
	n (%)	OR	95% CI	p	n (%)	OR	95% CI	p
สถานภาพ								
โสด	511(37.2)	1			251(18.3)	1		
มีคู่	26(1.9)	0.51	0.31-0.85	0.010	12(0.9)	0.64	0.33-1.25	0.193
ศาสนา								
พุทธ	492(35.8)	1			233(17)	1		
คริสต์	17(1.2)	2.45	1.07-5.61	0.033	7(0.5)	1.41	0.57-3.49	0.464
อิสลาม	28(2)	0.81	0.48-1.37	0.435	23(1.7)	2.29	1.32-3.96	0.003
สัญชาติ								
ไทย	529(38.5)	1			257(18.7)	1		
ไม่ใช่สัญชาติไทย	8(0.6)	1.39	0.51-3.78	0.514	6(0.4)	3.02	1.05-8.7	0.040
ระดับการศึกษาที่นอกนอกระบบ								
ไม่เคยเรียน	12(0.9)	1			6(0.4)	1		
ประถมศึกษา	209(15.2)	0.79	0.35-1.76	0.577	94(6.8)	0.81	0.3-2.18	0.678
มัธยมศึกษาตอนต้น	265(19.3)	0.89	0.39-1.88	0.790	132(9.6)	1.05	0.39-2.81	0.927
มัธยมศึกษาตอนปลาย	17(1.2)	0.34	0.13-1.02	0.036	11(0.8)	0.75	0.23-2.44	0.630
อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) อนุปริญญา ปริญญาตรี	34(2.5)	1.17	0.45-2.89	0.754	20(1.5)	1.66	0.54-5.1	0.377
อาชีพของครอบครัว								
ว่างงาน	19(1.4)	1			9(0.7)	1		
รับจ้าง/เกษตรกร	314(22.9)	1.33	0.72-2.47	0.366	156(11.4)	1.18	0.55-2.53	0.663
ธุรกิจส่วนตัว	148(10.8)	1.87	0.98-3.59	0.059	65(4.7)	1.33	0.6-2.95	0.476
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ พนักงานบริษัท	56(4.1)	1.92	0.92-4.01	0.083	33(2.4)	2	0.85-4.74	0.113

ตาราง 12 (ต่อ)

	เคยใช้สารเสพติดในชีวิต				ใช้สารเสพติดใน 3 เดือน			
	n (%)	OR	95% CI	p	n (%)	OR	95% CI	p
สาเหตุที่ทำให้เยาวชนไม่เรียนหนังสือ								
ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ	113(8.2)	0.94	0.69-1.3	0.727	52(3.8)	0.7	0.49-1.01	0.057
มีปัญหาที่โรงเรียนเช่น เรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น เรียนไม่ทันเพื่อน	108(7.9)	1.51	1.07-2.12	0.019	54(3.9)	1.12	0.78-1.62	0.533
ห้องเรียนน่าเบื่อ	112(8.2)	2.17	1.51-3.11	0.000	58(4.2)	1.47	1.01-2.13	0.042
ไม่สามารถอดทนกับระบบโรงเรียนที่ยึดกฎระเบียบเคร่งครัดเป็นมาตรฐานเดียว	45(3.3)	1.56	0.94-2.57	0.084	27(2)	1.41	0.84-2.38	0.192
ไม่สามารถทนต่อการดูดำดูว่ากล่าวของครูได้	20(1.5)	1.28	0.62-2.65	0.512	9(0.7)	0.96	0.42-2.16	0.919
ติดเพื่อน-ติดหญิง	205(14.9)	2.71	1.98-3.71	0.000	96(7)	1.41	1.01-1.97	0.042
ถูกหลอกล่อให้ลุ่มหลงกับสื่อเทคโนโลยีเกินไปเช่น เกมออนไลน์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ	61(4.4)	1.14	0.71-1.82	0.582	35(2.5)	1.28	0.79-2.07	0.320
ครอบครัวไม่มีเงินส่งให้เรียน	64(4.7)	0.65	0.44-0.94	0.024	28(2)	0.79	0.49-1.25	0.311

หมายเหตุ Adjusted odds ratios กับตัวแปรอื่นๆ ในตารางเปรียบเทียบกับเยาวชนที่ไม่เคยใช้สารเสพติดชนิดใดๆ ในชีวิต เยาวชนที่ไม่เคยใช้สารเสพติดใดๆ ใน 3 เดือนที่ผ่านมา

เยาวชนนอกสถานศึกษาที่ได้รับความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดจะเห็นว่า เพศ ศาสนาอิสลาม อาชีพของผู้ปกครอง สาเหตุการออกจากระบบการศึกษาด้วยเหตุผลที่ว่าห้องเรียนน่าเบื่อ ติดเพื่อน-ติดหญิง มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงที่ได้รับจากการใช้สารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเยาวชนชายมีความเสี่ยงที่ได้รับจากการใช้สารเสพติดมากกว่าเยาวชนหญิง 4.4 เท่า เยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความเสี่ยงที่ได้รับจากการใช้สารเสพติดมากกว่าเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ 1.8 เท่า เยาวชนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัทมีความเสี่ยงที่ได้รับจากการใช้สารเสพติดมากกว่าเยาวชนที่ผู้ปกครองไม่มีงานทำ 2.35 เท่า เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาด้วยเหตุผลที่ว่า ห้องเรียนน่าเบื่อ มีความเสี่ยงที่ได้รับจากการใช้สารเสพติด 2.25 เท่า ติดเพื่อน-ติดหญิง มีความเสี่ยงที่ได้รับจากการใช้สารเสพติด 2.28 เท่า เมื่อเทียบกับเยาวชนที่ไม่ได้ออกจากระบบสถานศึกษาด้วยปัญหาดังกล่าว (ตารางที่ 13)

ตาราง 13 แสดงความชุกของความเสียหายที่ได้รับจากการใช้สารเสพติดจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	ได้รับความเสียหายจากสารเสพติด			
	n (%)	OR	95% CI	p
จำนวน				
เพศ				
หญิง	44(3.2)	1		
ชาย	337(24.5)	4.41	3.08-6.31	0.000
อายุ				
15-16 ปี	73(5.3)	1		
17-18 ปี	163(11.9)	0.99	0.69-1.43	0.974
19-20 ปี	74(5.4)	0.88	0.58-1.33	0.536
21-24 ปี	71(5.2)	0.73	0.48-1.1	0.130
ศาสนา				
พุทธ	343(25)	1		
คริสต์	12(0.9)	2.06	0.91-4.67	0.081
อิสลาม	26(1.9)	1.8	1.07-3.05	0.028
อาชีพของครอบครัว				
ว่างงาน	12(0.9)	1		
รับจ้าง/เกษตรกร	223(16.2)	1.35	0.68-2.68	0.388
ธุรกิจส่วนตัว	102(7.4)	1.82	0.89-3.72	0.099
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท	44(3.2)	2.35	1.07-5.17	0.034
สาเหตุที่ทำให้เยาวชนไม่เรียนหนังสือ				
ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ	86(6.3)	0.85	0.62-1.17	0.323
มีปัญหาที่โรงเรียนเช่น เรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น เรียนไม่ทันเพื่อน	81(5.9)	1.24	0.89-1.74	0.201
ห้องเรียนน่าเบื่อ	97(7.1)	2.25	1.6-3.17	0.000
ไม่สามารถอดทนกับระบบโรงเรียนที่ยึดกฎระเบียบเคร่งครัดเป็นมาตรฐานเดียว	36(2.6)	1.26	0.78-2.06	0.345
ไม่สามารถทนต่อการดูต่ำกว่ากล่าวของครูได้	18(1.3)	1.59	0.78-3.25	0.204
ติดเพื่อน-ติดหญิง	164(11.9)	2.28	1.7-3.06	0.000
ถูกหลอกล่อให้ลุ่มหลงกับสื่อเทคโนโลยีเกินไปเช่น เกมออนไลน์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ	46(3.4)	0.97	0.62-1.52	0.903
ครอบครัวไม่มีเงินส่งให้เรียน	37(2.7)	0.84	0.55-1.27	0.408

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเล่นเกม และการเป็นสมาชิกเครือข่ายจะเป็นจุดเริ่มต้นของความเสียหายของสุขภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบที่อันตรายตามมาด้วยการได้รับความเสียหายจากการใช้สารเสพติดระดับสูง การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า เยาวชนที่เคยสูบบุหรี่มีโอกาสที่จะได้รับความเสียหายจากการใช้สารเสพติดระดับสูงมากกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ 20.3 เท่า เยาวชนที่เล่นเกมมีโอกาสที่จะได้รับความเสียหายจากการใช้สารเสพติดระดับสูงมากกว่าเยาวชนที่ไม่เล่นเกม 2.12 เท่า และเยาวชนที่เป็นสมาชิกเครือข่าย หรือแก๊งค์ 2.09 เท่า และเยาวชนที่เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีโอกาสที่จะได้รับความเสียหายจากการใช้สารเสพติดระดับสูงมากกว่าเยาวชนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 0.6 เท่า

ตาราง 14 แสดงความชุกของความเสียหายที่ได้รับจากการเสพติดระดับสูง

พฤติกรรมในชีวิต	ได้รับความเสียหายจากการใช้สารเสพติดระดับสูง			
	OR	95% CI	p	n(%)
สูบบุหรี่	20.36	8.44-49.11	0.000	201(37.4)
ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	0.6	0.38-0.96	0.034	174(32.4)
เล่นเกม	0.72	0.49-1.06	0.094	159(29.6)
เล่นเกม	2.12	1.51-2.99	0.000	141(26.3)
การเป็นสมาชิกเครือข่าย	2.09	1.46-2.98	0.000	72(13.4)

ปรับค่ากับตัวแปรเพศ อายุ การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด การเล่นเกม เล่นการพนัน การเป็นสมาชิกเครือข่าย ร้อยละคิดจากคนที่เคยใช้สารเสพติด

การเล่นเกมของเยาวชนเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ ซึ่งผลกระทบที่ได้รับจากการเล่นเกมกลับกลายเป็นปัญหาและอันตรายสำหรับเยาวชน โดยพฤติกรรมการเล่นพนัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญในการนำไปสู่ผลกระทบจากการเล่นเกม การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า เยาวชนที่เป็นสมาชิกเครือข่าย หรือแก๊งค์ มีโอกาสที่จะมีปัญหาจากการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนที่ไม่เป็นสมาชิกเครือข่ายหรือแก๊งค์ 2.66 เท่า และเยาวชนที่เคยเล่นเกมมีโอกาสที่จะมีปัญหาจากการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนที่ไม่เล่นเกม 1.86 เท่า

ตาราง 15 แสดงความชุกของการมีปัญหาจากการเล่นเกม

พฤติกรรมในชีวิต	มีปัญหาจากการเล่นเกม			
	OR	95% CI	p	n(%)
สูบบุหรี่	1.16	0.6-2.23	0.655	439(41.5)
ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	1.54	0.86-2.75	0.145	474(88.3)
เสพติด	1.45	0.74-2.84	0.276	300(55.9)
พนัน	1.86	1.11-3.09	0.018	323(60.1)
การเป็นสมาชิกเครือข่าย	2.66	1.13-6.23	0.025	164(30.5)

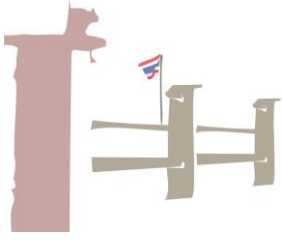
ปรับค่ากับตัวแปรเพศ อายุ การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด เล่นการพนัน การเป็นสมาชิกเครือข่าย ร้อยละคิดจากคนที่เคยเล่นเกม

เยาวชนที่มีพฤติกรรมเคยขี่มอเตอร์ไซด์ที่มีแอลกอฮอล์ เสพสารเสพติด เคยมีประสบการณ์เล่นพนัน และมีพฤติกรรมแต่ง/ดัดแปลงรถจักรยานยนต์มีความสัมพันธ์กับการประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ็อนรถมอเตอร์ไซด์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเยาวชนที่แต่ง/ดัดแปลงรถจักรยานยนต์มีโอกาสที่จะประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ็อนรถมอเตอร์ไซด์มากกว่าเยาวชนที่ไม่แต่ง/ดัดแปลงรถจักรยานยนต์ 2.09 เท่า เยาวชนที่เคยขี่มอเตอร์ไซด์ที่มีแอลกอฮอล์มีโอกาสที่จะประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ็อนรถมอเตอร์ไซด์มากกว่าเยาวชนที่ไม่ขี่มอเตอร์ไซด์ที่มีแอลกอฮอล์ 1.9 เท่า เยาวชนที่เสพสารเสพติดชนิดใดๆ ในชีวิตมีโอกาสที่จะประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ็อนรถมอเตอร์ไซด์มากกว่าเยาวชนที่ไม่เสพ 1.37 เท่า เยาวชนที่เล่นการพนันในชีวิตมีโอกาสที่จะประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ็อนรถมอเตอร์ไซด์มากกว่าเยาวชนที่ไม่เล่น 1.29 เท่า

ตาราง 16 แสดงความชุกของการประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ็อนรถมอเตอร์ไซด์

พฤติกรรมในชีวิต	การประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ็อนรถมอเตอร์ไซด์			
	OR	95% CI	p	n (%)
สูบบุหรี่	1.14	0.82-1.58	0.434	465(71.8)
ขี่มอเตอร์ไซด์ที่มีแอลกอฮอล์	1.9	1.42-2.56	0.000	520(96.8)
เสพสารเสพติด	1.37	1.05-1.8	0.021	317(59)
เล่นเกม	1.21	0.92-1.58	0.174	316(58.8)
เล่นพนัน	1.29	1.02-1.63	0.033	369(68.7)
การเป็นสมาชิกเครือข่าย	1.26	0.94-1.69	0.128	162(30.2)
การแต่ง/ดัดแปลงรถจักรยานยนต์	2.09	1.54-2.83	0.000	191(35.6)

ปรับค่ากับตัวแปรเพศ อายุ การสูบบุหรี่ การขี่มอเตอร์ไซด์ที่มีแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด เล่นการพนัน การเป็นสมาชิกเครือข่าย ร้อยละคิดจากคนที่เคยได้รับอุบัติเหตุ

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของเยาวชนนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เสพสารเสพติด การเล่นเกมทั้งที่เป็นระบบออนไลน์ และระบบออฟไลน์ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือโมบายโฟน เล่นพนัน การตกแต่งและซิ่งรถจักรยานยนต์ ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นปัญหาทางสังคมและสุขภาพที่พบในกลุ่มเยาวชน รายงานนี้เป็นผลการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งเรื่องการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเล่นเกมพนัน เกมออนไลน์และการซิ่งรถจักรยานยนต์ พฤติกรรมการใช้และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ความสัมพันธ์ของเครือข่ายทางสังคม และพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนนอกสถานศึกษา โดยทำการศึกษา 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสงขลา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครปฐม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เยาวชนนอกสถานศึกษาแบบตัวต่อตัวทั้งสิ้น 1,373 คน เป็นเยาวชนชาย 933 คน เยาวชนหญิง 440 คน สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นเชิงคุณภาพจังหวัดละ 15 คน รวม 60 คน

ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงที่เคยในชีวิต เช่น สูบบุหรี่ ร้อยละ 62.1 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 69.5 เสพสารเสพติดชนิดใดๆ ร้อยละ 39.1 เล่นเกมทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ร้อยละ 77 เล่นการพนัน ร้อยละ 49.5 โดยพฤติกรรมในช่วง 1 ปีก่อนการสัมภาษณ์เยาวชนมีพฤติกรรมเล่นเกมออนไลน์และออฟไลน์ ร้อยละ 58.1 เล่นการพนัน ร้อยละ 28.9 เสพสารเสพติดชนิดใดๆ ร้อยละ 19.2 เยาวชนร้อยละ 14.0 จัดได้ว่าเป็นผู้ได้รับความเสี่ยงสูงจากการใช้สารเสพติด พฤติกรรมการใช้สารเสพติดในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาเสพกลุ่มยากระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีน เช่น ยาบ้า ไอซ์ ยาอี ยาเค มากที่สุดร้อยละ 8.8 กัญชา ร้อยละ 8.5 น้ำดื่มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ ร้อยละ 4.7 สารระเหย ร้อยละ 1.7 และ ใบกระท่อม ร้อยละ 1.1 เยาวชนส่วนใหญ่มีปัญหาจากการเล่นเกม ร้อยละ 34.5 โดยเริ่มเกิดปัญหา ร้อยละ 13.4 บริบทการใช้สารเสพติดมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค แต่ละวัฒนธรรม เช่น เยาวชนภาคใต้เสพใบกระท่อมและน้ำดื่มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ มากกว่าภาคอื่นๆ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการพฤติกรรมเล่นเกมชนิดใดชนิดหนึ่งในชีวิต ได้แก่ เพศ อายุ 21-24 ปี การมีคู่ศาสนาอิสลาม ไม่ใช่สัญชาติไทย ระดับการศึกษาก่อนออกนอกระบบ ผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ ถูกหลอกล่อให้ลุ่มหลงกับสื่อเทคโนโลยีเกินไปเช่น เกมออนไลน์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ ปัจจัยต่างๆ ทำให้เยาวชนนอกสถานศึกษามีพฤติกรรมการเล่นเกม อย่างมีนัยสำคัญ เยาวชนชายมีความเสี่ยงในการมีปัญหาจากการ

เล่นเกมมากกว่าเยาวชนหญิง เยาวชนที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธมีความเสี่ยงในการมีปัญหาจากการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาจากการที่ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจมีโอกาสเสี่ยง เยาวชนที่ติดเพื่อน ติดแฟน มีโอกาสเสี่ยงในการมีปัญหาจากการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนที่ไม่ได้ออกจากระบบสถานศึกษาด้วยปัจจัยดังกล่าว

ปัจจัยทางด้านอายุ ศาสนาอิสลาม ระดับการศึกษาขณะที่ออกนอกระบบเนื่องจากติดเพื่อน ติดแฟน ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท สาเหตุการออกจากระบบการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเคยมีประสบการณ์เล่นพนันอย่างมีนัยสำคัญ

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเล่นพนัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายจะเป็นจุดเริ่มต้นของความเสียด้านสุขภาพ เยาวชนที่เคยสูบบุหรี่ เล่นพนันมีโอกาสที่จะได้รับความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดระดับสูงมากกว่าเยาวชนที่ไม่มีพฤติกรรมดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกันเยาวชนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายหรือแก๊ง มีโอกาสที่จะได้รับความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดระดับสูง มีโอกาสที่จะมีปัญหาจากการเล่นเกม มากกว่าเยาวชนที่ไม่เป็นสมาชิกเครือข่าย หรือแก๊ง เยาวชนที่เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีโอกาสที่จะได้รับความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดระดับสูงมากกว่าเยาวชนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และเยาวชนที่เคยเล่นพนันมีโอกาสที่จะมีปัญหาจากการเล่นเกมมากกว่าเยาวชนที่ไม่เล่นพนัน

เยาวชนที่มีพฤติกรรมเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เสพสารเสพติด เคยมีประสบการณ์เล่นพนัน และมีพฤติกรรมแต่ง/ตัดแปลงรถจักรยานยนต์มีความสัมพันธ์กับการประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บจากการขี่หรือซ่อมรถมอเตอร์ไซด์อย่างมีนัยสำคัญ

สาเหตุที่ทำให้เยาวชนออกจากระบบการศึกษาเนื่องจาก ติดเพื่อนติดแฟน ร้อยละ 27.8 ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ ร้อยละ 23.1 ฐานะการเงินของครอบครัวทำให้ไม่มีเงินเรียน ร้อยละ 17.5 มีปัญหาที่โรงเรียนเช่น เรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น เรียนไม่ทันเพื่อน ร้อยละ 16.4 ห้องเรียนน่าเบื่อ ร้อยละ 13.9

เยาวชนกับสังคม ความคาดหวังและความต้องการ

การศึกษานี้สะท้อนในส่วนของเยาวชน สิ่งที่เยาวชนต้องการจากสังคมคือ คำว่า “โอกาส” โอกาสในการเรียนหนังสือ การได้ทุนเรียน การเข้าทำงาน การใช้ความสามารถของตนเองได้ตามต้องการ การกลับตัวเป็นคนดี และการยอมรับจากสังคม โอกาสในการขอโทษสังคมและโอกาสในการมีพื้นที่ในการแสดงออกของการรวมกลุ่ม อีกทั้งยังต้องการให้สังคมหรือหน่วยงานของรัฐเข้าปราบปรามยาเสพติดในชุมชนของตนเองให้หมดไป เยาวชนบางรายกล่าวว่า *“เมื่อเวลาและอายุของเขามากขึ้น ตัวเขาเองได้ผ่านอะไรมามากมายหลายอย่าง สิ่งที่ผ่านมานั่นถือว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายมาก ไม่อยากให้คนที่รู้จักได้มาสัมผัสกับพฤติกรรมเหล่านี้เหมือนผม”*

เยาวชนจะทำอะไรให้สังคมนั้น เยาวชนส่วนใหญ่ต้องการสร้างคุณประโยชน์ให้สังคมส่วนรวม เช่น การรวมตัวกันทำกิจกรรมจิตอาสา ได้แก่ การรวมตัวกันบริจาคของ ทำความสะอาดวัด ล้างห้องน้ำวัด บริจาคของให้กับโรงเรียนและบ้านเด็กกำพร้า เป็นต้น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างที่เขาคเคยทำอีก อยาก

พัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและอยากชักชวนให้คนที่ไม่เรียนหนังสือกลับมาเรียนหนังสือ สำหรับเยาวชนที่ติดสารเสพติดอยู่ สิ่งที่เขาต้องการทำให้กับสังคมคือ พยายามเลิกใช้สารเสพติดที่ตัวเองกำลัง ใช้อยู่ สิ่งที่เห็นจากการสะท้อนกลับของเยาวชนเหล่านี้ ไม่เพียงแต่ความต้องการกลับตัวของเยาวชนเท่านั้น สิ่งที่ เห็นชัดอีกอย่างหนึ่งคือ “ความสำนึก” ความสำนึกในการทำความดี เยาวชนเหล่านี้ไม่ได้เป็นคนเลวของสังคมไป เสียทั้งหมด การที่สังคมมองเยาวชนเหล่านี้อย่างตีตราและมีอคติต่างหากคือ ตัวบดบังและปิดกั้น การเข้าถึง ความคิดและความสำนึกที่ดีที่เยาวชนนอกสถานศึกษาที่เขามักแสดงออกมามากมายบ่อยครั้ง ซึ่งปรากฏการณ์นี้ไม่ใช่ เรื่องแปลกหรือเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย เพราะ การตีตราและการสร้างอคติต่อเยาวชนนอกสถานศึกษา ได้ กลายเป็นค่านิยมที่ฝังเข้าไปอยู่ในความคิดและทัศนคติของคนในสังคมไทยทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้น การเปิดใจ ยอมรับและทำความเข้าใจเยาวชนกลุ่มนี้จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาอย่างมากพอสมควร

อภิปรายผลการศึกษา

เยาวชนนอกสถานศึกษาที่มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายทางสังคม มีชื่อกลุ่ม มีผู้นำกลุ่มที่คอยดูแล ตัดสินใจ มีผู้ตาม และมีการกำหนดกฎกติกาภายในกลุ่มพฤติกรรมในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดจิตวิทยา สัมพันธภาพ (สุรพล พะยอมแยม, 2548) การเกี่ยวข้องกันของบุคคลในสังคมเพราะทั้งสองฝ่ายมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกัน เกิดอารมณ์ ความรู้สึกจากการกระทำระหว่างกัน จนเป็นสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สร้างพฤติกรรม ทางสังคมที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของทั้งสองฝ่าย แล้วสัมพันธภาพ หรือปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกัน นั้นก็อาจยุติลงโดยไม่ต้องมีการมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องไป อีกมิหนำซ้ำระหว่างที่มีปฏิสัมพันธ์กันต่างฝ่ายอาจรู้สึกไม่ พอใจซึ่งกันและกันได้ แต่ด้วยความจำเป็นจากเหตุต่างๆทำให้ต้องเกี่ยวข้องกันต่อไปจนกว่าจะบรรลุผลตาม เป้าหมายของตน เช่น การซื้อรถดูสาว การตั้งวงกินเหล้า สูบกัญชา ดมกาว แข่งรถ ฯลฯ แต่หากวัตถุประสงค์ ของกลุ่มแก๊งไม่เป็นที่ยอมรับก็อาจมีการแยกตัวออกมา สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะพัฒนาขึ้นมากน้อยเพียงใด นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น การยกย่อง การเป็นกำลังใจ หรือความ ช่วยเหลือปฏิบัติ ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะแตกต่างกันไป การรวมกลุ่มแก๊งของเยาวชนนอกสถานศึกษา ก็มีทั้งแบบที่มี ผู้นำกลุ่มโดยเป็นที่รู้กันว่าในเป็นผู้มีบทบาทนำในกลุ่ม หรือ ในบางครั้งก็ไม่มีใครเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ซึ่งคงไว้ของ สัมพันธภาพในกลุ่มแก๊งค์จะต้องอาศัยพื้นฐาน 4 ประการคือ การเคารพสิทธิส่วนบุคคล การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ การแสดงความเอื้ออาทรหรือห่วงใยต่อกัน ความจริงใจและความซื่อสัตย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีการเปิด พื้นที่ให้เยาวชนนอกสถานศึกษาเหล่านี้ได้แสดงออกตามความต้องการ บรรลุวัตถุประสงค์ของตน ได้รับการ ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ได้รับความอาทรห่วงใยต่อกันของสมาชิกในกลุ่มแก๊งค์ หรือการยอมรับจากสังคมจากผู้นำ ชุมชนที่พยายามแก้ปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของกลุ่มแก๊งค์ต่างๆ อาทิ การทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย กัน เป็นต้น ตลอดจนการให้ความจริงใจซื่อสัตย์

พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนนอกสถานศึกษาโดยเฉพาะเรื่องสารเสพติดเยาวชนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการใช้ สารเสพติดมากกว่าเยาวชนที่อยู่ในระบบสถานศึกษา(สาวตรี อัจฉรงค์กรชัย, 2545) หรือประชาชนทั่วไป เช่นเดียวกับการติดเกมที่มีสัดส่วนการติดเกมสูงกว่าเยาวชนที่สำรวจทั่วประเทศ(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547,

ชาญวิทย์ พรนภดล, 2554) โดยรูปแบบประเภทเกมที่เล่นเปลี่ยนไปตามยุคสมัยและเทคโนโลยี พฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนนอกสถานศึกษานี้นิยมเล่นไพ่มากที่สุด รองมาคือหวยใต้ดินโดยในส่วนของหวยใต้ดินสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยสังคมที่คนไทยนิยมเล่นหวยใต้ดินเป็นพนันอันดับแรก(และคณะ, 2544) ซึ่งจากการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพของเยาวชนนอกสถานศึกษามากกว่าเยาวชนที่ระบบสถานศึกษาหรือเยาวชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการที่เยาวชนออกนอกสถานศึกษา หรือไม่ได้เรียนมีโอกาสในการเพิ่มพฤติกรรมเสี่ยงที่สูงกว่าเยาวชนในระบบสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการใช้ และปัจจัยเสี่ยงทั้งการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเล่นเกมทั้งแบบที่เป็นระบบออนไลน์ ระบบออฟไลน์ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือโมบายโฟน การเล่นพนัน การเสพยาเสพติด การตกแต่ง และซิงรถจักรยานยนต์ ฯลฯ ภาครัฐ หน่วยงานการศึกษาที่ดูแลนักเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่เยาวชนออกนอกระบบสถานศึกษามากที่สุด ควรที่จะหาวิธีในการทำให้นักเรียนอยู่ในระบบการศึกษาได้นานที่สุด และที่สำคัญในขณะที่เยาวชนอยู่ในสถานศึกษาควรส่งเสริมภูมิคุ้มกันพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ

การอยู่นอกระบบการศึกษา หรือไม่ได้เรียนของเยาวชนนำไปสู่ปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้สารเสพติดซึ่งรวมถึงบุหรี่และเหล้าเป็นอันตรายต่อตัวเยาวชนนอกสถานศึกษาในระดับที่ควรจะต้องได้รับการบำบัด ดังนั้น การทำงานกับกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องยากและเป็นเรื่องท้าทาย ที่สำคัญคือจะประคับประคองเยาวชนนอกสถานศึกษาอย่างไรไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด หรือพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ การสร้างพลเมืองใหม่นั้นกลไกที่จะทำได้ดีที่สุดในขณะนี้คือการขับเคลื่อนของชุมชน ภาคประชาชน เน้นที่เฉพาะกลุ่มสตรีที่มีความใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด กลุ่มเด็กและเยาวชน โดยชุมชนต้องมีการปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือ เช่นเดียวกับหน่วยงานภาครัฐก็ต้องสนับสนุนหน่วยงานท้องถิ่น หรือ องค์กรเอกชน (NGO) ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน ช่วยกันปรับเปลี่ยนเยาวชนนอกสถานศึกษาให้เป็นพลังในการพัฒนาท้องถิ่นให้คนในท้องถิ่นเห็นว่ามีคุณค่าในทางกลับกันชุมชนก็มองเห็นคุณค่าในตัวเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกัน

เครือข่ายการรวมกลุ่มของเยาวชนนอกสถานศึกษา มีโอกาสที่จะได้รับความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดระดับสูง ช่องทางในการเพิ่มพฤติกรรมเสี่ยง และก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคม ดังนั้นควรเปลี่ยนจากการรวมกลุ่มแก๊งค์ที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญ จากการมีพฤติกรรมเสี่ยงให้กลับกลายเป็นพลังในการพัฒนาชุมชนและสังคม ให้ความรัก ความเอื้ออาทรมีการสื่อสารที่ดีเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนและเยาวชนนอกสถานศึกษาเหล่านี้ ด้วยการเน้นพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีการพัฒนาทางจิตใจมากกว่าการพัฒนาทางด้านวัตถุ

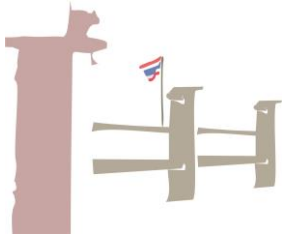
ทั้งนี้การศึกษานี้เป็นการศึกษาในมิติของเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาเท่านั้น จึงควรที่จะทำการศึกษาในมิติของบุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาภาคบังคับและการศึกษานอกโรงเรียน พร้อมกันนี้ควรที่จะทำการสำรวจถึงขนาดปัญหา จำนวนประชากรเยาวชนนอกระบบสถานศึกษาอย่างจริงจัง

ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จัดได้ว่าเป็นการศึกษานำร่องที่สะท้อนสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนนอกสถานศึกษาในเบื้องต้น โดยอุปสรรคสำคัญของการศึกษานี้คือ สถิติรายงานข้อมูลเยาวชนนอกสถานศึกษาที่ใช้เป็นกรอบตัวอย่างของภาครัฐไม่มีความทันสมัย และเมื่อตรวจสอบกลับไปยังพื้นที่ที่ทำการศึกษาพบว่ามีความเชื่อถือได้ในระดับน้อย

บรรณานุกรม

- Daniel, W. W. (1995). *Biostatistics: A foundation for analysis in the health sciences*. New York: Wiley.
- Humeniuk, R., Holmwood, C., Kambala, A., & Beshara, M. (2012). *ASSIST-Y: Developing the WHO Alcohol, Smoking and Substance Involvement Screening Test (ASSIST) for young people*. South Australia: Drug and Alcohol Services South Australia. Clinical Workforce Development and Standards.
- Latkin, C., Mandell, W., Oziemkowska, M., Celentano, D., Vlahov, D., Ensminger, M., & Knowlton, A. (1995). Using social network analysis to study patterns of drug use among urban drug users at high risk for HIV/AIDS. *Drug and Alcohol Dependence*, 38,1-9.
- Ngamjarus, C., Chongsuvivatwong, V. (2014). *n4Studies: Sample size and power calculations for iOS*. (The Royal Golden Jubilee Ph.D. Program - The Thailand Research Fund & Prince of Songkla University). Prince of Songkla University, Songkla.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Suh, T., Mandell, W., Latkin, C., & Kim, J. (1997). Social network characteristics and injecting HIV-risk behaviors among street injection drug users. *Drug and Alcohol Dependence*, 47:137-43.
- World Health Organization (WHO). (1981). *Drug Use among Non-Student*. Retrieved from: http://whqlibdoc.who.int/offset/WHO_OFFSET_60.pdf
- กระทรวงมหาดไทย. กรมการปกครอง. (2557). *ระบบสถิติทางการทะเบียน*. สืบค้นจาก: <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/>
- กระทรวงสาธารณสุข. กรมสุขภาพจิต. สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์.(2557). *แบบทดสอบการติดเกม ฉบับเด็กและวัยรุ่น*. นนทบุรี: กระทรวง.
- ขวัญเมือง แก้วคำแกง, สุวิมล ว่องวาณิช, และ โชติกา ภาณีผล. (2552). *เครือข่ายทางสังคมและระบบค่านิยมสุขภาพโรงเรียนในฐานะตัวแปรที่ส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คองกรีช เล็กศรีนาค, ณรงค์ พลอยดน้อย, และวิเชียรโชติ สุกโชติรัตน์. (2555) พฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนกรณีศึกษา :เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัย มช.*, 12(4),132-46.

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สถาบันวิจัยสังคม. (2557). *การศึกษารูปแบบการดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันและ
แก้ปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลลดา บุญโท.(2554). *พฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีและ
ผลกระทบจากเกมออนไลน์*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชาญวิทย์ พรนภดล, บัณฑิต ศรีไพศาล, กุสุมาวดี คำเกลี้ยง และเสาวนีย์ พัฒนอร.(2557). การพัฒนา
แบบทดสอบการติดเกม. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 59(1), 3-14.
- ชาญวิทย์ พรนภดล.(2556) บทวิเคราะห์งานวิจัยสถานการณ์เด็กติดเกม. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปราณี สุทธิสุขนธ์, ดุชนิ คำมี, และเกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อง.(2551). เส้นทางเข้าสู่ยาเสพติด วัยรุ่น วัยเรียน. *วารสาร
สาธารณสุขและการพัฒนา*, 6(2),143-50.
- พินิจ ลาภานานนท์, รัตนา จารุเบญจ, อังคณา ชินเดช และนเรนทร์ ตุนทกิจ. (2554). *การศึกษาศาสนาการณ
พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย*. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพิ่มบุญ เอี่ยมสุภาชิต.(2554). *เจาะลึกตลาดเกมออนไลน์ในบ้านเรา*. Retrieve from:
http://www.dmaonline.in.th/index.php?modules=article&f=view&cat_id=3&id=31
- มูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทย สาขาภาคเหนือตอนบน. (2551). *การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมย่อยและกลไกการมีส่วนร่วม
ร่วมของเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษาในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เสี่ยงเพื่อป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติด*.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
รุจเรขา วิทยาจุฑาภูมิกุล, และน้ำทิพย์ วิภาวิน. การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมกับงานวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์.
Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University, 2012;2(2):126-
40.
- วงธรรม สรณะ. (2556). *การเล่นการพนันของเยาวชน*. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.). (ม.ป.ป.). *การดำเนินงานตามแผนสร้าง
ภูมิคุ้มกันฯ : ด้านจัดระเบียบสังคม แก้ไขกลุ่มเสี่ยงและป้องกันฯในสถานประกอบการ*. สืบค้นจาก:
[www.nccd.go.th/upload/news/5\(5\).ppt](http://www.nccd.go.th/upload/news/5(5).ppt)
- ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ(ศอ.ปส.). (2555). *การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
ยาเสพติดเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2554). *สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติด. ปัจจัยและแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน*. กรุงเทพฯ:
สำนักงาน.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.(2558). *แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติด ปี 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สำนักยุทธศาสตร์. (2558). *สถานการณ์ยาเสพติดและแนวโน้มของปัญหาในปี 2558-2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ. (2557). *จำนวนนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในระบบโรงเรียน จำแนกตามสังกัด ระดับการศึกษาและเพศ ปีการศึกษา 2557 (ประมวลผล ณ วันที่ 20 ต.ค.57)*. สืบค้นจาก: http://www.mis.moe.go.th/mis-th/index.php?option=com_content&view=article&id=58&Itemid=186

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพมวลชน. (2558). *ยูเนสโกห่วงเด็กไทยวัยประถมหลุดนอกระบบเกือบ 6 แสน*. สืบค้นจาก:<http://www.qlf.or.th/Mobile/Details?contentId=1004>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(ม.ป.ป.) *วัยรุ่น : อินเทอร์เน็ต : เกมออนไลน์*. สืบค้นจาก:
http://service.nso.go.th/nso/web/article/article_47.html

สุชาติ นพวรรณ.(2554). *การควบคุมและความหมายของการพนัน*. สืบค้นจาก:
<http://www.thaihealth.or.th/Content/20944-%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%9A%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%99.html>

สุรพล พยอมแย้ม. (2548). *จิตวิทยาสัมพันธ์ภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บางกอก-คอมเทค อินเตอร์เทรด อัฐพร กิ่งบุ, และณัฐวุฒิ ปั้นรูป. (2014). *วิเคราะห์การสร้างความสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคมโดยใช้ทฤษฎีกราฟ*. ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยนครปฐม ครั้งที่ 6. (หน้า 1-8). นครปฐม: มหาวิทยาลัย.

